

No 15

60. 468

440

90

Santa Cruz

ET INEFFABILI

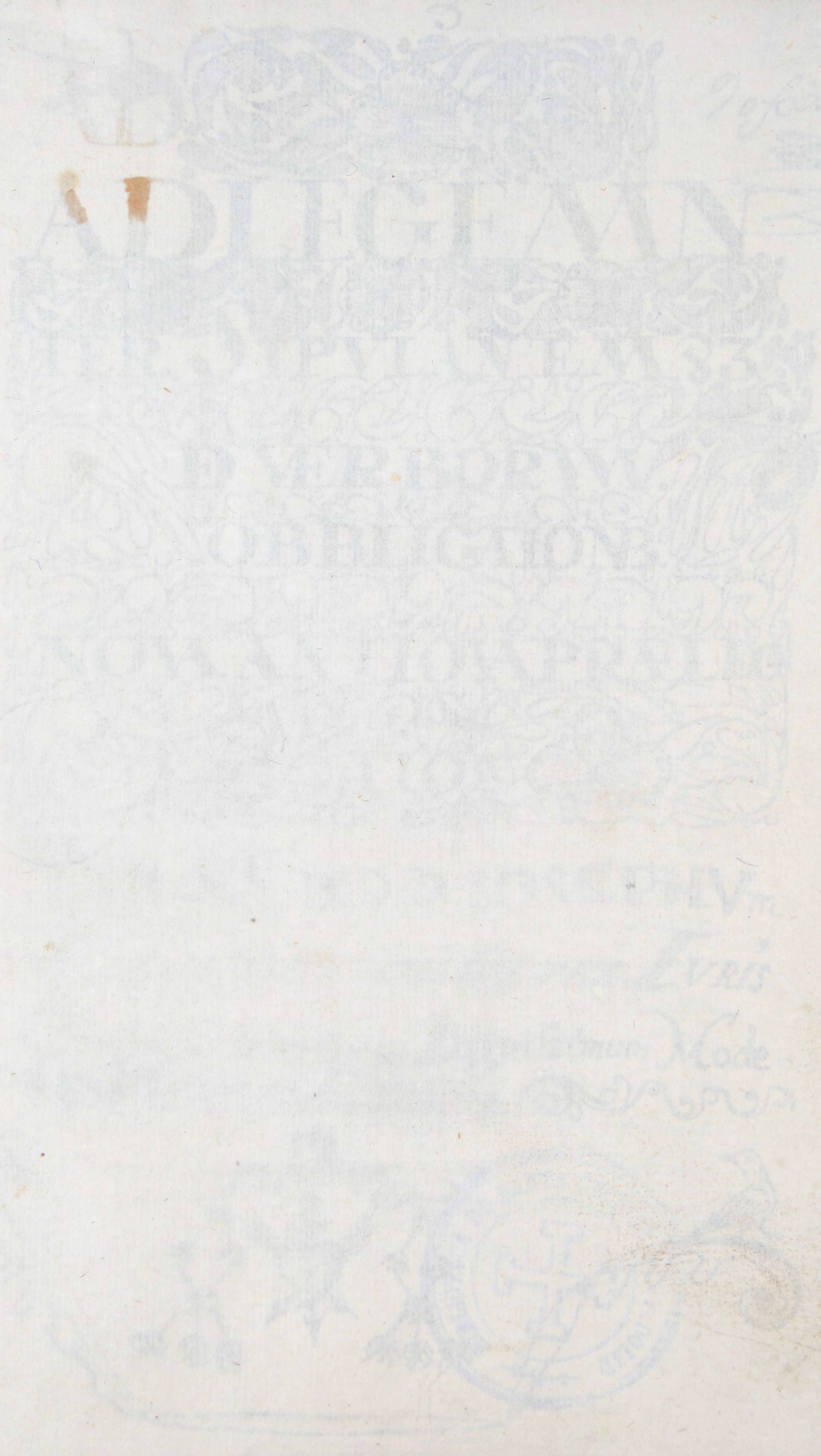

Coelitum, hominumque Reginae

IAE

& purissima Conceptionis per

AD

DIEGEM

IN

VERBIS

OBLIGATIONE

IN

RE

IN

RE

IN

IN

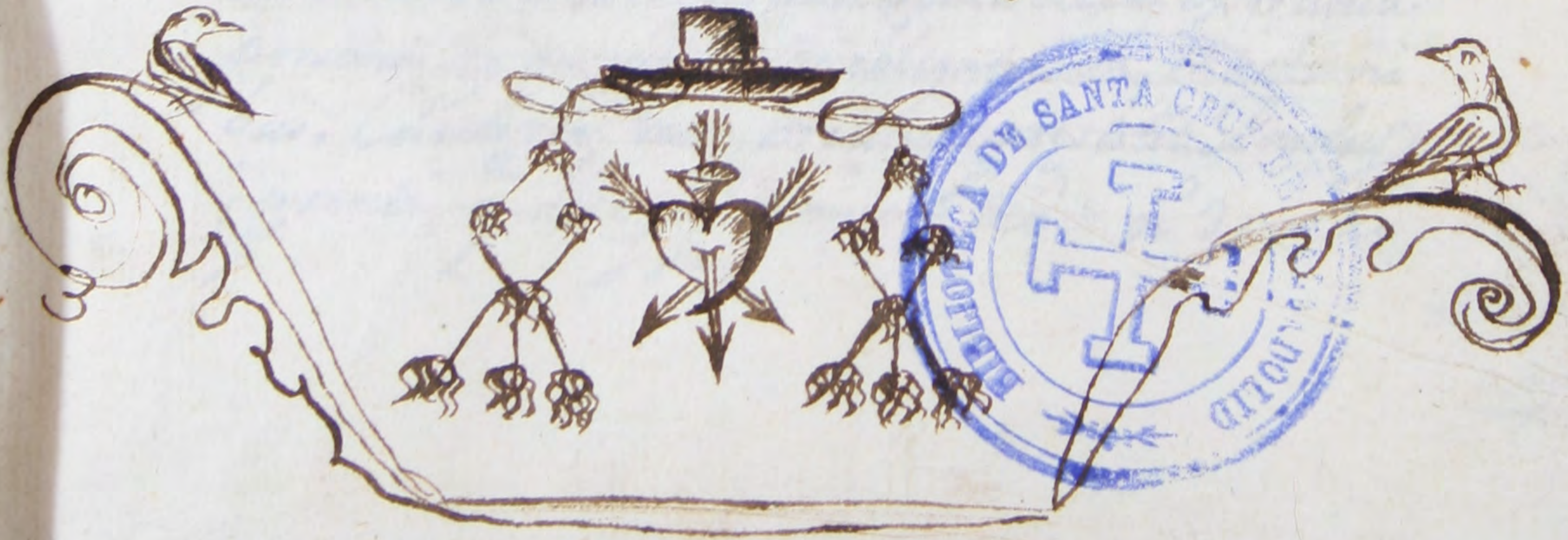
IN

R. 35

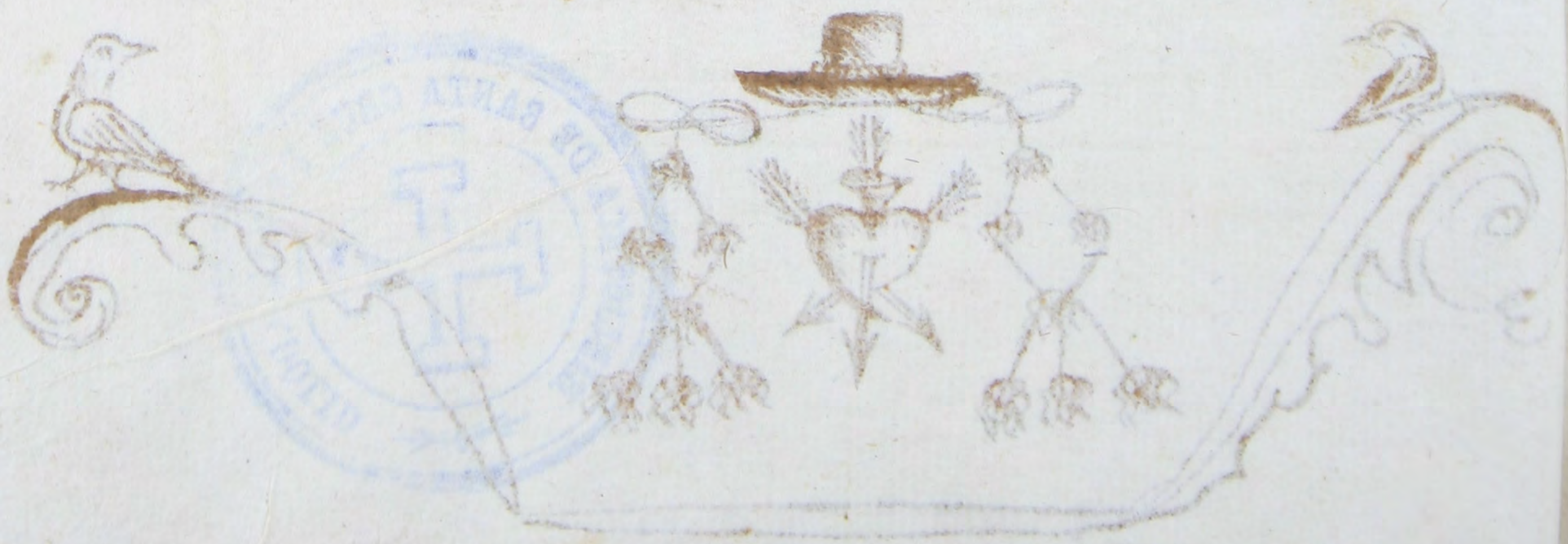
3.
2 of 60. Kiles

AD DIEGEM
 TER. SEPTEMBRIS 1833.
 IN VERBORUM
 OBBLIGATIONUM
 NOVAM ANTIQVAM PRAELEG
 TIO.

PER S.S. D.D.D. JOSEPHVM
 FERNANDEZ DE RETES IURIS
 Ciuilis Cathedrae Dignissimum Mode-
 ratorem *Vespertine*

PER S. S. D. D. JOSEPHUM
FERMANDEZ DE BETEZ
Civile et thedris Dignissimum
Magistrum

NOVA VITTOPIA
ORBICATOR
D. VERBORUM

TER SEPTIMA
ADTEGEM

Handwritten notes in the left margin:
1733
1734
1735

De stipulatione fac

ti a lieni ad priu

N. 1.

Paulus lib 72 ad edictu j prio huius legu pmi
 tit pter stipulante et pmitte negotiu. Hacti. Ne
 gotiu e. Verby polissimū id e. Varii significa
 tione suā subiectq mag. denota caq. & originē
 obligationis circa quā celebrat tractu, sive trac
 ty ipsy q fieri vlt ita me explic. Sic Delite
 loquimur significat actio. ipsq hurgandi
 & litigandi; quando sententia litor caā.
 definita n e. Ut dicitur d. Isidorus lib. 18.
 originē ep 15. Curus Verba referunt etiq j p fo
 rus d. Verbor. significat. docent ad q. Sabo p
 senti n. 3. Donch. n. 1. n. Richard. j. sig. d. h. y
 n. 12. j. h. t. de inutilibz. Sensus q e. negotiu cir
 caq. Versat d. t. inter pmitte & stipulante
 d. ficit. Ex quo deducit p sequitq n obliga
 ri ey q pmitit aliy datary factury ve. q ne
 gotiu totus obligationis propriy i ipsory d. h. y
 ty, & ex ipsory persona originē capit; idcir
 co inutile redditr. si admistrati alia extranea
 persona. l. q. quicq. l. de obligationibz & actio ni
 bus. Cuius rei rāoz breuius pstitit Paulus
 j p. senti. q. d. u. e. q. p. m. t. o. r. e. d. b. e. n. d. e. a. h. o.

Handwritten notes in the bottom right corner.

N. 2
22°

Si enim negotium est inter ipsos debentur aliena
persona super quo fit stipulationi, que
sup illo negotio habetur.

Ex qua littera sic dicitur
de iure q exposita, sequitur de duobus 22. iure mo
civili Verissima. Stipulatio facti alieni
ad nihil valet. Que dicitur pua ex lq stipula
tio 38. j paio. et § 1. h. tit. lq flaminij 24. § 9.
m. G. de damno, facto. lq sicut § 5. de fideiuss. § si
lq alij 2. et § vice versa 21. inst. de inutilib, sti
pulationibus lq 11. tit. 11. p. 5. et instituto pua
texo j lq ey § 5. § 5. et sig §. de pecunia constituta, po
tut qui p argumty adduci texo j lq sime § 5.
e. et alius 3. 2 lq sifilius lq. de interrogatomb.
iuria faciendus. que 22. docent et illis hgt
preter Claros j presenti quos n moror, Cusatus
lib 12. observat. ep 36. Doul. et Osual. lib 12.
ep lq. p toty Coligarr. j ep ququis pacty 2p. § 5. a
prio. Joannes Interer dicitur in. d formatorio
1p. ep 44. Ant. Gomez 2 tom. Variar. ep 10. n. 23.
Vbi alios adducit Sainoz novus additionator
qqq abstinco, Parladorius lib. 2. vry quob dia
nary ep 3. n. 29. et sequitib, Phae binus. lib.
3 d'interstary ep 20. Lordin de iur. et iur.
lib. 2. ep 40. n. 63. Hugo grocius de iure belli
et pacis lib. 2. ep 11. § 22. et ep 15. § 3. latissime
Prosper Pharinac. j reperitario posthumo de
tractib, nuper edito, q. 43. ex n. 7. Vbi plu
rimos dicitur et q tiquos refert.

Iugues

N. 3.
Races ou
bitgor

5.

Aspectu facilis nra assertio videatur, nca
re ingenti dubitandi raves qpe dationibus
sollicitatibus quas hic tractat. Objurgat q
imobilis sit facti alieni promissio ex duplici
ex debet provenire. Vt ex p. rei missi vel
ex defectu sensus, scilicet q promittentis. Sed
neutro, ex eo debet talis promissio vacillare,
q n e recta d. In primis prout q ex p. rei
n deficit q. uq promittit. Item daturus vel Romq
iturus n promittit q factu impossibile, nq tur
pe; sed qz fieri poterit vel dari, vt argumen
tatur Dohel. i. p. senti. q n impedit hęc obligatio
tamqz rei i. possibilis vt voluere post alios. At
cratus hic n. l. Ant. Tomus dec. q. 10. n. 23. De
inde neque ex defectu scilicet aut ppter temeri
tate vt talis volunt; q n p. esse censendus e. pmi
tere q. Item d. vel faciat i. curaturus e. &
satis acturus vt d. faciat re. illud qpe temera
rius e. et extra facultate promittentis positi, d. l. q
flumini v. d. q. quicquid. de d. no infecto: hoc in
i. sua potestate est. q debuit symi illa p. pta
tio perqz tractu in tuto maneret. l. quotus 80.
l. tit. Rursus hęc promissio iure civili subtri
net, & efficax e. saltz vt teneatur Promissor ad sa
tagendy, pmitto curaturus me vt d. ius faciat
vt p. uat ex iuris raso. tex in l. 11. tit. 11. p. 5.
Aloratus i. p. senti n. 6. & in l. illa stipulatio 67.
§ l. n. 6. l. tit. Gregorius l. p. d. l. 11. q. 1. s.
I multis doc. sumus Ihas Sanger de matrim.
lib. 1. de putat. 24. n. 11. & 12. Faberius dec. lib. 3

lib. 3 Dtrouersary ep 20. s. h. c. pmissio ab illa
pmitto Itum factory, tanty duntaxat bexualiter, quy
differentia in iure n attenditur l. 2. in fine. Et
Imunia delegatis q. Vel utraque vel neutra
debit Valere. l. 1. c. 1. in l. l. i. ta stipulato q. J.
§ 1. h. tit.

N. 4
Pmissa et
rao dicitur
in

Qua dubitandi rae n obstante, di
cendy e. ex iure ciuili Romanoy Versi
mg esse nri textus D. J. p cuius clariori expo
sitione obseruandy est Stipulatio. e. e. Verboroy
Dceptoy. q. q. q. interrogati datury factory
ve se rufonde l. 1. stipulationoy §. §. hoo titulo
ex q. q. Verbois tanty expondo illud se, q. de
notat esse substantiale i stipulatio. Ut q. de
se pmitat n de alio, sicut Solenitas Verboroy
Substantialis e. Ex quo h. inferri, ey q. pro
mitat aliy datury factory ve nri nri l. 1. c. 1. q. q.
obligari; q. denotant illa Verba nri d. l. 1. c. 1. q. q.
ad nihil Valere, quy admody eni nec naaliter obli
gati, q. n. Verbois s. nri rufonde l. 1. §. sequita 2.
Vers. J. h. tit. Vel q. n. cogitat de paciscendo
nude, qui ad stipulandy accedit, d. per. De quoy de
ficit Sensus ad pacty; Vel q. ius ciuile q. p. duabit
Dtrachy Stipulationis, et Sensus ieo aliter p. b. ty
quy, per solennia Verba ut etate p. ter ita d. x. i.
in tractatu obligatio. naali n. 21. Sic q. aliy
aliy datury factory ve sponde nullatenus, ad huc
nec iure naali obligati; q. iure ciuili ad nihil
Valere Sensus, q. super facto, aut datio. alte
rius interponiti ab eo, q. d. se n. expondit. Itaq.

Itaq; si queratur an ex promissio. facti alieni
 nascatur obligatio naturalis. Sic distinguendum e.
 Vel loquimur secundum ius civile Romanorum & terrarum
 3. 999. Viget. Vel loquimur supposito & si desiderato
 hoc iure. Si loquimur secundum ius civile, n. nasci
 tur ex tali promissio. obligatio naturalis, q. aliter fac
 ta promissio, quae de se metipso improbat est, sicut
 dixi ad nihil valet, quod licet breviter prae
 nitur Richardus 1. de 3. sig. alij n. 13. q. supposita
 desideratio. iuriscult. prae nit obligatio. naa
 ly ad satagendum & curandum. q. quos tros. accipio
 doctrina Jasonis i. present. n. 4. Nauarri i. ep. sta
 tur mus. l. 7. q. 3. n. 14. Conarruuius i. ep. quibus pac
 ty 2. p. 5. n. 2. Sancij de matrim. die disputa
 ti. l. 4. n. 12. Joannus Matheno i. l. 2. tit. 16. lib. 5
 stipulationis q. 6. n. 4. Troty die lib. 2. ep. 11. 8.
 22. & ep. 15. l. 3. docentij ex promissio. facti alieni
 predictij obligatio. naaly nasci ad satagendum & curan
 dy

N. 52

Cur in ius civile Romanorum tam precise
 exigere ut disegque promittet n. de alio. Vediti
 tibi ex pre traditij a Iulio, ex l. 1. tit. 126.
 §. Chirogonus 2. in fine l. tit. ibi. plerique
 enj in stipulationibus Verba ex q. obligatio oritur
 interpretanda snt. Tatio in esse q. vel dicitur.
 ex eo q. agi apparibit, intelligendum ut: nunquam q.
 sonq, nisi ex pra sit. quae Verba significant sti
 pulationibus solere ex te ipsa sine ex naa. rei sub
 intelli adiectij diej, & appositij dilatio. quibus
 ex prese neutrum adiectum sit imo & tacite contra dicta

Dditio

Aditio, quae insit. Ut si quis exprolasit. Vel si
Romae esset, promissum dare Carthagini, inest tantum
poris quanto tempus sit ad perveniendum Carthagini, l. 2. § pen-
nult. si quis cautionibus, l. 2. § q. ita C. de eo q. certo loco, l. 9
interdy 73. l. 2. § in unum 137. § si ita. l. 9. § inter 4.
C. tit. § loca 7. in ult. eod. tit. l. 13. §. & 35. tit. 11. p. 50
Vel si factus puerus, partus ancillae, vel fructus nascen-
tes promissus inest tantum Aditio si nascantur, quous
expressa non sit, l. 9. in rem nax 24. de leg. l. 9. § si
15. de legatis 3. l. 9. §. Ut. de i. d. d. & demonstrat. de l. 9
interdy 73. inra l. 9. inter stipulantes 83. § Saerq. Pers.
p. quo & illud, hoc tit. Nunquam in intelligi adiectum aut
insertum alij personae, quae de qua expressa & nomi-
nata dicitur fuit, ad quos silent ex generi tex, in l. 9
si unus 27. § pacta 4. Pers. ante ora de pactis. l. 9
si ita q. 16. § penult. de tutamentaria tutela, l. 9. si
unus 25. de liberis & posthum. ep. penult. & Ut. de off.
& potestate Iudicis delegati. De quo Mirothecio la-
tissime tractant Bart. & Clarus in l. 9. § si q. ita, h
tit. Iaso & multis i. d. & Chrysogonus ex n. 41. Vbi
Alciat, ex n. 37. C. q. q. ex p. se & absolute exponit
alij daturus, nisi nihil. oro. promittat; De quo ut
ut eius persona nullo modo possit censeri sponsa
in d. tractu, neq. ad dandum faciendumve; neq. ad sata-
gendum; neq. ad dandum; q. ipse d. d. dando nunquam cogita-
vit, & actus agentis non operantur ultra eorum Volunta-
tes. l. 9. si quis nec cog. 4. l. 9. n. ois l. 9. de reb. credit. n. ad
satagendum q. d. de alio promittente ipsius persona ad-
necta aut inserta non potest videti

N. 5.

Quoniam ratio mure
civi

civilis est, et ex prudentia legum Romanarum: Idcirco
 Ex aure naturali et adque referri sed servare leg. 1. de pac
 tu. leg. 1. de pecunia constituta, leg. Trechy §. 5. de naturalis
 resolutionibus qui alii daturum promisit frustra
 tra censetur promittere nec aliter impleat quod si
 curit et satagat ut faciat is digno promissit, ut dixi
 supra n. 4. In vero civile talis tractu nullu
 reddidit quia sacius putavit illy in super habere
 et deinde loquere quod dare actio. In promissore in ven
 cendo obligatio. Aliqua ultra id de quo precise ver
 bui et hentis cautus fuit. Denique semper tendit set
 caas. licet amputare. leg. ult. p. suo, leg. p. perand. y.
 13. C. de Iudicijs; studuit persequens origines obli
 gationum rursus: ne ex obligatio. actio nascitur. leg.
 licet 43. §. ea obligatio de procuratoribus; et actio
 est causa Iudicij. leg. pupilli 6. §. ult. de negotijs gestis
 et definitur in persequendi iudicio, pro institutio
 ny de actionibus. Idcirco voluit ut intantij
 quis obligatus maneret in quantum lingua nun
 cupavit, id est expresse promissit, non amplius.
 quod legi duodecim tabularum. acceptis referant Cice
 ro lib. 1. de legibus, et lib. 2. officiorum. Fectus in voce,
 nuncupata, et post eos D. Ferdinandus de Mendoza
 lib. 3. deputationum de pactis ex capite 9. n. 7. Ful
 bris Primum ad leg. 12. tabularum. in notis verbo nuncupata pecun.
 Ioto phredus lib. 2. tit. 5. Ut inde motuscat a mente
 rursus civilis aberrere. indagare per sequentij
 obligationis casus. et facere. Aliqua Reij de iudicijs, quan
 do expresse deservit promissit de alio. quod rursus. dici
 vendi dicitur a me quodque et novissime inuentis desideris
 Pro

0
N. 7
soluit ratio
dubitandi

Pro satisfactorio spero.

Ex qua non obstant ratione du-
bitandi supra expensae: fatemur enim promissos
facti alieni non continere res turpes vel impossibiles; imo
nec temerarias. Idcirco non subtrahitur, quod si de alio
promittit, nihil de se promittit. Verbis expressis, nihil de
se lingua nuncupat; quod ad obligationem exegit lex
duorum tabularum. Unde apparet non posse in stipulatione
facti alieni aliquam interpretationem summi per quos censere
trahere promittere de se aliquid; quod spondet alii daturus vel
facturus; quod interpretatio. Valens circa admodum in
sa tractat, veluti circa locum, tempus, vel tactum. Idcirco
que solent inesse: non vero circa personam; neque enim de personis
sa censetur, de qua nominatim cautum non est. dicitur l. 1. §. 1. de iur. iur.
§. Chrysogonus f. tit. quomodo exponitur, et vulgo, rec-
te quod accipitur textus, in dicitur l. 1. §. 1. quod non est. f. eod. tit. Ut do-
cent ibi Dominus et Celsus. Vnde ad Hispaniam Curat.
in l. 1. §. 1. qui f. tit. Deinde sub lib. 8. de iur. iur.
in ad l. 1. §. 1. quod non est. et l. 1. §. 1. de iur. iur. Dubius Petrus
f. tit. et Jacobus de iur. iur. in l. 1. §. 1. de iur. iur.
de regul. iur. Minus obstat quod. Valiat stipulatio per
quam quis nominatim promittit se curaturus vel alter det
vel faciat: quia tunc factus curandi de se mutipro-
ps. promittit; et huiusmodi alia facta non turpia, nec pro-
prie in stipulatione deduci possent, l. 1. §. 1. de iur. iur.
ita et ut non valeret promitti. Nec ut verbalis diffe-
rentia inter has duas stipulationes, Inter daturus pro-
mitto. et curaturus me vel alter det; sed qualis. quia
in f. de iur. iur. nihil spondet nominatim, quod a iure ro-
mano abhorret: §. 2. Vero promitto et me mutipro, l. 1.

lg sicut 65. de fideiuroribus & alijs supra n° 2. adduc
tis. ~ ~ ~

Principij ex nro textu desumptij

N° 8

Itaque hec doctrina subtrahenda est: stipulatio fac
ti alieni ad nihil valet iure civili ex peculiaribus
legibus Romanorum, quae de promissis repulerunt
quae Promissor dicit non faceret: valet in ex parte iudic.
quia qui serio & deliberato animo spondet aliquid da
turus, dicit se persequi aliquid spondit, nempe curaturus
se. Ut ille agat, quod factus curandi, nunquam impossibile
est, nec bonis moribus contrarij.

Ratio 1. E.

Si pena promissa sit ~ ~ ~

N° 9

Ex quo prius q^o singulare est in hac tractatione fa
cile tota materia elucidat, & in primis infer
at, si stipulationi facti alieni pena adiuncta sit, va
lere omnimodo quoad promissos, penae, in qua nulli
tatis ratio defuit, & de se mutuo Promissor spon
deat. Itaque tunc facti alieni in deditio est, penae
vero promissio in obligatione: alio faciente libera
tur Promissor, n^o faciente praesens obligatur. Quae admo
dy si quis sub alio qualibet deditio. potest illi, potest ta
men, causali vel mixta promittere: obligatur veniente
deditio, & defecta non obligatur. Ita prout dicitur ex
lg stipulatio ubi 38. § at sigs 2. Hoc titulo, & Versa
Vice 2. p^ostituta de iurib^o lib^o lg 31. Versiculo, supra
las penas, tit. 11. p. 5. lg 20. tit. 14. p. 7. Supernagua,
eg

ne mo negavit, erit q̄ Valis etiq, ququis sub dupli
 ci oratio. Deceptatit, hoc modo; pmiso huj Ro
mq itury, si non verit, centy pmiso, quia pmisso
 panalis à ditionali tanty dicitat intentio. agentiy
 lq 2. debis que pany nomine relinquunt. Nec rigrat
 omibi aliquid, stipulatio. panaly esse accessorij,
 sub indque n̄ posse Valere n̄ subsistente principa
 li. q̄. h̄c doctrina falsa ut, et p̄culdubio tenendy
 panaly obligatio. principaly esse, et perse subsiste
 re ququis prima intentio effecty. obligationi n̄ p̄
 duciat. Vt fundant Conanus dic. ep̄. n̄ 10. et 12. Do
 nul. lib 12. Inventar. ep̄ 18. et in lq stipulatio 38.
 § alteri, n̄ 14. et in lq si homo. Cg. n̄ 4. f. tit. Conar.
 in ep̄ ququis pacty 2p. § 4. n̄ 4. Magnus Preceptor
 meus Dnus Ramus in presenti n̄ 15. q̄ q̄ d̄trariy
 scienciant, Vel supponant, Iaso in d̄cta lq Cg. et ibi
 Alciat. n̄ 3. De fanis in d̄c. lq impossibilis 1. n̄ 3.

C Inverso sita

N. 11. ≡

Stipulatio celebrata sit, pmisio h̄c mortuy dare, si
 h̄c mortuy n̄ dederit centy dare. Nulla ē stipulatio,
 p̄cem, lq si homo Cg. f. tit. Vel sic, si hered̄z me n̄
 fecerit, lq stipulatio C1. f. eod̄z tit. quia prima
 pmisio n̄aa. impossibilis est, 2. iure impuata, quo
 p̄hibetur de hereditate pacisci, sine dari hereditat̄
 pactis stipulationibus, aut d̄tractibus inter vivos
 lq pacty 15. lq licet 19. lq Vlt. C. de pactis, lq hereditas
 §. C. de pactis Inuentis, lq 2 duobus 52. §. lq respondit
 §. p̄ Socio, lq Cg. tauri, qū est lex ep̄. tit. 10. lib 5. D̄
 pilationis docent Molina et adentus lib 1. ep̄ 14. n̄
 6. et 7. Parladorus lib 2. rery quodidiarum ep̄ 8.

Ut extraneus det, vel faciat, & ab initio p[ro]mittendo factu[m]
 alienu[m] p[ro]videre poterit de difficultate quae negotio inerit
 Ut supra dixi. Et in specie docent Fagnanus dic. lib. 3. Tro
 uariary ep. 20. Sanchez dic. lib. 1. disputatio. 25. n. 6. Vel ad iu
 ra poena p[ro]missione facti p[ro]p[ri]i, q. Intra tempus expediri optat
 Creditor, tunc censetur p[ro]missa ad adueniend[um] diligentia re vero
 semper neq[ue] in v[er]o ditionis; q. in mora fuit debitor, et est
 aliquid negligentie, quae illi potest imputari, Verbi gratia si ven
 xi nauis intra Kalendas Iulias p[ro]xima[m] mercem meam
 Magister in tali portu transueheret, si n[on] transueheret
 intra illas Kalendas ut centu[m] daret nomine p[ro]p[ri]i; Certu[m]
 est simili poena si vitio nauis vel culpa Magistri addidit
 mercem transuectam n[on] sit; quia n[on] debuit Vettore decipere. Cete
 ry si maris vitio aut peccata vel quia publica auctoritate p[ro]p[ri]a
 fuit i[n] portu sua die n[on] p[er]uenit, imputari in casibus n[on] debet
 poena, q. nihil negligentie Magistro potest imputari i[n] casibus qui
 extra sua potestate fuerunt arg. ex l. si se Verberat[ur] §. §. Ut de
 rei vindicta. l. si fundus §. 3. locati l. si Iuratus §. de evictio[n]i
 bus. Docent licet minus ex p[ar]te Accursius & Faber p[ro]tex
 ty ibi q. l. si Verberat[ur] §. §. Verbi gratia rurs[us] ad l. ro[m]p[er]e r[ati]o[n]e
 expressius Fagnanus Vbi p[ro]xime Valencia tom. 1. D. l. 16.
 ex n. 33. Farinacius Mutis & Lati i[n] repertorio de Iracundia
 §. 43. n. 1. & sequentibus maxime n. 15. quod si n[on] factu[m] p[ro]p[ri]u[m]
 sed dato rei, vel pecuniae in prima p[ar]te. I p[ro]p[ri]a sit
 q. dicat nunc n[on] disputo, quia ad tractatu[m] huius legis n[on] p[ro]h[ib]et.
 Videnda est quae dixi i[n] tractatu de stipulatio[n]e p[ro]nali p[ro]v[er]b.

~ ~ ~ ~ ~ 2. Matio circa stipulatio[n]e iudi ~ ~ ~ ~ ~

~ ~ ~ ~ ~ 2. ex nro p[ro]v[er]b. & ex proximi dicit inferri p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a ad
 textu[m] q. l. si q. l. si en §. 10. l. si §. 11. & similibus. p[ro]v[er]b.
 quis cautionibus i[n] quibus agit de hac stipulatio[n]e iudiciali

Promitto

N. 14.

Promitto sustinere iudicio Peti, i qua et alijs dubitatibus
 ob fuit utri possit subtrahere. Nam textus prius. Et p.
 cui dubio receptus fuit, ut valerent et promisor obligator
 ad poenam si promissa fuisset, i qua nulla e specialita
 tati ratio. Et nuper dicebatur: quod si poena promissa non fuisset, iter
 esse venit obligatio; quod est ius speciale i. pretorius,
 et iudicialibus stipulationibus. Vg. Procurator occisus
 mandato sufficienter non dicitur admitti ad agendum per Dno.
 litis, si promittat Dno ratum habitum, et ipse lite egerit:
 q. qd e alieni facti, alieni ratum habitum. promittente: ex
 qua promissio obligat, si Dnus reclamaverit, quatenus solus
 ligantur inter fuit ratum habitum. sequitur non fuisse pro iudi
 catione. Vers. si procurator, et si in autem de ratum dationibus. l. 9.

l. Pomponius 40. § sed et is qui. Et sequitur l. Plan
 tius 6. l. si procurator, § de procuratoribus, l. ut de fi
 derius. l. si iudex 13. l. si idem Peti 16. § 1. l. si procura
 tor 18. Et sequitur l. ne ratum datio 21. l. si sine 22. l. bono
 ry 24. l. ut § 1. et ratum dationi notant Antonius Herin
 qui de fiderius. ep 24. ex n. 194. Doml. et Orualdus lib 18. d
 mentar. ep 13. et 14. Richardus nec et multis i. di. § 1. autem.
 Ideo vero obligat promisor quicquid de sua persona nihil spon
 deat, et simpliciter promittat, quia ut stipulationes valent
 ex mente iudicis, vel Pretoris, ex cuius imperio interponitur.
 l. stipulationum §. l. iudicialibus § 2. h. tit. Idcirco
 quicquid decepte sint minus apte, reducuntur ex mente
 Pretoris ad meliorem fig. Et quicquid magis valent quicquid pe
 reant. quod iudicialibus diverse procedit, valet
 qpe ex mente iudicis, quatenus verbis exprimitur
 Et non plus, l. q. q. § 1. h. tit. Et supra i. pro dixi: et
 apud nos quia disertus textus l. 11. tit. 11. p. 5. Notant
 et h.

etiq secundy cui dmmu hanc diferentia v't verior
 Accurruis j dco. § sigs aliy, vbi ner Richardus n° 20
 jstituta de inutilibus, Jaso & Clariciis jlg stipulatio
 ista 38. n° 4. h. tit. Donul, j presentu n° 5. & lib 12.
 Dmentar. cp 19. Conanus lib. 6. cp 3. n° 5. Gifanius post
 Antiquiores jlg quores & h. tit. n° 3. Alorat. jlg vlt.
 § 1. n° 6. de rebus creditis, Grotius de iure Belli & pacis
 lib. 2. cp 15. § 16. Ant. Tomuz 2tom. Variar. cp 10. n° 23. Sax
 chey dic. lib. 4. de matrimonio disputatio. 14. n° 3. Amara
 lib. 2. observatio ny cp 13. ex n° 12. =

3^a Matio circa facty propriy
 q. exerceb't Versus altare
 aut personas adlg
 quores & h. tit.

N. 15.

3° ex nro prio infert' jterpretatio ad texty. subobr
 cury Vexatq jlg quores & h. hoc. tit. Proponit Vlyria
 nus ita fuisse ceptq stipulatio: pmitti s'istere
illj hog tali j loco. Cui stipulatio n^o fuit adiecta
 poena; & querit an valeat sine poeny promissione?
 quod e' id' acquirere, Vlyrit stipulatio facta a veni;
 que valit adiecta poena, & sine ea inutilis e' refert que
 et d'quat 59. Celsi docentis, substineri stipulatio;
 hanc etiq sine poena; jtanty et si homo n^o sutati tali;
 loco; succedat obligatio ad jteresse: q de ceteris obli
 gationibus faciendi dici solet veltati fabricandi
 domy, eydi Romq, & similibus j quibus interesse
 debet stipulatori, si facty n^o sit q. fuerat pmisj
 ty stipulatio. 72. Vers. Celsus hoc. tit. Vbi eiusd
 Celsi ead' refert' q' j d' ut metè, de quibuscuq' faciend'

faciendi obligationibus ut et *l. si quis ab alio* 13.

in fine dicitur iudicata, quod signanter notat *Gifanius*

in *dic. l. si*. Ratio dubitandi est promissa, quoniam

mittit alii tali loco sistere, promittit factum illius, et

promittit ei statum eius, quod promittit factum alienum. Ra-

tio vero decidendi praeiudicat *Ulpianus* illis verbis: *non*

alium sibi promittit, hoc promittit id se acturum ut sit.

quod non factum alienum promittit, sed factum proprium agendi ut

alium sistat. Adcurus si explicatio observanda est,

verbum sistere, active significare ponere a aliquo in

tali loco, notat *Laurentius Valla* lib. 5. *de lingua*

lib. 6. c. 31. *Budius* in annotationibus ad *pan-*

dectas l. si. *si in ius locati ut cant*, *Ant. Augusti-*

nus ad leges 12. tab. c. 53. quod aliter *Probus* in *par-*

isio. flos ad tit. de eo quod factum erit. q. factum per-

sonae sistende non est desideratio. nec signum ut actio

qua se mitipsum sistit, sed ut passio secundum quod ab alio

sistit. Itaque est factum proprium promittentis quod exer-

cetur, circa aliam personam ut possit exerceri circa aliam

re inanimatam. neque differt promissio sistendi hoc

in tali loco a promissio sistendi argentum, aut alias res

*movibiles. Praedocent licet minus exprime *Lasus Alorat.**

Quarenus, Donel. et Gifanius in dic. l. si. Conanus dic.

lib. 6. c. 3. n. 5.

Ex quo liquido apparet hunc locum non esse de

legendo de stipulatione iudiciali, per quam quis promittit *Rey*

in iudicio sistere. sed de iudicio naturali, per quem promissor

exponit aliquem pro tali kalenda publici sistere,

id est ponere, locare tali loco. Ideo dixit *Ulpianus*, *ex*

pluribus, Veluti servus suus, Vel hoc liberum: Ut enim servus

in iudicio

N. 16

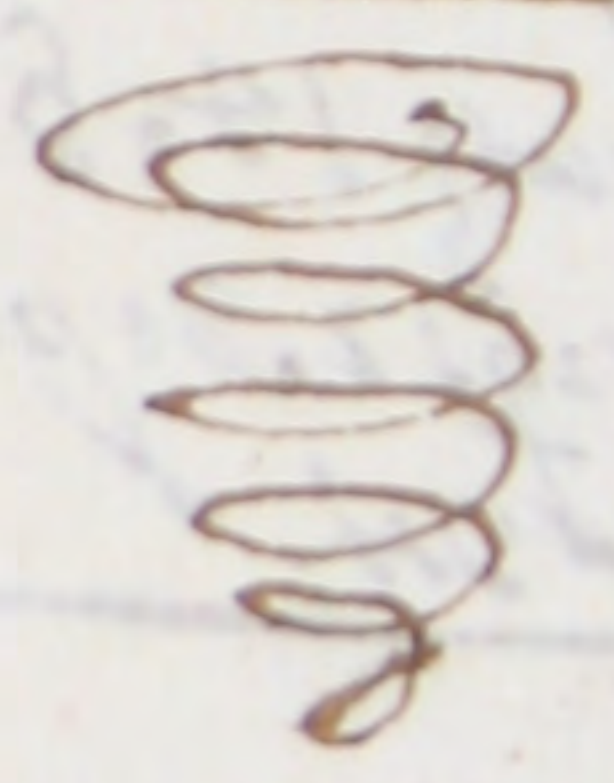
judicio sibi p. n. tunc p. rone, s. tunc res, n. p. q.
abbat seruu, & Dnu eius nomine noxe dvenit. l. q.
si quis seruu. l. si q. cautionibus. l. 2. §. si ex noxali
ca. agat: ita q. multis alijs casibus necessaria & magis
frequens e. sententia serui, veluti si tradendus e. ibi, vel
debet adesse vt negotia aliqua gerat. Nihilominus, n.
centr pmissy facty dditionaliter, vt interesse precise
debeat: s. tanty ad aduendy diligentiy si p. n. a. p. ter
ueniat, vel n. interesse q. defecty poen. debeat, qua adhi.
bita cesat obligatio: quod significant p. d. r. e. t. Verba
dicte l. §. §. id se abury. Ut stet. Ratio e. q. e. facty p.
p. n. n. facty alienu. & poena ad iud. stipulationi
facty p. n. magis adstringit Promisor, si alieny
facty n. sequat, quq. si ipse p. n. n. faciat, q. d. e. e.
s. p. n. d. t. q. alieny facty dditionaliter ponit, obli.
gatio. poen. nec sufficit ad evitand. poen. s. requir.
adhibita diligentia, & p. n. r. ab iud. d. d. u. n. t. d. i. f. i.
cultate p. n. d. e. r. e. Vt dixi n. 13; q. Vero suy facty
p. n. n. cogitat de mori obligatio. quq. de sibi po.
sibili. q. si p. n. r. p. n. r. s. u. t. e. d. e. V. l. p. n. r. e. a. n.
inevitabil. accidat, quominus sua die sibi postea non
tr obligatio, que p. n. r. stipulatio. tanty e. adcurand. & fat.
gendy Vt ex p. n. e. d. u. l. l. u. s. d. e. c. i. d. i. t. & d. o. c. e. n. t. g. l. a. q. o. p. s. i. b. i.
§. 3. d. u. t. i. n. t. o. q. f. i. n. e. I. s. a. n. i. u. s. d. i. c. l. g. §. 1. d. n. 2. V. l. d. i. c. t. e. e.
d. e. m. e. n. t. e. I. a. s. o. n. i. s. & A. n. t. i. q. u. o. r. y. i. b. i. d. e. q. q. A. l. c. i. a. t. u. s. n. 1.
p. n. e. p. n. i. s. o. r. y. t. e. n. e. r. i. s. i. h. i. m. o. s. t. a. t. u. s. n. i. t. d. o. c. e. a. t. q. q. u. o.
s. t. i. p. u. l. a. t. i. o. d. u. e. n. t. i. o. n. a. l. i. s. n. d. u. b. i. t. a. t. a. i. u. d. i. c. i. o. s. i. b. i.
q. u. a. s. i. i. u. r. t. a. c. a. s. i. t. p. e. r. q. u. o. s. t. a. t. u. s. h. o. m. i. n. i. s. q. u. o. d. i. c. i. o. p. e.
d. i. a. t. c. e. s. a. t. o. b. l. i. g. a. t. i. o. t. q. r. e. i. p. r. i. n. c. i. p. a. l. i. s. q. u. o. q. f. i. d. e. i. u. s. o. r. y.
i. u. s. t. e. v. e. r. o. c. a. s. i. m. p. e. d. i. m. e. n. t. i. r. e. f. e. r. u. n. t. q. q. 2. §. s. i. q. u. o. d. i. u. d. i. c. i. o.
I 3

111

judicio 3. Vig ad finem leg. & duabus sequentibus, si se
 cautionibus propter quas tunc prelati, siue ut ob di
 cebat diffinire, donec impedimentum esset, quod si pergitur
 est extinguitur obligatio de iudendo alio iudicio. Docet
 ad leges 12. tabular. Rebarus cap. 5. Ant. Augustinus cap
 37. Grotius lib 2. tit. 7. § 3. Cusarius lib 3. observat.
 cap. ult. Josephus Scaliger ad festum Verbo, Reus, Innocentius
 in Cirone ad tit. extra de dilacionibus. X. quod dicitur
 hoc, facti proprii & alieni accipere eas est ex iure le
 ge 11. tit. 5. & leges 12. tit. 23. p. 3. que nimis generaliter
 loquuntur.

Cui parti ut id obicit adnotemus, obstant textus
 leg. ult. de rebus creditis & illa stipulatio 67. § 1. tit. 1.
 ubi si quis ita stipulanti promittit decem curari. Respondet
 se illa curaturam docentur dicitur non teneri posse ad decem
 da: sine quibus est non teneri dictione certum, pro quo certum
 preter, qualia sunt decem legum stipulationum. 14. § 1. tit. 1. teneri
 in querere & prestare. Deum idoneum, id est debitorum lo
 cupletis, que eadem decem spondiat Creditori, obligatur ipsi, effi
 caciter. En ubi promittit factum proprium curandum, &
 tenetur de effectu proficere, aliter idoneum debitorum, que ulla offe
 rat, quod non sufficit satagere adquirendum, nec superueniens
 difficultas liberat promissorem. Huic in difficultate satisfac
 iendum est, ex propria significatione. Verborum decem curari,
 que significat parare decem & omnimodo efficere ut
 ad stipulationem perveniant, ut ex proutis testimonio do
 cit. Pandeus ad dictam leg. ult. § 1. quare qui ita promittit, non
 fuit intentus solius diligentiam promissio. & precise ad ef
 fectum se adstringit, eo modo quod Schi inveniunt. Itaque
 promissum supponendum est, promissorem dicitur se pro spondisse,

N. 17.
 explicante leg
 ult. de rebus creditis
 & legem illam stipulationem
 67. § 1. tit. 1.

q̄ recte supponit Ant. Faber j̄ rationali ad dicty §. 14.
 melius quā Bartolus & alij qui impersonaliter decepty
 fuisse stipulatoꝝ censent; Veritas sit p̄missioꝝ persona
 le nullius momenti esse, nisi ex antecedenti tractatu dicit
 de se mutuo p̄mississe, qui impersonaliter spondit, ut
 n̄ male p̄uati ex autentica sig. C. de h̄d̄nuta pecun.
 Deinde observandū est, aliud significare hęc Verba,
 p̄mitto curatury me ut Julius det: ac ista p̄mitto decepti
 b̄ curare: illa enī soly diligentiy exigunt, hęc vero effec
 ty promittunt, ut docent Alciat. j̄ nra. l. g. n̄ 6. & j̄ d̄c. l. g. Ut.
 n̄. 9, & fere omnes Clarici j̄ d̄c. l. g. 67. §. 1. Conanus lib.
 6. Inventar. c. 3. n̄ 5. Donel. lib. 12. c. 19. Cusat. j̄ d̄c. l. g.
 stipulatio 38. §. 1. h. tit.

N. 18.
 explicat lex
 auty 14. §. 1.
 de sig. 2. de pecun.
 127.

Quo supposito ut eandē illatoy p̄
 sequamur ex ea facile exponitur tex alioquin difficilis
 l. g. qui auty 14. §. 1. & sig. 2. de pecun. 127. Casus est de eo
 qui p̄ se, id ē p̄ debito suo, instituit fideiussory sedatury.
 & antecedenti dixerat de sulcu de pignore, irrepsisse mory
 instituenti pignora: Unde deducit posse etiy Debitoy Shi
 tuere sedatury fideiussory. Male hunc texy proculdū
 bio acceperunt Castrensis & Dondu n̄ 2. & §. j̄ nra. l. g. idy
 Castrensi n̄ 2. Alexander n̄ 6. Jason n̄ 5. j̄ l. g. in stipulatio 38.
 hoc tit. nec Richardus j̄ d̄ sig. aliy n̄ 16. instituta de inu
 tilibus, & j̄ j̄ p̄sonay n̄ 36. instituta de act. Ant. Fab.
 & Potofredus j̄ d̄c. §. 1. & sig. Cardinali Mantica de
 tacitis, & ambiguis d̄n̄tionibus lib. 14. tit. 33. n̄ 7.
 docentes p̄missy fuisse facty alieny nepe fideiussory q̄
 postmody p̄tercessurus est; resoluit in facty propriy p̄mis
 sy curandi & satagendi. p̄ter equitatē d̄n̄tū quod est
 p̄toriy, & p̄ sig. equitate m̄ter. Idem enī hoc facile
 r̄ijcty

reijcitur q. etq. instituta ad nihil valet, si alieni facti pmita-
 tr. l. q. s. d. d. de pecun. dit. autentica si quando
 C. eod. tit. quare dicendum e. i. pposita specie facti sui p
 priu. promissis e debitor; nepe quere di. iuendi. et p
 tandi. fideiusor; docent Emilius ferretus, & Duarenus,
 j. de. l. stipulatio ista 38. id. Duarenus ad tit. de sta-
 tuta pecunia cp 2. Donel. d. t. b. 12. cp 19. Hypolitus de
 Marsili rubrica de fideius. n. 213. Velonius t. b. 3 sub
 putatione cp 13. Vnus. Ramus j. presentia n. 18.

Secut peni. N. 19

tus tex, hui. exponati notandus est, instituta esse obliga-
 tio & accessoriq, ut pnat ex l. hactenus ff. de pecun. dit.
 docent aut supponunt Cusac. lib. 26. quest. 17. Papiniana
 l. q. post q. s. ut legatorij nomine caveatur, Duarenus
 ubi p. p. cp 1. v. 2. Dnus Sarreategui t. b. 1. selecta
 cp 3. n. 5. Josephus Santolaria p. t. p. tatione selecta in
 d. i. d. p. 15. p. totq. ex quibus alijsq. ita a serui zata
 demieu ad tit. de fideius. cp 1. n. 7. quod id. dicendum e
 de pignore & fideiusio, ambe enj obligationes, alijs
 obligationi accedunt, & accessiones iure appellanti, l. q.
 si serui cp 1. d. n. y. Videmus, v. accessiones, h. t. b. l. q.
 3. orbis 43. desolut. dixi eod. cp 1. n. 3. & vero accessio
 accessionis, ut qualitas, qualitati iure dari n. soleat
 l. q. de usufructu legato, d. sequi. Videbatur n. posse debi-
 tori instituire datury se pignora, sine fideiusores,
 q. ipso instituta accessio est, & pignora fideiusores
 ut, que instituit, etq. est accessionis nihilominus
 j. d. dict. l. q. q. aut 14. docuit Vlp. p. p. t. vilitat;
 & merty, & facultat; ex p. d. endobry negotior, inrep-
 esse j. v. q. ut possit etq. fieri instituta pignora q. mi

quibus vny idq̄ dicitur duplex accessio & tenere
 ex quo statim inferre posse facti de fiduciario dando;
 quasi n̄ sit maior ratio illius accessionis, ac utriusq; ad
 q. prouidit tanquam ad rem nonq. & dubiq. Vtrū Pompo
 nti autoritate. deinde querit si iuriter de certa
 persona fiduciaria, veluti de hro, & hinc nolit fidei
 subere aut teneat. idq̄ interest q. facti q. dicitur
 expliciti n̄ sit? docuitque idq̄ interest teneat, nisi ali
 ius equo idoneo fiduciario det: quia d. p̄misit seda
 turus talis fiduciarius, que sub potestate p̄pna n̄ habebat de
 buit de hac difficultate cogitare; quare tanquam p̄missa
 potest ex reuare à p̄na sine absterisse. quod si dicitur
 antedix dicitur, vel ante interpulatio. id e ante mori
 n̄ tenet: quia impossibilitas hęc venit à casu; & libe
 tr qui facti proprii promisit, di. l. si p̄heda 10. §. 1. Vers.
 idq̄ iuris ad l. rodig de iactu.

Ratio 4^a

de promissionibus circa qualitates rerum nostrarum
 ad legem si ita quis 31. de
 ~ ~ ~ ~ ~
 ~ ~ ~ ~ ~
 ~ ~ ~ ~ ~

N. 20.

Quarto ex nro p̄rio fit ut p̄missio facta circa bonas qua
 litates rerum nostrarum, vtilis sit, licet velate facti alieni
 teneat, q. 1. & principaliter p̄mittimus, q. nra refert ad re
 p̄prias saluandas, & ad aduendos emptoris q. quati die
 fit, & p̄ accidit, alieni facti desiderat, ita docet d. iudi
 cao Iaso. l. stipulatio 38. n. 5. Vers. 4. Vbi Duarenus rem

Veri nemo ante h. tit. Donel. presentis n. 6. aq. 3. ef. ^{3us} codex.
fectis differunt Alexander n. 3. & Alciatus n. 10. dic. l. 3. § 3.
nec Amara lib. 2. observat. ep. 13. n. 10. & 22. licet alijs
tota se explicent. specus extat § l. 3. § 3. de iur.
tionibus, qua Ulpianus lib. 42. ad Sabinum, querit an
hæc stipulatio utilis sit? promitto sane esse hunc seruum
meum, furtum esse, vii piliationem esse. id est: n. esse cada
verum nudatorum, aut expoliatorum, ut ex posuerunt Potestid.
ibi, Petrus faber § l. 3. de Ver. 31. de sig. iur. Amara,
dic. ep. 13. ex n. 23. In hac hypotesi forsque Proculiani
Isti. à Sabinianis disenciebant, ut legua 119. Sabinianis
dic. ha. habemus ut pote que obtinuit, dubitabat q.
antali promissio valeret, dubitatio in variis promptu est,
q. promittere seruum meum esse sane expectat ad habitum
corporis serui, promittere n. esse furtum spectat ad habitum
animi, quæ quia extra meum potestatem est, & habitus ani
mi, voluntas, aut affectionis serui propria est. l. 3. C. de
Herid. 112. Igitur vel promitto factum alium, vel q. potestatem
impossibile, sicut Sabinus (ut dicitur ex fragmento iurid. §
119. q. extat § dic. l. 3. de Ver. 31.) Verum esse, neq. pacto neq.
stipulationis posse tollere factum, id est: posse efficere ut
q. egrotat sanus sit, qui malis moribus præditus sit
bonis fugi: q. ut Philosophi dicunt ad posteriora n. potestatem
trā, de quo axioma videndum est ibi. Iacobus Grotius
dicit, itaq. eoque impossibile, neq. pacto neq. stipulatione posse
operari. Hic est sensus illius clausulæ: inutilis stipulatio qui
huiusmodi videtur, forsque Proculiani Sabinianorum adversarij.
q. si q. est, hæc ca. impossibile est q. promitto. Hoc est ser
uus meus, aut vitio affectus est, impossibile est q. ita sit.
Ex adverso ita arguebant, si n. est, frustra promittitur, id est

ad e. sic sanus, ob hoc fugi super vana e. promissio
nihilominus tranſiit de iure habenti optimo iure, do
cent n. esse referenda hec Verba ad habitus corporis aut
animi, qn sub alieni potestate: s ad qualitate, ad bo
nitate rei, ad utilitate valor. In legem v. r. aliter
seruus se habeat, quod promissus sit, debet promisor sti
pulatori, quatenus sua interpretatur multo facilius si pena
hunc stipulationi adiecta sit. quod Valido firma
bit arg. Inquit eni. q. venduntur animalia, promi
tit venditor ex edicto Ediliu ea sana esse, recte edere
& vivere, quod stipulationis subiectum est, quod eorum bono qua
litate obsequas digna convenit, pacto pretio, l. 1. § 1. de edi
ctis edicto, l. ex empto 11. § animalium §. de actionibus
empti, Marcus Vatro lib. 2. de re rustica cp. 2. Tribus seqq.
Agelius lib. 4. noctiu atican cp. 2. notant multa verba
ab Arnaria de cp. 13. n. 1. & ultra illos Cusat. lib. 9 obser
vationu cp. 3. Brissonius lib. 3 de formulis p. 1. §. De
bardus de autoritate prudentu cp. 10, Iacobus Durantius
Caselius lib. 1. Variar. cp. 10. §. v. animalibus bona
habitudine corporis promitti potest, sic §. serui t. respectu
corporis quod animi.

o
N. 21.
explicat lex 3.
C. de edilitis
actionibus

Sed in presenti opportune queritur q
promittat emptor hu Verborum fugitivu n. esse? Exponunt
Cesarus l. 1. si apud 3. C. de edilitis actionibus, n. p. n.
fugisse, quando i. sua permansit potestate. Ceteru
si postquam alienatus fuit incipit fugitivus fieri mu
ne esse venditoru promissoru docent. quia mori aut
vitia supervenientia ad emptoru periculum spectat
l. 1. §. 1. C. de periculo & modo rei vendite. §. 64.
& duabus seqq. tit. 5. p. 5. docent & multis Hermouilla

additionibus ad. g. g. n. 4. dicitur legu' 65. Barrofa
 collectanui ad dicta l. g. n. 21. et 27. et latius ad d. l. 3.
 Ant. Gomez, et Novus Ad d. uenator Sarnuz, 2 tom. Variar.
 op. 2. n. 49. Vers. adde tamq. querit autem si Venditor, n.
 tanty de pterito et p. senti p. misit seruy Vitiosy n. esse, et
 ad futury extendit cautus, promitens deinceps n. fore
 fugituy, aut Vitiosy anteneat? Respondent temera
 riy esse promissioz. In nihilominus Venditorz teneri, quoy
 uis alioquin Vitia post venditoy accidentia ad damny
 Venditorum respectent, n. est eni parcendy ei qui propria
 temeritate ad plus se obligauit quoy sua potestate est, ut
 dixit Valduz, ead. l. 3. Comaxime quia promissio h. g.
 n. accipit tanquy a ueni facti aut habitus, que depen
 dent ex affectibus serui: Sed tanquy bonitatis res p. prie
 Ut loquitur Salicetus: quoy adeo commendare uoluit Venditor
 ut a securaret futury etiq. tempus Ut sic mori p. reo ser
 uis dignus esset, cuius moris t. g. exacte a pronauit, ut aude
 rit cauere p. portery Vitiosy n. fore. Hec recte dicunt de
 Vitii animi: quid dicendy sit de morbu, aut affectibus
 ualutudinis, nec disputant Auctores, nec textus de uide
 petenda in decisio est ex l. n. moritury §. C. de Ph.
 da et uimz da stipulat. Vbi dicitur ee stipulatioz. p. postoi
 l. g. p. miteren moritury seruy, q. p. se patit n. in quo casu
 moritury etiq. debet, tunc eni postmorty id e. pot. mori rec
 te deducit estimatio stipulatioz. Ut id. g. text. ait sic inteli
 gendus iuncta l. g. si seruy q. §. effectus C. h. tit. g. eod. mo
 do de uisoria et p. osibili p. misio e. si q. p. misit seruy n. egro
 tabury, nec hanc p. misioz. dicimus temerariy, et incepty, uel
 fatuoy, temeraria eni illa est, cuius effecty possumus sp. era
 re, et assequi licet sub nimia fiducia et p. prudentia, ut
 docet

docet Angelicus Preceptor 2. 28. q. 53. art. 5. i corpore
 & post eum Lessius de iur. & iur. lib. 3. qui est de fortitudine.
 ep. 4. n. 65. Archiepiscopus Saporum 2 tom. Ethone moralium lib.
 4. q. 8. art. 1. temerarij implere debemus ne sub fiducia nra.
 alter decipiatur, ut dixit Casianus sati apte collatio 17.
 ep. 8. Vnde & quæstio ep. late illustrat Alardus Taceus fatig
 derisorij aut impossibiles n. tenemur implere q. ex illa pmissio.
 nemo prudens decipitur ex his pmissis. Et statè præterita decidi
 gultatos. misit factus ab amplissimo quodam viro de eo q.
 census venderet i instrumento cessionis pmissit semper
 exigibilis fore & post 20 annos. debitorq. reditus soluebat
 decoxit, emptor translatus sine cessionarius regredi
 volebat. Sed reditor cedentis ex eo q. census factus fuerat n.
 exigibilis respondere, regressus de negando; quia i m.
 ho. q. terne exigibilitatis derisoria & impossibilis erat n.
 aliter quæsi venditor causset domum n. ruiturq. seruum
 moriturq. que promissory n. obligant, nulla enim res ut cu
 rus exitus n. imineat naturaliter, q. peculiis q. de peculio a
 quo n. videntur dissentire licet sic n. disputent Gaspar de
 driguez de annuis redditibus lib. 1. q. 21. Honoratus Scotar
 dus de iuribus q. 80. ex n. 30, doctissimus fisci Granatensis
 Patronus Pius Olia de cessione iurij & actionij tit. 1. q. 3.
 n. 35. & 36.

N. 22.
 explicabilis
 n. impossibile so
 de pactis

Aia species precedentis similitudinis decripta
 ab eodem Vlpiano de exco. libro stat. q. n. impossibile so de
 pactis. Vbi nos docet n. esse impossibilis hanc stipulationem.
 n. facies furti meum, quæ solet interponere depositarius
 serui vel conductor modataris & similes q. illi recipi
 unt ut post modum Dno restituant hæc enim promissa
 non tamen respiciunt habitum animi serui ipsius que factus
 tenetur

tenentia serui ad id tenentia ne eij corruat, vel
 iulio suadendo malos mores vel incuria & negligon
 tra incurando, & psequis permutado vt ab alio soli
 erit & peruerit; docent postea lasius laro p d. c.
 lq stipulatio 3 d. h. tit. n. 1. Petrus Fab. & Iacobus
 Godofredus p d. c. lq veru 3 d. Richard. p d. c. lq alij n. 6.
 pstituta de iudicibus Amara d. c. lib. 2. c. 13. n. 9. hanc
 etiq pmissio. Proculiani pugnabqt iisd argumtis.
 q. s. seruus erat Rapax, & mali affectus, & possibilis
 erat pmissio; q. si nulla diligentia assequi poterit, vt
 fur non sit, si vero boni moribus pditus erat, superflua
 e. pmissio. Sabiniani vero defendunt illq ab ex pto
 facti deservio corrupto. quippe si aliena persuasio ni
 hil faceret ad inserenda vitia, alij, n. daretur alio
 a Pretore, & eos qui alienos seruos corruunt, p d. c.
 & q. magis est duplex: q. n. est atrociora pmissio, & adhuc
 ptabis, & mododatarum, & ductor, & similes ex lq trad
 tenenti doli n. d. mittere p se sibi locata, vel modata; &
 hoc amplius euitare negligentiq, ne fiat ab alio d. c. t. r.
 or, p. d. i. n. t. i. o. q. t. e. x. p. l. q. s. i. v. t. c. e. r. t. o. s. p. n. u. n. c. v. i. d. e. r. e. d. y. p. d. o. m. o. d. a. t. i. l. q. d. i. r. a. c. t. u. s. d. e. r. e. g. u. l. i. u. r. q. s. u. p. e. r. n. a. g. n. a. e. t. y. m. i. s. s. i. o. i. l. l. u. s. r. e. i. a. d. q. u. o. q. d. i. g. n. i. t. u. s. e. s. t. e. x. n. a. a. d. i. r. a. c. t. u. s. p. r. e. s. p. o. n. d. e. t. v. a. l. i. d. e. s. s. e. p. m. i. s. s. i. o. n. e. i. u. s. r. e. i. a. d. q. u. o. q. q. s. d. e. i. u. r. e. i. t. e. n. e. t. i. t. e. s. i. c. d. u. p. l. i. c. i. v. i. n. c. u. l. o. a. d. s. t. r. i. n. g. i. t. u. r. l. q. n. o. s. p. e. & p. r. o. p. r. i. e. v. o. l. u. n. t. a. t. i. s. v. t. m. i. b. i. p. r. a. n. t. d. i. s. c. r. i. b. i. t. u. r. l. q. s. t. i. p. u. l. a. t. i. o. l. q. h. t. i. t. l. q. p. e. n. u. l. t. l. c. d. e. s. p. o. n. s. a. l. i. b. u. s. & p. r. o. c. e. d. o. c. e. n. t. P. a. r. t. o. l. C. a. s. t. r. e. n. s. i. & A. n. t. F. a. b. p. d. i. c. l. q. 50. d. i. c. v. i. l. i. t. a. t. s. s. u. f. f. i. c. i. e. n. s. e. s. s. e. t. a. d. h. a. n. c. p. a. c. t. i. o. n. e. s. u. b. s. t. i. t. u. t. i. o. n. e. C. a. s. t. r. e. n. s. i. i. b. i. d. e. m. n. 5. a. l. i. q. v. e. r. i. b. u. s. e. x. i. o. g. i. t. a. t. s. a. l. i. i. n. g. e. n. i. o. s. e. Q. u. i. p. e. e. x. l. q. d. i. r. a. c. t. u. s. t. a. n. t. i. t. e. n. e. t. a. d. i. b. i. r. e. d. i. l. i. g. e. n. t. i. a.

25. 70
 l. q. s. i. v. t. c. e. r. t. o. s. p. n. u. n. c. v. i. d. e. r. e. d. y. p. d. o. m. o. d. a. t. i. l. q. d. i. r. a. c. t. u. s. d. e. r. e. g. u. l. i. u. r. q. s. u. p. e. r. n. a. g. n. a. e. t. y. m. i. s. s. i. o. i. l. l. u. s. r. e. i. a. d. q. u. o. q. d. i. g. n. i. t. u. s. e. s. t. e. x. n. a. a. d. i. r. a. c. t. u. s. p. r. e. s. p. o. n. d. e. t. v. a. l. i. d. e. s. s. e. p. m. i. s. s. i. o. n. e. i. u. s. r. e. i. a. d. q. u. o. q. q. s. d. e. i. u. r. e. i. t. e. n. e. t. i. t. e. s. i. c. d. u. p. l. i. c. i. v. i. n. c. u. l. o. a. d. s. t. r. i. n. g. i. t. u. r. l. q. n. o. s. p. e. & p. r. o. p. r. i. e. v. o. l. u. n. t. a. t. i. s. v. t. m. i. b. i. p. r. a. n. t. d. i. s. c. r. i. b. i. t. u. r. l. q. s. t. i. p. u. l. a. t. i. o. l. q. h. t. i. t. l. q. p. e. n. u. l. t. l. c. d. e. s. p. o. n. s. a. l. i. b. u. s. & p. r. o. c. e. d. o. c. e. n. t. P. a. r. t. o. l. C. a. s. t. r. e. n. s. i. & A. n. t. F. a. b. p. d. i. c. l. q. 50. d. i. c. v. i. l. i. t. a. t. s. s. u. f. f. i. c. i. e. n. s. e. s. s. e. t. a. d. h. a. n. c. p. a. c. t. i. o. n. e. s. u. b. s. t. i. t. u. t. i. o. n. e. C. a. s. t. r. e. n. s. i. i. b. i. d. e. m. n. 5. a. l. i. q. v. e. r. i. b. u. s. e. x. i. o. g. i. t. a. t. s. a. l. i. i. n. g. e. n. i. o. s. e. Q. u. i. p. e. e. x. l. q. d. i. r. a. c. t. u. s. t. a. n. t. i. t. e. n. e. t. a. d. i. b. i. r. e. d. i. l. i. g. e. n. t. i. a.

circa

circa res ipsas deterior reddatur. l. 3. §. si reddita ff.
 modati. Pond. lib. 16. Inventar. ep. 3. §. fine. Vultu nescit
 reddatur seruis ~~etiam~~ elusatus, Claudus, Vel manius; n.
 Vero circa interiori habitudine serui, quia diligentia
 tractibus circa custodiendum corpus versati, n. circa annu.
 l. 11. seruis 27. §. si fornacarius et §. proculus, ad l. aquil.
 l. 9. insulq. 30. §. qui mulas ff. locati, rursus alio de seruo
 corrupto tantum habet locum, q. dolo corruptus seruis est, l.
 v. §. pro, et §. persuadere 3. l. dolo 3. l. dolo 5. de seruo corrup-
 to, q. ut d.prehendatur diligentia circa custodiendum seruum
 ab alienis persuasionibus, d. uentis necessaria est. Et hoc
 quod plura e notandum de eod. Castrensi, totum id operari verby
 n. facies, q. significat n. persuadere, et rursus n. ita ne-
 gliges, ut d. alio fiat fur. Ratio e. q. Verba d. h. ita
 debent accipi, ut aliquid operentur plura, quae ex natura
 tractus venit, l. si quando loc. diligat. i. de quo mul-
 ta, et multos adducit Barossa axioma 222. ex n.
 11. Tantum ex natura tractus veniat doli nullatenus
 mittere se sibi immodata, locata, aut deposita; de quibus
 est, ut Verby illud plus operetur, nempe curq. et diligentia
 circa extraneas personas, ne seruis pervertant

0
 N. 23
 explicata lex
 l. 29, locati

Non multum di-
 similis e species tex, l. 29. ff. locati, in quo proponitur ad
 rectum h. pactum tractus locationis silu: Receptori, id est
eductori, siluq. ne cedito, neve cingito, neve decurito; neve
cingere, cedere, vrere sinito, cingere abboris significat
bas deglabrare, decorticare, i. orbis secare corticem, ut postea
eximat: q. enecat arboris nisi intersponi fiat, l. cedere §.
arborum furq. cistary, notant Cusat. lib. 9. obseruat. ep. 12.
 Prodonius & Lexicorum Auctores Verbo cingere. Quenit
 ad

ad q d d ucto tenent. Q. V. d. stat. p. misisse factus suu
 pcedendo: deinde quoad extraneos si aliquis videat
 cedentz, vel vrentz, que phibere possit palq. et teneri si
 rinat male facere, & nphibeat, l. q. itz. querit. l. 3. d. p. ex. r. t. u.
 J. cod. tit. An implu tenent dubitatu fuis? & r. u. p. o.
 det Alfenu, quoad extraneos teneri adhibere custodiq.
 seluq. & diligentiq. curando. necedant. tingant, vel vnt
 siluq. q. est promiter proprio diligentiq. n. ante factiq.
 extraneory. Ut docuit Acursius que exposito dicit
 ex eadq. regula, q. si Verby sinere, tantq. accepit
 n. sentire, nihil operaret paciq. apouit, & ad id
 tenerit ex naa d. r. actiq. q. Ut aliquid operit nece
 se e. Ut significet custodiq. siluq. & diligentiq. circa
 alios, quory dany auertere possit, Ut docuerunt Acur
 sius, & Ant. Faber, d. l. q. 29. Inbus Pacru lib. 2.
 legy d. r. r. atary q. 7. p. fine, & forti Cusat. lib. 5. q. q. r. t. q.
 Papiniani, l. q. Veteribus 39. de pactis, q. adhibita ci.
 diligentia asequi n. possit, Ut extraneu n. cedat siluq. imunit
 erit a periculo, q. Verby sinendi, procurandi, curandi, hui
 quingentent a facto nro, n. induit precisq. obligatos, & tantq.
 promittunt q. nobis est, nepe diligentiq. Ut ex hoc textu docuit
 Onis. Ramos, p. senti n. l. q. Unde si ad id q. facere possumus
 referant hq. Verba, posse obligant nos ad dandq. vel faciendq.
 Ut l. q. si heres 73. d. delegat. v. fac. Ut ad h. t. q. dot. nym. p. uenit.
 nec enj. aliter potest fieri, Ut perueniant, nisi ipse dit, vel
 alius nomine ipsius, alioquin n. p. mittant a Reo, vel debitore.
 locuplete, l. q. vlt. §. v. de reb. cred. n. facit, Ut perueniant, licet
 faciat, Ut p. mittant, q. est diuersq.

Ratio.

ILLATIO

DE SUPPLICIT HABERE LERE.

advers. idē q. nre. legis

N. 24.

Aliquanto degressus sumus a via, occasio. precedentis illatio² de promissio. bonary qualitaty reru nostrary; s. ut reg. rec. l. q. repetamus. s. ex eodē prio. & super exposita doctrina in f. r. Valere stipulatio. p. quā q. exponit, ut habere lere sine ab alio auferendū, aut emittendū n. esse: quia n. p. mitti negatiuū factū extraneory; s. a securatū uā q. p. re habeo: quā si dicere, promitto hanc rē ad eo j. dominio meo esse, sub j. c. d. dispositioni mee. ut nemo eā tibi auferre possit: q. si auferat, prestabo, vel quantum tua intersit, vel d. p. l. p. Precedens illatio fuit de bonis qualitibus reru nostrary, q. animal mortuosū n. sit, q. seruū n. sit vitiosū: hęc e. de bono iure q. promissor, habet j. re. Igitur ut diximus Valere precedentē. Dequē est ut hęc promissio Valiat. Videamus q. breuiter Cuius usus sit, q. d. n. iat, & qualiter d. mitat.

N. 25

Frequētissima e. emptio n. & venditio n. In actu l. q. ex p. l. l. s. idē re ratiū s. de actionib. empti, l. q. venditor s. de iurictio nib. docent oes Clarici vsq. ad Pifanū, l. q. stipulatio 38. s. tit. Morta j. emptio r. r. tit. q. j. plidij, ex n. 36. Ad eo q. d. ut quū emptor n. teneat p. use rē facere ac- cupietas, l. q. sur. alienq. 28. de d. h. enda empt. teneat in carere de iurictio. & ut habere lere p. mittere ut notant lib. 2. opusculory sect. 1. ep. 3. n. 15. a qua notatū & d. u. d. d. Ordo lib. 3. de ap. i. b. tur. ep. 5. n. 11. p. na tra dit doctrinā a nobis traditq. n. superiori, l. u. d. me. d. d. u. d. d. qua toto illo opere p. u. d. d.

delegat. v. Ceterum si stipulatio interponatur ex causa honesta
 Veluti super permutatis, Venditis, & similibus, vbi l. 3. §. 1. de
 actionibus empti, l. si stipulatus §. de Usuris, semper p[ro]stantia
 erit p[ro]dicta cautio. In symag. p[re]stat, vel §. dominij p[re]cise
 esse transferend[um] est, vel §. id q[ui] tradit de evictio tenet.

N. 26.

Nunc de effec-
 tu d[omi]ni p[re]cedend[um] e[st] p[ro] q[ui] tant[um] p[ro]mittit, q[uam] ad eaq[ue] pleni p[er]fec-
 ti d[omi]ni, adquirendi & retinend[um]. Spectat, ideo si aliquid
 transferat posteriori, p[ro] q[ui] n[on] habeat, vel possit de iure habere p[er]
 ni p[er]fect[um] q[ui]us i[st]e tradita, stat[im] d[omi]nit[ur]. Veluti si eum a t[er]ru
 da possessio, usufructus, aut usus rei, l. stipulatio ista §. 2. d[omi]ni
 §. 2. vers. i[st] quatenus h[ab]et. tit. i[st]a l. fund[us] §. 6. de evictio.
 Iste eni[m] i[st]e partes p[er]fectu[m] d[omi]ni, que si deficiant, n[on] habe-
 mus plene h[ab]ere, sive n[on] sicut nobis habere ut p[ro]missu[m] fuit. Hoc
 amplius d[omi]nit[ur], seruu[m] tradit[um] n[on] fecisse fure[m] aut no[m]i[n]e q[ui] si
 tradit obligatus criminibus n[on] fit p[er]fecte accipiens, si q[ui]d
 novus Inus no[n]ali iudicio d[omi]nit[ur] tenet[ur] seruu[m] p[re]sta-
 re, vel d[omi]ni r[ati]o[n]e, l. miles §. 1. de re iudic. toto tit. de no-
 xalib[us] act[ion]ib[us] n[on] vero d[omi]nit[ur], q[uod] morosus n[on] sit; moru[m] eni[m] n[on] perti-
 nent ad hanc cautio[n]em, & n[on] respiciant d[omi]ni rei, & bonita-
 te ipsius d[omi]ni. l. si a substituto §. 5. §. 1. delegat. v. docent supe-
 riori n[on] laudati

N. 27.

Quae stipulatio generaliter d[omi]ni d[omi]ni
 uti quomodo cu[m] res ab extraneo evincatur, vel pars eius, vel us
 aliq[ui]d q[ui] spectet ad pleni p[er]fectu[m] d[omi]ni, aliq[ui]d. Veron[em] d[omi]ni
 d[omi]ni; quia n[on] a securitate absolute, s[ed] tant[um] respectu aliquar[um] per-
 sonar[um], Veluti si promissor tant[um] de se caucat & de heredibus suis,
 ut habere liceat emptori; tunc si ab extraneo res evincatur,
 n[on] d[omi]nit[ur] stipulatio. Cuius rei d[omi]ni extat ex p[er]p[et]-
 uo l. ex empto §. 1. §. 1. de actionibus empti; nec eni[m] d[omi]ni
 Venditor

Venditor pmitit re ab oi periculo imune, vel securus a qua
 coguictio. Prater habet dese & de heredibus suis caue
 re quo dicitur emptor e, sui cupiens re periculy ab extra
 neis metumdy, & ob id p tunc exiguus prebet, docent Cos
 talius idic. l. ex empto l. d. ult. Covar. lib. 2. variar. cp. 17
 n. 2. Ant. Gomez tomo 2. variar. cp. 2. n. 39. Donellus opus
 culo de euict. cp. 2. Larreaus a. Iuerin repetitany lectiony
 cp. 93. & d multis Fontanella de pactis nuptialibus clauulas.
 gl. 8. p. 14. a n. 92. que sapulatio inducta e graa adiuug
 de septionis rei vendite & tradite: per quod si venditor vel eius
 Heredes ex quocunq; iure superueniente, velint re euincere
 emptori, repelunt, l. si vendicantz 17. de euict. l. 2. de
 ceptio rei vendite & tradite & similibus; & amplior aliquot
 huc scriptio: que ista tanty remoueri potuit herede agentz,
 licet nulli sint: per sapulatioz veru dicitur ut possit agere
 etiq; d heredes n inquietantes, & agente uno dimitat. l. 2. d. ult.
 d l. sequenti h. at. ut dicitur latius tractatu de indiuiduis cp. 2.
 Rursus hęc specialis pmissio distat a pordinarijs pceptis,
 q generalis subsonit actioni ex empto p euictio; quare
 n prius dimitit quare iuncta sit factu, l. iuncta l. de
 euict. specialis vero incipit locy habere simul ac doro uer
 sua mota est, l. sapulatio ista 38. p. no. d. 2. d. seqq. h
 tit. illa referat ad iur rei ut possit egi habere emptor, hęc
 ad facty, ut n inquietet, non molestet, ut quiete re illa
 vdat, & fruatur, ut simili docuit Arias de Mesalib 3.
 variar. cp. 44. ex n. 13. I dico absolute p. q. pmittere
 re emptori habere licere, q. tanty euictioe pmitit;
 ut d n. spondat facty, sed asecurit usq; q. re habet.
 d. q. pmitit specialiter habere licere, id est emptor
 n esse inquietandz, q. facto dicitur, tanty dicit, &

[Faint handwritten notes in the right margin]

[Faint handwritten notes in the right margin]

260

et herediibus suis p. p. mittere, quos prohibere valet;
n. de extraneis fideicommissis n. habet. In iudicio pot
n. q. die. l. 38. §. x. ex quo apparet Pauli iuris esse de
hac specialis stipulatio. locutus fuisse n. de generali
q. p. i. suo sententia omni extraneorum factis p. stat. illa vero
heredum & promissorum.

N. 28
explicat lex
habere licere
§. 7. de iur.

Ex quo exponendum est novum & difficile
in i. l. §. 7. habere licere de iur. docet §. 1. Pauli n.
omni stipulatione habere licere, simul ac Victorius emptor
iudicio evictio, donec defectu res ablata sit, quia
adhuc n. habet; unde infert, si Victor sine successore dece
rit, ut nemo sit qui possit vigere executio §. 2. id est potere,
ut ad executio. per dicitur n. e. loci i. g. r. u. & c. s. a. n. s. i.
pulatione generalis habere licere, quae dicitur reuicta. ut s.
lect. causae doctrinae suae quae ex p. l. a. p. p. o. n. i. t. q. u. e. d. q. o. r. p. o. n. i. t.
supponit & successore decedere q. m. o. n. i. t. & h. e. r. e. d. e. t. a. m. e. n. t. a.
n. o. a. u. t. l. e. g. i. t. i. m. o. q. e. p. l. a. n. i. t. h. o. c. e. q. i. d. e. e. s. i. f. i. s. c. u. s. o. c. c. u. p. a. t.
bona, s. i. n. e. v. t. c. a. d. u. c. a. s. i. n. e. v. t. e. x. e. p. t. i. t. i. a. s. i. n. e. v. t. v. a. c. a. n. t. i. a. s.
p. e. r. e. n. i. f. i. s. c. u. s. e. s. u. c. c. e. s. s. o. r. u. n. i. v. e. r. s. a. l. i. s. q. o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. i. b. u. s. d. e. f. u. n. d. i.
v. e. l. d. e. l. i. q. u. e. t. i. s. t. e. n. e. t. & e. x. p. e. r. i. t. a. c. t. i. o. n. i. b. u. s. e. i. u. s. d. e. q. l. b. o. n. a. s.
C. de bonis vacantibus lib. 6. l. 1. §. 1. v. e. n. i. u. n. t. 2. 0. §. a. u. t. s. e. n. a. t. u. s. 7.
de p. e. c. c. t. i. o. n. e. h. e. r. e. d. i. t. a. t. i. s. l. 1. q. d. q. 6. §. q. u. i. t. i. u. s. l. 1. §. q. u. i. n.
t. i. t. a. t. o. d. e. l. e. g. a. t. v. l. g. l. t. e. n. e. r. e. 6. §. 1. s. i. f. i. s. c. u. s. a. d. s. i. t. y. l. r. d. b.
l. 1. §. 1. u. l. u. s. 2. d. e. i. u. r. i. f. i. s. c. i. d. o. c. e. t. P. r. o. h. a. r. d. u. s. l. e. c. t. u. r. i. s. d. e. a. d.
q. u. e. r. e. d. a. h. e. r. e. d. i. t. c. p. s. s. m. a. i. a. j. d. i. c. l. g. l. e. x. n. 7. O. l. e. a. d. e. c. e. s. i. o. n. e.
i. u. r. i. y. & a. c. t. i. o. n. y. t. i. t. 3. §. 9. e. x. n. 7. O. n. e. 6. q. l. l. n. 45. O. p. s. e.
q. u. e. s. p. o. t. e. r. i. t. a. d. a. f. f. e. c. t. y. p. e. r. a. u. c. i. a. c. t. i. o. n. e. s. e. v. i. c. t. i. o. e. m. p. t. o. r. i. s. p. e. r.
t. e. s. J. u. n. c. v. e. r. o. o. c. c. u. p. a. t. b. o. n. a. s. a. n. q. u. e. v. a. c. a. n. t. i. a. s. & f. o. r. t. u. i. t. o. d. e.
f. u. n. t. u. s. s. i. n. e. h. e. r. e. d. e. d. e. c. e. s. i. t. q. n. e. q. u. e. d. e. s. t. a. m. e. n. t. y. f. e. c. i. t. n. e. c. a. g. n. a.
t. y. c. o. g. n. a. t. y. n. e. h. a. b. u. i. t. i. n. t. r. a. g. r. a. d. y. l. e. g. i. t. i. m. y. & r. a. t. i. o. n. a. l. e. s. d. e.
c. e. r.

decerunt bona locupletia e' incorporanda, l' q' d' de iure
 f'ci, quoq' casu & libertates date sint, tutamento nec
 Iseruant, si forte scriptis repudiarint, & n' sunt legitimi,
 nec f'ci eas potare tenent, tanquam successor ab intestato
 Vt f'uat disertus l' q' d' Marco s' d. de manumissis
 testamento. l' q' bona vacant ex eo q' ab scripto, & legitimo
 herede repudiata est, quibus rationalis urgeant incorporatio,
 p'terenti locupletia esse, tamq' f'ci potat libertates ex
 ead' institutione, Vt i' patet Vt Vni seruiory addicantur bona
 ad seruandas libertates, l' q' d' ead' institutio l' iuncto q'
 i' fraud' l' q' d' sequi q' e' expressior de fidei d' muar. libert. d'
 i. sic' intelligendo instituta de eo cui libertatis ca' bona
 addicuntur, q' n' facile conuenit bona locupletia, quae pri
 uati heredibus repudiata est. l' libertus 36. de bonis libertory.
 Ita hanc institutione accipio p'uenite, licet obscure Curia
 cio lib' q' responsory Papiniani i' dec. l' q' d' aliter Valen
 cia lib' 3. illustri tractatu. de adquir. hered. cp' 3. n' 116.

Gaius

Non ex p'it

Nº 29

Gaius hunc casu libertate seruatiory propter additio hono
 ry facta Vni ex seruis testam. manumissu. q' f'ci bona ru
 puit, nec vult Vt incorporentur & honore p'standary libertate,
 supponit Vt p'cedentes de herede scripto, vel legitimo, d' stat em
 hunc seruis successor esse vniuersali, & ratione interpositary
 cautionary posse exercere oia actionis, que p'petunt defuncto, quoad
 mo d' tenet oibus obligationibus, quibus p'petenebatur, l' q' d' d' l' q'
 4. & is aut' d' d' reg' de fidei d' muar. libertat. docent nec Pi
 charous p'rio. institutione de eo cui libertatis caa. ex n' 64.
 Prorsus lib' 2. selectary cp' 19. Orualdus ad Donely lib' 4. d' m'g
 tariory cp' 1. litera P' q' falsy est dicere, q' h' casu, sine succe
 sore decedere defuncto, & n' minus suscipiat seruis onera &
 exer

exerciat actio, quae fidei bona vacantia occupant, tan-
 de tunc extremum casum, quo Successor habet defunctum, ne-
 pe si repudiante fidei, & Libertate insint, vel nullo ser-
 uorum petente additio, Creditore petunt, et mutant in poste-
 riorum bonorum, quorum est postremum ius, et bona S. C. de bonorum
 tutate Iudicij possidendi, ex quibus huius Curator a Iudice
 instituitur, quae omnia eius nomine custodiat, administrat, exer-
 ciat actiones, suscipiat obligationes, soluat debita. Diciturq.
 Successor Universalis anomalous, l. Prator g. & his Verbu 3.
 l. Creditore 14. de rebus auctoritate Iudicij possidendo et l. 2. p. l. g.
 l. Ult. de Curatore bonis danda subblato iure veteri Successo-
 nis Universalis, quae olim fuit ab honore venditorum, de quo
 nec Justinianus, pro institutionum de successione sub-
 blatis docent. Donellus lib. 3. d. mentar. c. 23. Ant. Faber de erroribus praec-
 tationum decade 2. errore 1. & 3. & decade 3. errore 3. de ea j. eod. tractata
 tit. 4. q. 3. ex n. 30. Salgadus, Laberinto Creditore l. p. c. 13. quae casu re-
 linquendi, & habendi Successor merito tanquam postremum possit dandi,
 q. post eum nullus potest dari.

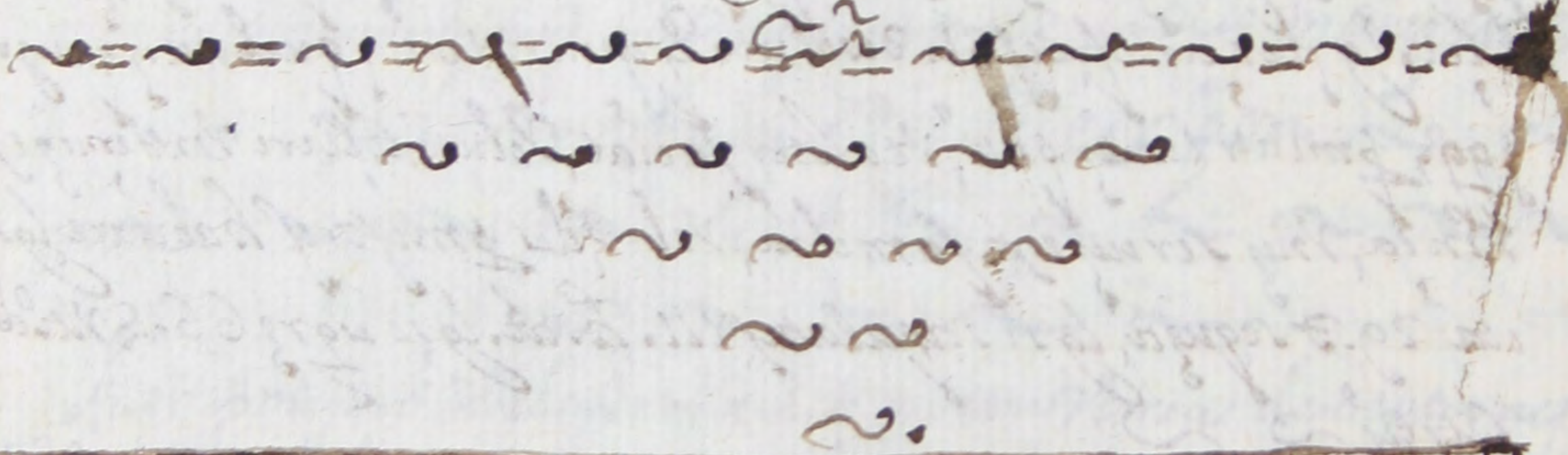
N. 30.

Igitur si Creditore ipsi, quorum interest occupare
 bona, nolint ea occupare, et tanquam inania, & inutilia detinent, et de re-
 lictis habeant, tunc finit, & annihilata prorsus successio Universalis defunc-
 ti, seu regularis, seu anomalous: Cedentq. primo occupanti, de relictis
 & quae ratio 47. inst. de rebus diuisio. Occupator vero acquirit res sin-
 gulas corporales tanquam singularis, non tanquam unus Universalis, quae defunc-
 tus habuit tempore mortis: quia occupatio est factus corporale, nec potest exer-
 cere circa res incorporales, quae tangi non possunt, l. si seruus 43. § 1. de adq.
 reudo rerum dominio, l. possidendi 3. § 1. pro de adquir. poss. Ideo inopiet.
 Velle occupare Successor Universalis, quae iure dicitur, l. hereditas 50. de
 petiti. hereditatis, l. hereditatis 110. de verbor. signif. Vel actio supra
 de euctio, quae spectat defuncto, et ex textu a se subtiliter expenit, l. gre

gre 76. § 1. defuncti docuit specie Guillelmi Benedictus j. ep. Rad
 hucusque de testam. Verb. uxoris nomine ad elassig. n. 368. & sequenti.
 Hic q. est casus, quo sine successore decedit, & persequens nullus est, qui
 defuncti nomine ad optem perducere possit actus. de evictio. reanctq.
 emptor r. sibi q. habet ex defectu adversarij. Similis est huic decisio
 ni text. j. l. §. edz Pomponius 17. de positi, ubi videndi snt Accursius
 & An. faber. & Clavieri ad l. l. c. de obligationibus, & actionibus.

¶ Ratio 6. ¶

Circa illa stipulatio, nec per me, neq. per here
 de meo fieri ad eundem Versiculz
 L. neq. legij. ~

N. 31. ~

De hac huius stipulationis dicitur in superioribus p. primo semestri
 j. tractatu de individuis p. ludo 3. n. 23. & 28. & p. 1. n. 7. & 8.
 quare ea supposita quoadcag. individuitate attinet &
 v. nunc agendum e. In l. stipulatio restricta habere licere
 de qua nuper ageb. p. hanc formulz dicitur neq. per me neq.
 per heredem meum fieri, ut n. habere licet, quod p. mitabat
 Reus factus n. inquitandi emptor dicitur & de hereditibus
 suis, itaq. quoties simpliciter Reus p. mitit habere licere
 tantum p. mitit absolute r. n. ee evincenda. O. casu evictio
 ni obligatio dicitur q. Verospondet perse n. fieri p. mitit
 factus

stipulatio n̄ de dolo q̄ de dolo actio ē subsidiaria ē fa
 mosa l̄ḡ eleganter §. § n̄ soly 3. de dolo l̄ḡ si id quod
 22. l̄ḡ stipulationes § 3. l̄ḡ doli 119. h̄. tit. ita quidē ut si
 in casu doli p̄missa sit certa p̄na, agati certa d̄ictio;
 si vero p̄missa n̄ sit, agati ex stipulatu ad id q̄ inter
 est. arg. ex l̄ḡ stipulationum 79. § vlt. l̄ḡ sequenti h̄. tit. Vel
 si om̄issa sit stipulatio doli, agati d̄ictione incerta ut re
 p̄mittat quando opus est, dic. l̄ḡ ex ea p̄ 121. h̄. tit. Vbi do
 cent omnes Clarici Vique ad Cifanij. Et quousq̄ p̄cepta
 videat stipulatio n̄ in d̄prehendit extraneas perso
 nas, neque d̄tinet simplex ~~abnutrius~~ abnutrius, sed
 tantū personā promissori, heredyque, eorū qui ab eo caq̄
 habent, l̄ḡ inter Coheredes 49. § itz si in factis §. familiae exue.
 l̄ḡ eadē 4. l̄ḡ stipulatio 38. § si quis doli 13. hoc titulo l̄ḡ
 nouissima l̄ḡ. iudicaty solui l̄ḡ si sine 22. § si in stipula
 tionē 7. r̄ḡ ratq̄ haberi l̄ḡ h̄uic stipulationi §. Vnus fructua
 rius quā admodū caueat Vbi eleganter Ant. fab. neque
 obstat tex. l̄ḡ h̄c Verba l̄ḡ. de Verborū significatio. qui
 puat Verba indefinita doli mali ab esse ab futuro quē esse
 d̄prehendere om̄ni doli; quia ibi ois doli significat p̄
 teritū p̄sentē, ē futurū; n̄ vero ab orbis adhibent v̄t do
 cent ibi Cusatius, Idenus, ē Gentilius, nisi ius p̄mittat
 ut ab ois dolo r̄i asecuret; t̄z enī p̄na p̄missa esset
 ut valeat p̄missio itq̄ respectu extraneorū, dic. § si quis do
 ly 13. d̄. l̄ḡ nouissima l̄ḡ. § v. Ex quibus expositus ma
 net n̄r̄ tex. Vbi docemur tantū p̄mitti d̄icere de se
 ē de heredibus, ē cuaz circa extraneas personas

Sed solet oppo
 ni Iuliani locus l̄ḡ nemo §. de duobus Reu, in quo tra
 dit arenas operas p̄mitti posse, ē huius p̄missioni fidu
 riariorū

N. 39. §
 explicari l̄x §.
 de duobus Reu

fiduciariorum adhibere, si operum alienorum factum alius perso-
nae sunt, quod non potest explicare promissor. l. si non iuris 26. §
liberarius. de iudicibus. in de iura. l. § filius § 9. § 1. §
ut. § qui alienum factum promittit obligatur. In qua diffi-
cultate explicanda multum se torquent Veteres ut videre
licebit ex variis eorum intellectibus, quos ibi refert, Joannes
Bonquet Gallus, et Cusatius lib. §. observationum cap. 35. Vulga-
re libere inuenitur, sed per facilem esse suadet mihi prius. nemo
est qui nesciat, neque in potest esse difficile, quod omnes scire
tenentur ut exponit Bonquet Gallus n. § ad finem. Igitur dicen-
dum est, loqui iudicem pro de operum alienorum, qui non promittunt,
ut operum Artificum, sed ut operum perficiendum, cura et expensis
promissorum, ut promissio radice, pro opere perficiendo, non in o-
perante, qui idcirco utilis est, quibus qui exponenda sunt
Ad iudicem l. Danius 137. § si ab eo §. hoc titulo et dicitur semper
qui transit ad heredes, l. mortuo § 9. § ut. de legat. 2. et di-
xi tractatu de iudicibus cap. 2. magis in expensis et pecu-
nia, quae opere promissorum censentur, §. §. §. fiduciariorum accedere
poterit, et duo Peritiam in iudicibus obligationibus, ex quo inferit
eadem casum similem, si operum ut operum promittant, posse aliquando
duos Peritiam, veluti si duo Fabricatores peritiam pro-
mittant, se domum fabricacuros: quia licet realiter et
physice diuersa opera sint, unius, ut alterius, l. inter 31. de
solut. moraliter eadem sunt, inter quas non potest considerari
differentia docent Bonquet Gallus ex dicto n. §. Dondus. C.
de duobus Peritiam cap. §. n. 2. Denique inferit duobus stipula-
toribus eadem opera promitti posse, quod ad ipsos pertinet concor-
dare, quod tamen opere singulis praestandum sunt, arg. ex l. libertus
15. in fine, de operum libertorum.

N. Ut.

Sed ante quae singula proponamus

The first part of the book is a history of the
 city of London from its foundation to the
 present time. It is written in a plain and
 simple style, and is full of interesting
 facts and anecdotes. The second part
 is a description of the city and its
 environs, and is also full of interesting
 facts and anecdotes. The third part
 is a history of the city of London from
 the time of the Norman conquest to the
 present time. It is written in a plain
 and simple style, and is full of
 interesting facts and anecdotes. The
 fourth part is a description of the city
 and its environs, and is also full of
 interesting facts and anecdotes. The
 fifth part is a history of the city of
 London from the time of the Norman
 conquest to the present time. It is
 written in a plain and simple style,
 and is full of interesting facts and
 anecdotes. The sixth part is a
 description of the city and its environs,
 and is also full of interesting facts
 and anecdotes. The seventh part is a
 history of the city of London from the
 time of the Norman conquest to the
 present time. It is written in a plain
 and simple style, and is full of
 interesting facts and anecdotes. The
 eighth part is a description of the city
 and its environs, and is also full of
 interesting facts and anecdotes. The
 ninth part is a history of the city of
 London from the time of the Norman
 conquest to the present time. It is
 written in a plain and simple style,
 and is full of interesting facts and
 anecdotes. The tenth part is a
 description of the city and its environs,
 and is also full of interesting facts
 and anecdotes.

128

128

DE OBLIGATIONE NAVIS EIVS Q. DURAT. BRE VS DISERTATO.

Premoneo vobis clarissimi & charissimi Auditorii hoc tracta-
tu, de j. alijs plenius curu partibus, namq. appellatio quancunq.
navigij, sicut dicitur, sine notitia hominu, sine onny tracta-
tioni apta sit, sicut flumine versus, sive per mare naviget, si-
ne velis, sine remu agati. Et de eadem de exercitoria, l. 1. §. nauis de
exercitoria actio: & introducto de fluminibus, l. 1. §. ait Pretor 19.
de navigij, §. de fluminibus. In alijs vero inter gentes nauis
distinguitur solat. Velut ad promeritos dependas, ut qui annong &
vici marinis regionibus Romae transierunt, l. 2. de iur. in iurisdictione
de edicto Claudio Imperatoris. Siluestri latius per sex annos
eximentis Romae portaret. Subat Cuius Romanusq. i. nauis. n. erat
minas que decem millib. modioru apud Vlpianu §. ff. de iur. in iurisdictione
latini §. 11. quippe res nauibus longu post hominu fuit quibd-
to velis erant n. ratibus ad nauis, p. d. de captivis, §. 11.
§. 11. Cuiuslibet lib. 11. obstruamur ep. 13. que latidant lib. 6. opu-
culonum ep. 2. n. 9. ratio vero ob qua j. no. tractatu inter sp. nauis na-
uis n. n. h. m. a. t. d. s. e. n. t. i. a. ; est, quia j. eo n. a. g. u. t. d. e. f. a. n. o. t. e. q. u. o. p. s. e.
quoniam fabricatoris nauis, sed de m. p. i. e. n. t. i. a. n. a. u. i. e. s. s. e. n. t. i. a. q. u. e.
plenyq. ex sua estimati, et dicitur. qui autem varias nauis diferen-
tias noscere cupiat, videat ex veteribus Agelii lib. 10. notis atrianu
ep. 25. Nominu Marculy qui cuiuslibet d. ceteris lingua latina scriptu
bus ep. de differentijs nauigioru, De Iudicu lib. 19. originu ep. 1. ex-
m. p. i. e. n. t. i. a. q. u. e. P. i. t. y. P. e. i. t. o. v. e. y. lib. 1. sub iurisdictione ep. 19. Joannu Brodey
lib. 4. miscellanary ep. 13. Iudoy Pancroly, & Henricu Sabannu, emi

N. 1.

imperat, inquit, militibus, ut naves faciant, cuius gene-
 ris ex superioribus annis usus britanni docuerat. Carinae
 primae, ac statumina ex leui materia fiebant: reliquum
 corpus navium viminibus dextris coriis intrigebatur, itaque
 appellare possumus carinae fundum navis, id est, quo fundatur.
 Et si metaphorice loqui liceat, re seria & legali, areq
 navis; ut appellamus areq solum illud, cui cedit superficies.
 Carinae et aedifici appellantur hodie navigantes, laquelle dila-
navis &

N 3

Vnde exponendus est nobilis Odifidius Julianus
 tex, § lq Minutus et de rei vindicatio. Et exponendus et
 alio Pauli § lq sed si ex meri 26. de acquirendo reij dom.
 § hac postrema ponitur media s. que obtinuit circa do-
 minij acquirendij per specificationem, et si materia sit transi-
 ens, id est que non possit reduci ad pristinum figuram, fiat Inus materia,
 qui figuram rei dedit § adeo 7. § et quis de acquirendo reij
 dom. § et ex aliena s. de rei dnu. Inde que disquirit
 deducit Paulus, si ex tabulis meis naves feceris, tuq fieri
 quia tabulae non possunt reduci ad veterem usum, que figuram
 et qua secte fuerunt, quousque separate a navi maneat tabulae;
 et ipsae a modate navi et de dolo, ad immediate antecedentem
 magis et fra tabularum, quales habuerat reduci non possint, et hoc
 recte sentiunt Conanus lib 3 dmentar. cap 6. n. 3. Osualdus ad
 Donel. lib 4 cap 2. littera C. Guillelmus Marsius singularium
 opinionum lib 6. cap 9. n. 6. quare merito operat fabricatio
 navis texture vestimenti ex lana aliena, per que disquirit
 dominij, qui vestimentum facit. et hunc esse verum sensum dicit
 § 26. § Accursum, alios que quos respicit fatetur etiam Seno
 § dicitur huius antinomiae pagina mihi 436. et sequitur

carinae si carina igitur facta erat veteris Domini refectio cedit. —
carinae si denuo ex tabulis alienis facta sunt, cedit fabricana;
et per frequens posterior fabricatio, ceterarum partium navis, eisdem
cedere debet; quo nihil video quod sit contrarium.

N. 3

Ex quo etiam inferri, si
pignori obligata sit silva, ex qua arborum cedunt, et ex his arboribus
navis factae sint, eas non intelligi pignori obligatas: quia
prima ille arborum materia transiit, et solum forma navis deditur.
Igitur si dixerit l. 1. §. si quis 3. de pignoratitia actio. Ergo pro
ducta ratio valet, et si Dominus ipse ex suis arboribus navem fabricaverit;
quia semper verum est, ut pignori magis permutatio, et figura, et
quae iterum recipere non potest intensionem. Et docent Bartolus, Ant.
fab. et Cusanius lib. 29 Pauli ad edictum §. eodum textu, et lib. 23
Observationum cap. 22. Quare ad idem de pignoratitia actio.
cap. 7. ex quo licet dixerint Bartolus, et Faber notum, ex quo
ex suis tabulis navem facit, non fieri Dominum navis, quia erat Dominus
tabularum. sed quia ipse, vel suo nomine Artifex navem fabricavit.
Et alioquin si ex eisdem tabulis alius fabricasset, sibi eadem
quisisset, dicitur l. sed si ex meis 26. non idem dixerit in navis
dominio ducta sit, tunc enim tabulae, et cetera spolia, quae supersunt,
a Domino iure domini revertuntur argumento ex l. solum 49. de rei
vindicatione l. si servus 14. §. boni surrepto de conditione
furtiva. quilibet enim res corpora constat materia et forma. atque
qui Dominus ut formae, est etiam Dominus materiae; quandiu in alio spe
re, sine ut nos loquimur in alio forma formatum denuo non tran
sit. Ergo separata a forma manet eiusdem Domini. Igitur si ex illis
tabulis arca facta sit, igitur secundi edificatori, hoc est specifi
catori. haec sunt philosophica, et simul iuridica, nam in his inspec
tionibus, quae a philosophia separari non potest. Unde inferri
navis pignori obligata sit, et dissolvatur, tabulae manere pigno
ri obligatas. Quia si ex illis tabulis arca, vel alia species facta sit

hanc

hanc n' adstringi vinculo pignori, quia ma' illa tabullary
 transit, inferri etq' rinaui' petita sit per vindicatione, & sub
 cybat petitor sumouendy esse exceptione rei iudicat, si post
 Disoluty nauim tabullas petat, l. si quis 7. p'no. Veri itz si nauig
 de exceptione rei iudicat, q' militat in cementsi & partibus
 ediy, regulariter eni' qui succubuit i' petitione domus, n' potest
 ea etq' terrata singulas res repetere, velutiigna, lapidei, si
 milia, vtridq' dicitur, quia regularare ut, ut totz q' des' eoz iure
 censente argumento ex l. ex qui' q' des' 28. & Vrucap. quo suppo
 sito h'edib' & paratis de lignis & cementsi ediy ad partu' natus.
 Ut i' pacto quo quis promittit edifitum, vel nauig n' petat: ex
 cluditur quippe vtridque virtute pacti, si postea res singulas petat
 l. si inu' 27. & etz l. de pactis. Est enim intentio parientis
 vniuersali, siue ad totz, quare aspicit singulas partes

286

Aliquando tamen

strany' respondendy ut, de lignis, & partibus ediy ac ditabullis
 & partibus nauis. Et agnouit idq' Vlpianus se corrigens & reco
 ligens i' dicta l. si quis 7. & sed in cementsi 2. & v'q' interpre
 tatione Donelli infra referendi, veluti si petitiu' domus intend' res meq' esse
 forte ex causa emptoris, vel ex alia simili. & Et cy succubuit
 postea destructa domo, petoigna, quia fabricator ea inuaxit
 suo edifitio, & est int' mea. tunc non obstat exceptio quia ius
 vindicandi, quod interim cesauit, tanq' reddid' destructa parte
 domo, & i' suo, vbi notati, in t. de reu' diuisione. Dominiy
 vero tabullary adquirenty penitus fuit a fabricante, ex cluso
 domino veteri Oni. Ideo licet dissoluta sit nauis, non
 potest denuo succitari, ut de obligatione semel ex tincta
 dicit i' nro & sacry. quz raiory agnouit ibi Iulius, & part
 cor' Soannus & Iasius apud Polthofiedy i' notis & alijs apud
 Orualdy ad Donily lib 48. op 5. liblera H. & I. = sed huc
 Vera sit, i' ea animus non quiescit, prestanda eni' ut huius rationi tad.

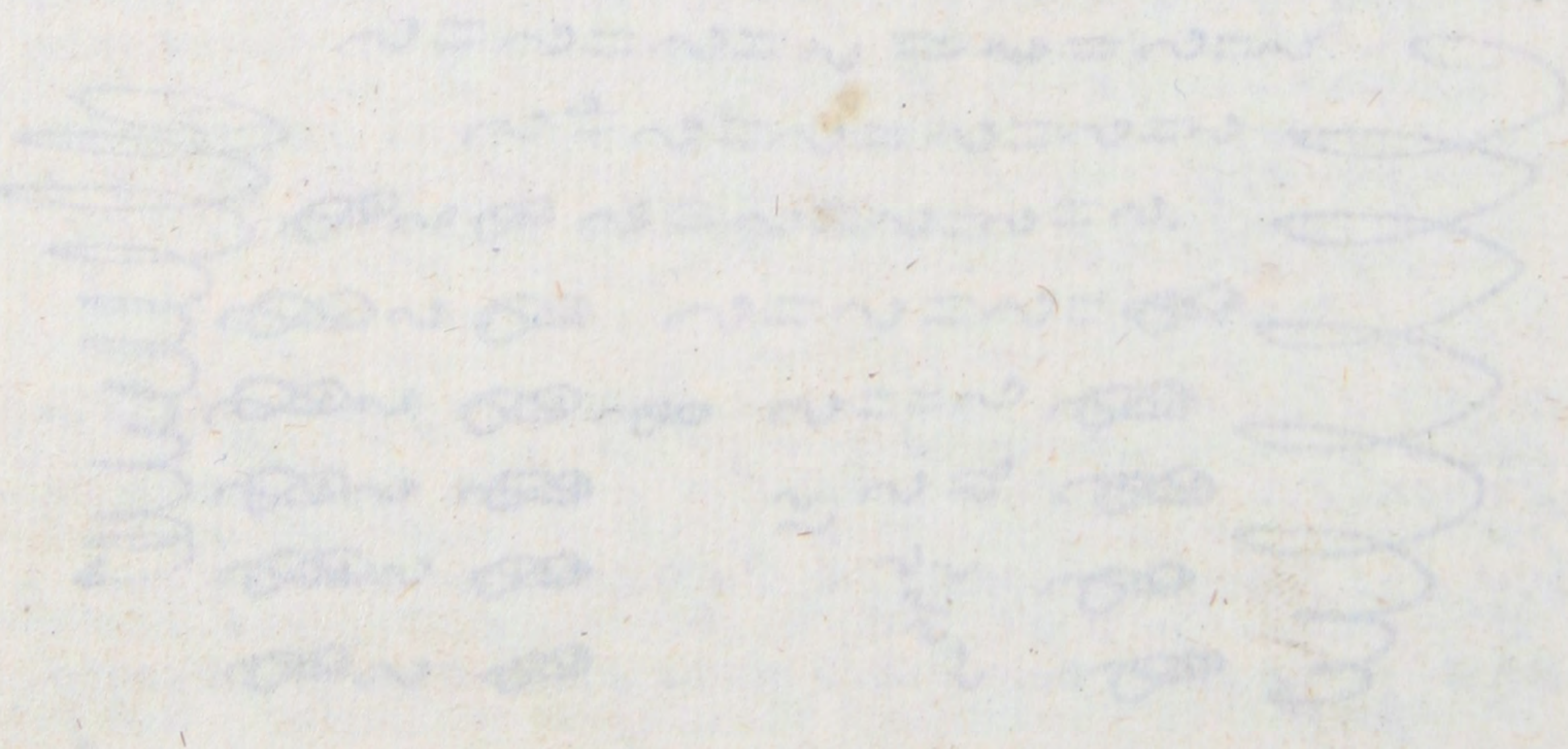
quz

quæ desiderantur Orualdus, & egr sic p[ro]beo. Area cui cedat super
 sita, semper ex sui natura talis fuit, & semper manet area,
 adeo ut quicquid alteretur eius f[or]m[ae] per modificationem, non mutetur.
 Et ex l[eg]e qui res q[ui]b[us]d[am] & areq[ue] de solutionibus, fundam[en]t[um] i[n] superiori
 tractatu, hoc est i[n] tractatu de area, idcirco trans h[ab]itac[i]o[n]em
 ta, & cetera, que super imponunt, n[on] adquiruntur ratione spe
 cificationis, seu noue f[or]m[ae] date; sed cedunt solo ratione
 accessionis ut purpura vestimento, & reliqua, que subiunguntur
 i[n] dicto tit[ulo] de res[us] diuis[is]o[n]e. & si tamen & similibus, cuius ac
 cessionibus ea res est, ut duret eatenus dominium, quatenus
 durat accessio, ideo separate à re principali iudicantur acce
 sorie l[eg]e gemma 6. & sequitur ad exhibendum; neque enim per
 accessionem dominium extinguitur, sed cerat. fundamentu[m] r[ati]o[n]e
 nis ut carina, que talis est per specificationem; quia nihil erat
 antequam f[or]m[ae] carinæ à fabricante acciperet. Ideo, qui
 carinam ex alieni tabullæ comp[er]git, eas penitus adquirit,
 propter nouam f[or]m[am] que illi inhi[er]et; cetera vero parua, decedunt
 carinæ, & adquiruntur, n[on] per hanc accessionem, sed per specifica
 tionem, itaq[ue] quia recipiunt de nouo & ipsa simul carina f[or]m[ae]
 nauis, que adquisitio & absoluta sit ut dixi, istat nemini
 illo respectu posse esse Dni tabullarum, quin sit Dnus totius
 nauis.

N. vlt^o

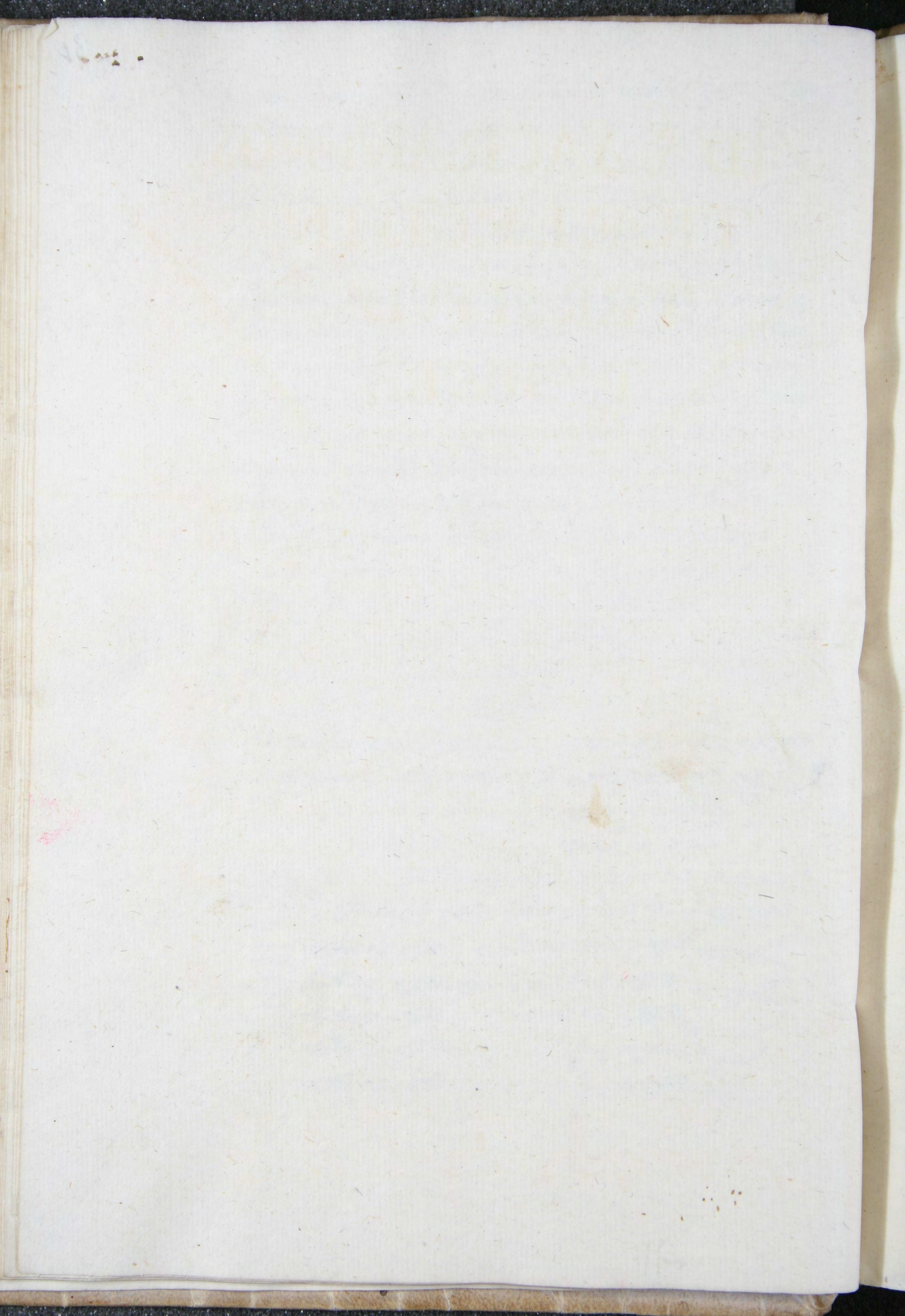
Unde si quis nauem legauerit, & tota[m] dissoluerit, optin
 gunt legat[us], quia n[on] estimati m[er]ita. sed f[or]m[ae] qua perempta
 interit res legata, l[eg]e lana 6. & nauis. 2. delegatus 3. it[em]q[ue]
 dixi i[n] tractatu de area, legat[us] n[on] radicat[ur] i[n] re ipsa, ut do
 minium, sed i[n] forma salt[em] nauis, l[eg]e mortuo 4. delegatus 2.
 Pro inde si m[er]ita, siue rudis & n[on] formata f[or]m[ae] lignorum, tra
 b[us]q[ue], aut tabullarum legata sit, & ex ea nauis, armarium, aut
 arca facta sint; non debet m[er]ita. quia transit interitus
 per

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

AD SACRAMENTOS
TRAELEGISIN
TERSTIVEL
TIBVERE

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

AD S. SACRAM NOS

TRÆLEGISIN

TER STPVL^{AN}

T. 8. DVERB.

obligat. repetita plectio.

N. 1

Ut noua metodo & diserta, difficilimè hunc locum
 exponamus, literaliter, primè explicandus est,
 & manifestanda latera Pauli, quæ & multas, & obs-
 curissimas dicitur positiones. I. regula traditur in
 principio huius verbi: Sacra, Vel Religiosa, Vel Usibus
publicis in perpetuum relicta, Ut foris, Basilicis, Vel
hæc libere inutiliter stipulor. Sed & aduersus hanc
 regulam argui posset ita: potest res sacra fieri profana,
 publica reuerri ad usum privatam, & homo liber fieri ser-
 uus: quod non statim debet stipulatio vicari, & euentus
 spectandus est: respondet Paulus non posse dualiter
 re ex post facto, quod ab initio nulli fuit, & idcirco non
 orberi, quousque sacra profana fieri, & Usibus publicis
relicta, & privatam usum reuerri, & ex libero, seruum fieri
possit, tota hæc dicitur facilius breuius quæ ad hanc redu-
ci potest. Stipulatio re ex euentu a dicitur ab initio inu-
alidum est. Ad quod prouandus dicitur arg. Paulus quod dicitur
ab initio ad non ex euentu ab initio obligandus:
aut que, non est & quis res profana, aut Stichum dare potest

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page]

[Handwritten signature or initials]

N. 9.

Deinde adicit homo liber certa species est, npe,
Itius hic, vel hęc res sacra: Ut etiā certa species
est Trechtus, vel fundus Luculanus, & speculatus vero
certis ea perpetua regula est, ut ab initio recte tracta
obligatio dissolvatur, si certa species intereat, vel à mur-
tro eximat, l. 9. de m. h. s. de rebus credit. l. ex lega-
ti 23. B. tit. innotat alijs textib; quos n. v. aduxi. Si
nq. vero est genus l. 2. §. ap data & §. mutui dati dicit
bus credit. Penus autq. nunquā perit, l. 1. raōe 30. dicit

incertq.

incertis ad l. falcid. l. incendij ll. C. si certis petatur
 idcirco si res promissa efficiatur sacra, vel servus homo
 liber fiat, perimitur obligatio sanctio rei; si autem
 vinum ex illo fundo ignatum sine culpa promissoris pe-
 rierit, non omnino stringitur obligatio, sed sit genus quod
 non perit, sed tantum per cessat; quare in ista causa spectan-
 dus est, quod obligatio cessat propter tunc typum, non potest dici sancta,
 nec operari ut succitit, ex quo de soluit arguitur a
 paritate vini promissi ex certo fundo nascentium, non quod
 falsum esset, sed quia male admodum presentis questionis,
 de quo postea agemus.

N. 5

Qua differentia exposita remittitur
 Paulus in Veri. & navis, ad arguitur de navis, quod propo-
 fuerant tanquam ex Striana Schola; Veri. inq. & strina
 neque docet quae doctrinae Pedij & Celri non per omnia vera
 esse; inspicendum est, qua mente Dominus promissum
 navis dissoluerit, non si dissoluit eo animo ut statim e-
 iterum impingat, Vera est doctrina adversariorum: quae
 quandoque dissoluta manet, peti non potest, sed iterum impingat
 potest peti, tunc vero non tollitur obligatio, sed cessat eius effectus
 dedit quae quod eo statu ponitur ut peti possit, quod autem Dominus
 navis dissoluit, ut perpetuo dissoluta maneat, falsum est
 dicere remittere obligatio. quoniam iterum fiat ex
 eisdem tabulis, quod a promissore peti non poterit quod alia
 navis esse censetur. Ut alia domus est, quae fuit de-
 structa, licet postea mutato consilio eadem domus ex eisdem
 lignis destruxerit, quo supposito tenet omnino in paratio
 & inq. servus manus servus peti non potest, quoniam iterum
 in servitute redigatur, ita navis per perpetuo dissoluta
 peti non potest, quoniam iterum impingat ex eisdem tabulis.

Sed

48
Sed hanc animi differentiam aduersari non obseruarunt
ex quo, applicatio doctrinae & argumenta decepta fuerunt
quod idem repetiunt, dicitur & a rebus & personis. nec simili & vers. homi-
ni autem, ecce 29. 29. nempe obligatio simul extincta non
renouetur, confirmata duplici exemplo domus & nauis
que perpetuo in illo fuerunt, tandem soluitur. Pau-
lus hunc tractatum valde esse. & ad multa cognita necessarium;
Veluti ad pretorias stipulationes, quibus cautum de re ruti-
tuenda, que extincta non est, tunc inquiri solet, an iterum
facta ex eadem materia eadem sit, vel diuersa. 2. quod proceden-
tis distinctio. dicendum est, & sic manet expositus ner-
tex, literaliter, & indicata genuina eius tractatio: que
non est de inuicem stipulatione. nec ad meritum eximitur, sed
an obligatio simul extincta iterum possit suscitari.
quare ita elucidauimus suppositas, pro quibus, ut
principaliter principaliori inseruimus, cuius litteras
expositio. secuti sumus masari ex p. Theodori Bal-
samoni ad romocanoni seu Phocit 2. pagina mibi
St. 0. seqq. Alberici Cumanus, Duarenus & Cusani
presertim omnimodis, quibus disputare otiosum duxi-
mus.

6
Cuius in oppone solet tex, in se chorus 29
& arca & seruus quoque de legatis 3. quatenus
anthronomia disolubenda nunc non immoratur, quod ex-
positurus est, si feriatibus diebus annuente debet.

**ASSERTIO I. DE INVTI
LITATE REI
a commercio exigit.**

N. 7

Hanc asseritio. primo ponit Paulus, pro nri tex, qua
 re necesse e' etiq de ea disputare, tu vero ad merito ex
 te q' presentia intelligunt, n' ille qui specialib, legibus
 aut voluntate testatorij p'hibent alienari, de q' b' nec
 sermo futurus n' est, sed qui ex iure gentij, vel ex naa
 sua sequunt d' merito h' o'ij: quales s'nt, homo liber,
 res sacra, religioza aut sancta, aut publicis vsibus
 q' perpetuis d' h' nata, has app' solas d' memorat Pau
 lus, p' senti' ~ ~

N. 8

Res sacra est que rite per Pontifices, Deo
 dicata e'. d' sacre instituta d' erer. diuis. Vbi vulgo no
 tati, q' quidq' dixi lib. v. o' p'nculor. ep. 15. ex n' g. nec
 obstat quod dicitur, l'q' sacra g. d' de diuis. rery. tunc
 fieri r' sacre d' Princeps eq' dedicauerit, aut dedican
 di potestate d' d' erit, quod eaq' supponit, l'q' vlt. v' j
 poturo q' legator, ibi aut q' publice d' secrauerit p' m' f'
 susculit Imperatorij, spectant itiq' ad Imperato
 res Romanos cura sacrorum, q' & simul Pontifices
 maximi fuerunt creati stat' ab Augusto, vt sic,
 sancti & populo imbricolabiles haberent, Suetonius,
 Augusto ep. 30. & 31. Tacitus lib. v. historiarum, Dio
 lib. 57. historiarum, Obedius lib. 2. fastorum i' sol' mitatib,
 mensi: Marci, vnde ceteri Imperatores gentiles ea
 d' potestate muniti fuerunt, vt notarunt Cusarius p' reu
 tationib, ad nouell' g. d' ad ity. ff. de iure patrona
 t' cus Henricus Spondanus i' ceteris sacris lib. v. p' v.
 ep. 9. n' 2. Suarez de Mendoza ad l'q' Aquil. lib. 2. ep. 2.
 sectio 10. i' fine, & d' multis nec Arias de Mesa lib. 3,
 Varianus ep. 31. Rousel histori' pontific' iur' iudic
 nonij lib. v. ep. 1. n' 11. Sunt en' q' tradunt Ostancij

explicat lex q'
 d' de diuisio
 rery

mag

28
Magnus & sequentes Christianos Imperatores usque
ad Gratianum tit. tenus & maxime dignitatis causa Pon-
tifices maximos fuisse appellatos, neq. de veteribus
titulis deesset novis Imperatoribus, quibus sine re
& potestate: multas q. adducunt veteres inscriptio-
nes quae ed. suadent: loci Panegyr. Anonymi ubi
eundem Gratianum religione Pontificem nuncupat: ac
hoc lat. 39. Oculi Calcedonensis, & Patrum ibidem ac-
clamations, ubi idem Imperator Pontifex indicat repe-
tito dicitur. Denique loci Zosimi Historici, quantum
Ethnici q. lib. 5. hunc titulum Pontificis repudiat, tradit ab
illo eodem Imperatore, unde ridicule deducere vult
nihil auspicio deinceps successoribus, utq. esse tanquam
paganis & impijs. ~~De~~ Ex q. b. fundantes ita censent
Varonius libro 4. annalium ad annum 312. & 383. Joan-
nes Morinus de ecclesiastica libertate 2. cap. 18. Phi-
lipus Verterius qua. triba 2. Itanora cap. 6. Vers. ceteri de
metribus, Rouel ubi proxime. De vero nate Godefroidus
opusculo, in Christiani Imperatoris Pontificatus maxi-
miu. gesserint q. est pars alterius q. scripsit de inter-
dicta Christiani & Gentilibus immunitate. Verum licet oibus
indicatis a me turmoneis fidei levare intendat, clariora
sint. quae ut negari possint: idcirco immunitate, haec opi-
nionem profecto quae sequitur. Dnus. Ramos, nuper equa-
bili merito sorte Indici. d. siliij Praeres remunerationis
i. doctissimo sintagmate de lppatibus Lusitanis p. positio
2. n. 169. Cui vero postea Praes. p. p. Imperatores nimia
potestate timentes, suscipiendi, & sacrificia offerendi ad
altare facultatibus sibi arripere instar Pontificum, ut
ostat ex nota Theodori Balsamonij ad canones 69. sex-
te

sexte Synodi Intrullo; nomen itaq; & munia Pontifi-
cis maximi iterum arripere ceperunt; qua de caa Ni-
colaus Papa nūq; dissimulans, sed serio corripiens,
Michaelis Gregij Imperatoris epistola ad eum missa, inter
dixit ne deinceps hoc nomine seculares Imperatores
insigniri aut abuti vellent. Cuius epistolę pars referat
in Traxodia Graciani s; cp quoniam G. d'antolo. & cp
ad hunc verum G. d'antolo G. sic exponit ~ ~ ~

N. 9

Apud nos, ut par est,
ab Episcopis. aut hijs q; Episcoporum vice funguntur, res sacrari
debent; q; ad alios talis potestas n; pertinet, ut istas ex auto-
ritatibus Graciani d'antolo G. & de consecratio d'x
untio. l. & decretalibus ex toto titulo de consecratio Ecclē-
się vel altaris, & ex nouella G. cp. l. ex l. 12. tit. 10. p. l.
& ex iuris orientalis testimonijs, quę adicit Theodorius
Valsamon ad Nomo canone phocij tit. 2. cp. 2. textu 3.
pagina michi 97. alijs que apud Antonij Augustini
Epitome veteris iuris pontificij lib. 3. tit. 9. & sequentibus
de quo late agunt ex nuperis Iidorus Mascouius de
maiestate militanę Ecclēsię l. p. cp. 8. § 2. pagina mi-
chi 228. & seqq; Innocentius Cironius ad titulu de consecra-
tio Ecclēsię vel altaris, delarm. tomo 1. Inuersarij lib. 3
de cultu Sanctorum cp. 5. & 6. Barrofa s; pastorali allega-
tio 21. & sequentibus. Consecrantur vero Ecclēsię, altaria,
Vasa, ornamenta, ceteraque ad cultu diuini necessaria, ut
stat ex testimonijs supra relatis, alia vero sunt, quę do-
nantur Ecclēsijs, & hęc locis, potius ad diuitias & dubio ani-
mi orientatos. quę ad seruitiu res ipsas diuinas, qua-
lium donationum exempla vetera & multa adducit Renatus lo-
pinus lib. 3. de sacra politica, tit. 1. cp. 2. copiose que

et d' fructu legendi quacyq; sapientia exculsi-
mi. Inus Glorcanus emblemate regio polaco 90
p toty Pater Mendus; Principe perfecto documen-
to 6. ex n° 20. Hec donaria potius sunt patrimonioz
pli quq; sacra & a merito essentia. Vtique si per potus
& itreuo cabili animo decessa sint n^o vero si talis desi-
nata ministerio t^o pli ad vsu potius quq; ad proprietat^o
l^o seruos 35. de liberali caa. Secus si pergeto animo
l^o seruos 17. de alimentis & cibariis legatis. I. eni casu
heredis manent, 2. t^o pli fiunt n^o vero sacri, sed domi-
nionis tenus l^o 2. de pollicitationib^o. Res eni n^o sunt sacre
ex donatio facta t^o pli. Ex soloni dedicatio. & Insecratio.
l^o si non dy 3. Cod. de furtis, qua doctrina impie abusat
Conanus lib^o 3. In mentariis cp 8. fine, melius que acci-
piunt eruditissimus Ant. Clarus ad leges regias lib^o
singulari cp 9. & Cusatus lib^o responsory Papiniani
l^o sic. l^o seruos 35. & Insuper Adversus ibi, & sic. l^o
de pollicitationibus ~

N. 10.

Ex qua nota pfluit differentia inter res
p^olor^o vel ecclesiar^o & inter res sacras. Nam res ecclesiar^o
ry; & merito s^ot e^o ip^orar^o dominio; idcirco alienant^o
licet sub certis solennitatibus, quas v^ory que ius p^oeruit,
de q^o n^o agimus, res vero sacre diuini iuris s^ot. l^o 1. de
diuisione rer^o & nullius in statuta eod^o lat. quasi sub Dei
manu mancipio que totaliter sustant a domino huma-
no essente v^o dixit Clarus vbi p^oxime. Formulas v^o
ry dedicationis apud gentes exquisite vt solet tradit,
Brisonus lib^o de formulis pagina 113. & sequentibus;
parus: n^oas vero refert Augustinus Barusca ad calce^o
sui pastoralis. Ex veteribus formulis apparet, & dedicatio

dedicatio templi infirmis eorum soly ares & secretarij & duas
 quas refert Brissonius pagina 118. Unde & des sacre
 manent iure Romanorum Gentilium etiam post diruta edi-
 ficia, leg. de B. de Thenda impio. & sacre & vrb. locus,
 instituta de rebus diuisio. Apud nos vero domus dedi-
 cati ut talis, & ut ecclesia fiat: quare in fraa. ipsa
 sicut & secretatio: eaque perempta penitusque collapsa
 desinit locus sacer esse ep. de fabrica & de secretatio,
 distinctio. Secus vero si particulari reficiatur & lignis
 6. de secretatio ecclesie, vel altaris. Unde vni uenire
 cernimus, ut edificia, que ob sacra vrbis erant dedi-
 cata forma veteri amissa, vel penitus collapsa redigan-
 ti ad profanos, & in priuato dominio permaneant
 sine ulla poena aut prohibito. q. ex eunt religionis. Do-
 cent Azorius institutionum moralium 2. p. lib. 10. ep. 26. q. 12.
 Barb. j. pastoralis allegatio 27. ex n. 19. usque ad 20. In
 vicus Canisius ad dictum tit. de secretatio ecclesie, vbi la-
 te & multas. Inus Domus Franca j. dic. ep. lignis.
 Quo modo accipi debet tit. j. ep. semel 51. & similibus de
 regulis iuris lib. 6. quibus alij aliter accipiunt

¶ Frebat etiam apud
 Gentiles secretatio & dedicatio rei ex leg. speciali super
 hoc facta. Exel. ex S. deo. decreto de v. & prodit sepe Ci-
 cero j. oratio p. domo sua ad Pontifices, multaque alicuius
 timonia adducit Brissonius du. lib. 1. In quorum disceptatio.
 id p. p. vertebatur, an res esset p. p. illius qui eam secretare
 & libat. in tantum, ut si a J. d. data ut secretarij, postea ap-
 parebat aliena, vel dedicata ab eo qui dedicandi potestatem
 n. habuit, religionis exgens maneret. Ut de loco publico do-
 cemur, leg. sacra 9. §. de diuisio rerum, de re pupillarum furor.

N. W.

§ lq ab Agnato 12. de Curatore furiosi. Scripbat res lra
grofa (to est de qua possessori d'ouersa moueri ab eo qui
per actoz. 1. r3. dicitur illq. autentica litigiosa C. de litigios
res. ut dixi ad lq. scriboniq. ex n. 98. J. que dedicata rite
sacra fiebat & a mortuo eximibatur. sed Reus duplyteniba
& inferre victori in solatuz rei ammissq. lq. vlt. de litigios
quq. de dedicatio Deo facta recte accipit Focius. Nomo
canoniz tit. 2. cap. 2. textu 7. in fine. quod ex lq. duoduz tabull.
puenire suadet inscriptio dicte legis vlt. & notat signan
ter Curat. lib. 1. de servat. cap. 39. & lib. 10. cap. 26. sed quod
docet ex ipsa lq. 12. tabullar. forte permisum fuisse mortuo
inferre p'oz alrenq. & sic ex religiosoz facere n'q. cerget;
Dicitur tanq. omni iure receptoz doceant Marcianus lq.
stantz C. de religiosoz de diuisio. rem & Justinianus lq.
ligiosoz inst. eodz tit. que poena litigiosoz rei dedicationis
specialis & antiquissima fuit. aliz. vno denno sancit Ju
stinianus lq. vlt. C. de litigiosoz. no. pe. ut quicquid ab re
nato rei litigiosoz n' valeret. & hoc amplius emptor
p'ly amittere si sciens vitz litigiosoz emerit. & suo
duppliciter. quas penas n' distinguit. imo d'plodit teneat
Guillelmus fornerius lib. 3. selectionuz cap. 26. & ita expo
nenda est dicta lex vlt. de litigiosoz omisso Acurio ibi
dq. Dolus vero n' fuit i' rei p'one dedicatione si eane
imo aliuz habeat ius p'ens. licet possit n' nunquam mi
ti possessor illius curanduz causa ut lq. vlt. de i' p'of
suzoz legatoruz. lo maxime q' hoc textus n' cur p'oz
indituz fit. Est legataruz cur l'iq. sub d'itio. legatuz
erat. qui pendente d' d'itio. n' habet loco creditoris lq. qe
neraliter 29. § 1. qui & a quibus lq. is qui 47. de d'ituz.
& acc. Notant d' mulus Mo l'ha. & ad dentes lib. 1

in primo geny: ep loq an d 4. A mara libt observatu
 ep ll. n 37. Et insubites vero Christianis semel Deo
 locatu amplius do & fanos. Vnus n ut transferendi ep
 semel 5. De regulis iuris 6. quare licet inconsulte
 temere & irrationabiliter res sacra & secreta, ut ma
 not super sacra et Quo de pio salis sit ep d perimus 2
 14. 96. Videndi sit quos laudat Augustinus Barrofa
 10. ep semel

Nº 12

Sed ut iterum ad us civile Romanorum rita
 mus notandus est ex pl. de l. ex senatus consulto plerumq
 factas fuisse reas Decretiones ut imper motu. Et
 ex pl. etiq loca sacra translata fuisse. Propos videtur
 ut transferenti alio. Quod michi quat. Nictatus Pl
 ny ad Trajanus & Imperatoris ad Plinij rescriptis que
 hodie extant lib to epistolary Plinij paulo post medius
 incipit ante aduentus. Neomedius sanguis veteris pri
 te plij Ostiensi habebant & secreta magis Mater Teony
 que variis nominibus nuncupabatur: quia vetus erat & semi vobis
 sy, tentarunt q alij locy celebrior transferre, & maiori
 sumtu facere. qua vere Plinij Asia Proconsule adre
 runt, ut sibi legy facultatq transferendi impetraret ab
 Imperatore Nariano tanq a Pontifice maximo redi
 xi. Plinius autq his verbis rogavit Imperatore. Vt
 que One an putes, cui nulla lex dicta est, sacra reli
 quo posse transferri. alioquin immodicimum est si reli
 quo n impedit. Annuit per rescripty Imperator, unde
 prius te plij mansit & fanos, translata i 2y religione. quo
 lege plo n vulgariter explicis illa verba nri texty: si res
 sacra lg aliqua pfana sit. Scilicet lg specialit quib
 mitebat te plij translato i alij locy. Alio modo solubatur

locus

nuptiar. l. q. aduersus f. l. de cremene spulatoq. hereditatis
 filij filijque suberant. l. q. p. nuntiatio l. q. s. familia de ver
 bory significatio ideo filij potestate patris dicitur dice
 bant esse sacris id est sub sacris paternis: & emancipa
 ti exire ex sacris. De quibus & de Laris dicitur quod dicitur
 xi lib. l. o. p. sculorum cap. 22. n. 10. & l. d. ubi dicitur cap. 28. Atque ergo
 & p. sana loca re vera fuisse, n. alio iure censebantur quia ex
 re partes eduxerunt, ideoque dicitur subierant. quo modo for
 sig. accipienda sunt lex l. q. pater 38. & Julij Agripa f. de
 legatis 3. Vbi proponitur testator qui dicitur ne reliquie ipsius domus
 maior & sub Urbani p. d. alienantur: sed & filij neptique
 haberet n. filios vel nepotes, qui de familia patris p. p. st.
 quia illi p. pagant mortuo patre dic. l. q. p. nuntiatio l. q. s. fa
 milie: non vero filia & neptis, qui ad aliam familiam transeunt
 l. q. familie l. q. s. eod. tit. A verborum significatio. n. potest
 sequenter per prohibitionem alienationis efficere ut perpetuo re
 liquie eius & domus maior & familia manerent, & familia non
 relinqueret: ideo nec prohibitio tenet, quasi nudum sit p. ceptum &
 ibid. dicitur, quidquid aliter exponat Dnus Valerius lib. 3
 illustri tractatu de legatis cap. n. 9. quia propter ad exte
 y heredes transierunt. solent dicitur quid intelligat nomine
 reliquiarum in hoc textu, & respondit magis dicitur intelligi
 reconditoria ubi sepulchra corpora maiorum, filiorum, familia
 rumque, & alia reliquia appellanti l. q. fundus 30. familia
 ex cunctis l. q. monumentorum 52. l. q. s. diuersi 43. de religio
 sis l. q. vlt. de mortuo inferendo l. q. d. 27. de duobus
 & demonstrationibus, cui ex positione n. assencit Dnus
 Valerius nec ego assencit licet diuersa ratio: q. testa
 tor dixit reliquias eius ibi positas ee. q. refert hoc no
 men ad tempus faciendi testamenti, quo inerte decimibus

accipitur

accipit quare exultimo referri ad hęc sacraia qd
culti & repositi erant pœnates, sacra maioru & imaginu
totius familie de qbq; agit i q lex que futuri. C. d.
ad ministratio tutore, que propter illa appellatur domus
m. ex quo affecto anxie obtabat ut cœnoretur familia
nec potuit, quia familie n̄ relinquibat ut dixi. que expo
sitis ideo certior mihi videtur, quia similia verba de sede
no recipienda observantur ex vlt. Imperatoris. Otonis dū
positio apud sicut mihi, eius vita cōto. illi verbis. Vnos
codicillos ad sorore exaravit. Solatorios. & ad Meialing
Aeronis, que matrimonio desinuerat & mendans reliquias
suas & memoris. In quibus & mendatio memorie & reli
quiaru n̄ est aliud que cura familie & sacroru

N. 14

Ex quibus ma
na res que effecta sacra est & merito exprimitur & quo ad
id videtur. Videri qd veru qd in fine p socio qd si spon
sus q. & p inde l. de donationibus inter. ut iure textu dicitur
& patet supra n̄ relatis qd ex iure gentu puenire nos
docet Dulcius i q si i emptio 34. q d om̄ de p̄benda emptio. n̄ p̄
ex illo iure gentu primario, q d ipso genere humano reru
nata p̄ dicitur cui erga Deu obligatio accepta fertur i q. d. vlt.
& q sequitur de iusticia & iure. esset enim sacrilegiu, vel hui
crimini valde p̄ximu, semelq; Deo dicatq; uterq; ad humanos
usus transferre qd mancipia 3. & sequitur de reru permuta
tio. qd nulli q. 12. q 2. qd semel q. 12. q 3. qd ligna 30. qd vesti
menta 42. de secretis distinctio 4. qd sententia 51. de regulis
iuris 16. & q p̄tra reru ad eary emptio. & imitacionis
referentia. Solemus enim dicere tanta estimari res, quanta emi
potest, qd seruus 39 ad q Aquillia q p̄tra 63. ad q Falcid.
Sequitur est ut nec possit considerari estimatio rei, que extra iur
em est q sacra q. d. vlt. de diuisione reru ~ ~

N. 15

N. 14

Religiosorum locorum nuncupatio propria est gratuita voluntate
 facta de iure morum infertur glo. super l. 1. de religiosis
 de diuisione rerum & religiosorum inter. eod. tit. q. p. dicitur iure eod.
 quo Imperatores Romani agebant n. tantum. P. n. l. 1. de
 hypothecis et p. ut supponere et p. p. dicitur doceri videntur
 duo Greci & Spani Theophrastus dicit de religiosis et Bal
 samo dicit de tit. Nomocanonis ep. l. textus. Itaque q. lo
 cu religiosis efferebat erat ipsa humatio cadaveris, s. i.
 ea mente humatus sit et ibi perpetuo repositus maneat, nisi
 commendatus ad alium sit et postea alio transferatur l. 1. q.
 40. de religiosis l. 1. in d. l. 1. C. eod. tit. l. 1. q. 3. et n. per
 petuo q. de regularis voluto, tunc enim locus religiosus effici
 tur et defuncti ipsius sit, et quia ipsi iure perpetuo donati
 naaliter enim videtur ad defuncti pertinere locus, quo repo
 nitur et sunt verba Ulpiani in l. 1. de religiosis.
 Videndi sunt Stephanus Forcudulus; Neticomantia dialo
 go 5. n. 1. Henricus Spondanus; Cemetery sacra pagu
 na mibi 59. d. 1. Art. 9. Clarus Siluus l. 1. singulari ad
 leges de iure sacro cap. 29. P. P.

N. 16

Ex quo sine multo labore exponi po
 tert eiusdem Ulpiani textus in l. 1. de sponsu 5. et de do
 nationibus inter. querit utrum valeat donatio que fit in
 te matrimonio viri et uxoris scilicet (vel e duobus) sepul
 ture causa. Respondet quod non est prohibita, imo dicitur esse in
 de infertur donari posse locum et illy mortuus ab altero ex
 duobus inferatur, sicut que stat religiosis, ex quo illatus
 sit, non valeret quod donatio loci puri, et dicitur de donatorius si
 bi adquirent, vel alteri venderet et ibidem dicitur. Sed de re
 ligiosis faceret valere que admodum seruus immo licet dicitur do
 nari non potest, et in unum statim valet donatio. et l. 1. p. tunc ma
 numissionis donatorius dominus adquirit, et 2. vero ammittit
 personam seruus ad libertatem l. 1. quod autem 7. et 11. et duabus

legibus

legibus sequentibus eod. tit. Sic similiter j. l. ista in fe-
lendi fit unus dux donatorius; 2° vero illationis facit
locus religiosus. quia a deo similia st. et merito j. hac p. def-
ferentia. Statuerentur in l. cipro. Gentili lib. 2. de donatori-
bus inter c. 7. Cato vero ob q. 7. Vero qui casu valet donatio
est; quia licet donator efficiat pauperior diminuendo patri-
monium suum re donata tenet honoratus vero n. sit locuple-
tior faciendo locus religiosus aut perducendo servum ad liber-
tatem & liber homo & sepulchrum extra patrimonium suum nec
interest q. fors dux donatorius necut haberet locus emere
ut mortuus sit inferret, cum p. n. d. p. sit p. p. d. in q. oportu-
na donatio. quia n. dicit locupletior qui ad d. p. sit q. est
etia. necessarius. Insuper q. qui ex donatio defectu adan-
xit patrimonium quod est speciale. Et tractatu. alioquin j.
simili. specie. Pater ex d. tractu filij de iure. Vero tenet
l. g. filius l. g. ff. de j. re. verso. & locupletior emet qui re sibi
adquirat necessarij licet a sua potestate e. dimittat l. si pu-
illo 47. d. l. de solutionibus. Videndi st. Casar. tractatu. d.
l. ad. Africanus j. l. servus l. 7. eod. tit. Jacobus Interius de
iure manij lib. 4. c. 17. Rebar. ad leges l. 2. tab. q. 15.
d. lib. 1. de cotractibus c. 14. Sergio. In tali. Vbi p. p. m. Hu-
pos. j. & secundum h. ce. lo. em. de legu. 15. q. 1. q. sit di-
cendy. Si donatio stante matrimonio facta sit. Vero ut
ut ipse in locus donat. inferret. Supponit. Vpianus. mero
rute n. posse valere donatio. quia ante l. i. in ista. illa
troni. n. sit locus donatary. sed manet. dominio do-
natorij. ut dixerat j. & antecedentia. Sed si est quod
re donatarus p. mortuus erat. & per. sequit. in d. p. a. p.
domini. ex donatio. ad quare. & e. aduata. fuit.
Pursu. quia licet sepulture. ca. valeret ab initio donatio.
in ex alio. generali. c. evanescebat. quia p. decessit do-
natarus

Donatarius l. si ex q. d. seqq. de donationibus
inter l. si et sponus §. C. eod. tit. nihilominus respon-
det favorabiliter placuisse et Valeret donatio q.
donatarius illatus sit. qui p. textu habeat hic favor
querit nec invenit Scipio gentilius dic. cap. 7. Ego opinor
lex de. l. q. trahendy esse, et eiusde. h. pram. sit. quia
locus quo cadaver dicit ad ipm. naturaliter videtur. Spec-
tare et eius fieri. q. quam ad cadaveri dominum spectat
substantia donatio. et videtur adquire' eo ipso et p. ore quo
illatio fit

17

Superfluum est et presenti enarrare epulas
silicernia, ludos, et cetera que superstitiose gentili perage-
bant in mortuorum illationibus q. longemelius faciunt. Joan-
nes Quirmanus et Jacobus Guterius, itz Brunonius lib. 1.
de formulis et Antonius Clarus in usus ad legem deum
re sacro lib. singulari ex cap. 22. usque ad finem libri. nobis
enim in his noticiis commemorari non licet. Sicut de iure
tandem est, illa p. fundi, que occupat cadaver religiosum
censeri, reliqua vero manere p. fane et in mirato l. 2. d.
sepulchry §. de religiosis l. si sepulchry §. glo. §. C.
Eod. tit. quod duntaxat modica loca, l. hanc legem 22.
l. modicus 24. de d. hensa emp. §. quous ampla
pars terre sepulchro esset destinata, ea sola censetur reli-
giosa quatenus corpus humanum est, de. §. sepulchry. Pro-
inde enim caventur Romani ne de terra fugibus
apta vivi mortui ve quidquam usurparent et ait Cicero
lib. 2. de legibus ibi. Lex vetat ex agro culto eo ve q.
colli possit vlt. p. symi sepulchro. s. que naa agrorum
ymodo possit deficere et mortuorum corpora sine detrim^{to}
vivoz recipiat, nihilominus tamen hoc us laxamz by

accepit

accepit propter religiosum. & pedes in fronte pedes, agrum
 designabatur quod spatium occuparet sepulchrum. Vnde de
 pedes in fronte id est, latitudine; viginti in agrum id est, lon-
 gitudine. Ut exponit Vetus Orator in mentatione ad lib.
 III. satyra 6. ad illi versu mille pedes in fronte recentis
 cippus in agrum. Post quae notantur Prinsonius lib. 2. selec-
 tionum cap. 4. Photophrastus ad leges 12 tab. cap. de religiosis
 versu. Vnde ne rogi, & dicitur. Sepulchrum Clarus ad easdem leges
 cap. 11. Cusatus lib. 10. observationum cap. 37. Osualdus ad Do-
 nely lib. 4. cap. 1. littera H. nec Ramus de Prado in suo
 cultissimus pentecostarum cap. 1.

N. 18.

Denique de religione hac notan-
 dum est, monumentum structum memorie causa, vel etiam ad usum
 sepulchri antequam corpus humanum inferatur esse religiosum
 ad hunc usum, & merito manere, ut dixi lib. 6. opusculo
 1. cap. 1. q. 12. in diversis locis corpus possit sit, non duo plu-
 ra de loca fiebant religiosa, quia vni multa sepulchra sta-
 tur non possunt, de quo videndus est Antonius Clarus de
 lib. singulari cap. 25. ea igitur pars est religiosa, in qua caput ho-
 minis, quae est ipsius imago, dicitur esse, & dicitur 44. de re-
 ligione notant Cusatus lib. 21. observationum cap. 4. Osualdus
 ad Donely lib. 4. cap. 1. littera K. siue liberi sit, siue servus:
 quia post mortem hominis inter cadauera nulla est desertina
 leg. 1. in fine codicis tit. Imo servilibus Manibus multa sepul-
 chra esse fuisse discretata observat Spondanus in ceteris sa-
 cris lib. 1. p. 1. cap. 10. addendum quae est Petrus Faber lib. 2. se-
 mestris cap. 1. pagina 10. & Clarus cap. 23. in fine, qui ex vidual-
 gentia dicitur Servos etiam peculiaribus sepulchris commulatos
 nunquam fuisse erudite notat.

N. 19

Moribus vero christianis n.
 fit

cap. ult. ut in Codicibus legi Antiquarij, qui reuerentia tanty
debetur Christianorum sepulchris, quoniam corporibus tanquam vasu' d'or
ganu' Spiritu' sanctu' vsus est. Vt inquit S. Augustinus lib
1. de Civitate cap. 13. in vero sepulchris Infidelium quorum corpora
humeluz' s'nt, & anime ex sorte perditionis, quare eorum se
pulchra & fama merito censenti. Vt late h' aduerti, toto suo
sintagmate de cimiterijs sacris Henricus Hondanus &

N 21

Acc qui dixi
vna Vera s'nt, & ab aliquo dabo' tenenda circa domum
ipsius sepulchri q' nullus est & nullus inst. dixerit. Dico.
Sed circa v' sepulchri Mater videlicet pcedere, dicit
enim Hereditas si hereditaria est, vel agraria & gentilitia, que
si sit familiaris, & familiaria q' p' seipsum de religiosis
& monumentis. q' sit familiaris & q' sit sepulchri B. C. eo
de iur. q' quia per inde q' d. ad Venatus Trullus Trull. q'
q' 4. & is ante v. de heredi' iur' libertatibus, notant
Gualdus ad Donul. lib. 4. cap. littera X. Molina lib. 1. de pri
mogenij. cap. 29. n. 4. Ramirez dic. cap. 17. & ad Martiale
lib. 1. epigramate 115. & 117. Ita tñ, ut vsus oiy sit dnu
ni & individuu' & fundus 30. familie excus. p' curis illustrati
Videndus est S. Joannes Anarez ad l. Aquil. lib. 2. cap. 2. sec
tio 6. De quod licet sepulchry vindicari n' possit, q' est extra
dominij dic. l. monumenta. C. de religiosi Via ad ipm
Vindicari, quia est iure & mancipio illius, qui ad sepulchry
id, si recte statuta sit l. si seruus vindicari iureli, q'
l. si venditor 10. l. si q' sepulchry 12. de religiosi, notat
Antonius Clarus dic. cap. ult. que via nunquam amittit per
n' vsu' mali enim dminu' reputati vsq' Requetz & da
nny ad sepulchry originem, l. iter 4. q' ad modum struictes
amittant. Vny quouis vsus sepulchri ad puuatos spectat

H

Et laicus dixi, selectio academica ad leg monumentorum 6.
 C. de religiosis, & ad leg longa ff. de mortuo inferendo, &
 notat Petrus Godefridus Alindanus 2 tomo de interdichis tit. 2
 non est in omnino profanus, potest quippe donari, cedi,
 legari, leg monumenta leg. C. de legatis. leg. l. tit. 13. p. 1.
 & potius sit testatoris: sed n. potest vendi, permutari, aut
 similibus mutationibus gollari: licet enim visus j. patrum?
 dputetur; in indecens est ut versetur j. mortuo. Ita nomina
 h. cantu fuit Senatus D.ulto Cuius meminit Vlpianus, dec.
 leg. si quis sepulchrum 12. et. de religiosis, quod n. de iure sepul
 chri (esset enim superfluum) sed de eius usu accipiendy ee
 existimo penite licet breuiter Antonio Claro Dic. q. 11.

N. 22

Christiani mores

hanc generalis religio maxima ex parte immitati sunt.
 In primis apud nos interdicta est venditio aut imitatio
 sepulture, tanquam simonie labe infecta, & pietati religiose
 obnoxia, q. abolente 13. de sepulchris q. de quibus 12. & seq.
 13. q. 2. De iure Meldense dicto canone 12. Visus in, & rece
 ptus fabricae ecclesiarum que attributa est, ut quavis sepultura ven
 di n. possit, possit in subsidij gratia & elemosine titulo aliq.
 accipi, dari de p. loco sepulture, plus aut minus p. ut est ho
 noratior aut dignior, veluti arcus, capella, aut sacellij: q.
 consuetudine vniuersalis ecclesie recepta, & sacra Rota admisy
 testati Nicolau Garcia de Beneficijs 1. tomo. q. 7. cap. 11. 1.
 j. additionibus addendi sunt Joannes Puteruz de Ganellis
 q. 9. n. 26. Barrofa j. dic. q. 13. n. 2. alij apud Tra
 ctat. 1 tomo resolutionum moralium p. 2. tractatu 15. resolutione
 37. que in pactionis periculose sunt quia frequenter sunt vendi
 tione paliate, imo expresse, j. quibus auaritia maxime elucet
 ut dixerit Molina de primogenijs lib. 1. cap. 27. n. 40 & post eum
 Puteruz ibi p. 1. n. 23. sed curati, superiores, & Economus ibi
 vident. Et hu. vno de iuribus, & si pecunia n. interueniat, p.

est

19
vel ut si intervenierit pecunia, certus si gabella n' dberi
quia n' substantia emptionis habito, & elemosine, & quia dicitur
a religiosi & ecclesiastici personis, que immunes sunt, docent Interer
Vbi nuper & Barrofa par. cap. 13. & 14. solent etiam seculares vende
re arcus, loculos, & sepulera, que a maioribus suis acciperent, vel
struxerunt ipsi, postquam in sancta sunt sita intra Ecclesias, vel
in ipsi & religiosi locis, que venditionis substantia eo quod potius
ipsi sepelendi, que ipsi in sepulcri vendat, & ob id etiam a labe
simoniae exempti totum de iustitia & iure lib. 9. q. 7. art. 1. ad 3.
Suarez de religione & tomo tractatu 3. lib. 4. de simonia cap. 14. n. 22.
Interer dicta q. 9. n. 26. Casarte de decima venditionis cap. 14. n. 9.
& & multum Barrofa Vbi proxime. et per sequens gabella dberi non
que dicitur per bona vendita, & a laico alienata revolvunt merito,
sicut venditio d' Parladonij. Ego in hac re magis Religio
sos fuisse dentales quos nos ausim affirmare. quippe ipsi etiam dicitur
verunt in dominij ab usu sepulcri, sicut vbi dicitur in casu
sent, permissioque donationis, legati, & quasi prescriptio ipsius, ceteros
que modos, quibus gratuito transferret venditio in d' mutatio viris
sepulcri & pro aut alia re temporalis interdixerunt speciali seraty
multo dicitur sine superioris numeri auctoritate cuius ductus ven
ditionis huius sepulcrorum a privati factus dicitur prime solo reputare
tanquam irreligiosas, & mali exempli plenas

N. 23

2.

Inus casus est in quo omni iure
alienatio sepulcri permittitur, sicut accionem vice & d' trans
fert & Universitate. Veluti si venditio sit fundus in quo sepul
cry est: Si venditor sibi n' reseruet sepulcrum transit d' intuer
id fundo in emptore, nisi in speciali casu textus in l. si mercedis
§ 3. § 1. de actionibus empti, nepe quando est ex regione v'ie
Ratio est, quia tunc n' alienatur locus religiosus primo & pri
cipaliter, sed fundus in quo ipse locus est, & qui transit quasi
tacita quodam translato. l. hanc lege 22. & duabus sequentibus
l. q. de iura 13. § 1. de aliena emptio. l. 1. § 1. de summo dotali

l. 1. d. d. alias h. 12. q. 1. fraud. Patroni l. 1. q. 1. de adq.
 tendo rer. dominio. quare venditoris causa qui sibi sepul-
 era lucos, aut loca propria peculiarium que religionis, sibi reser-
 uari volebant, vel ea excipiebant nominatim, ipso tractu
 vel sic pacificebantur, si quid sacri aut religiosi fundi est
 eius rei nihil venit, l. 1. si venditor l. 1. d. duabus sequentibus
 de religiosi d. sumptibus seneri l. 1. pacta b. d. vlt. de pben-
 da impio. l. 1. vlt. d. de sepulcro violato d. alij quas aducit
 debet formula agens Primum l. 6. de formulis pagina
 504. l. 1. parmi Vers. illa fere se per, de quo dixi lib. 8. opus
 culorum l. 1. q. 1. addendi sunt Conanus lib. 7. d. mentariory c. 7. n. 4
 Cusatus lib. 6. ruyonory Papiniani l. 1. q. 1. si fundus 30. familia
 eriscunde d. alij parim locis Donatus lib. 4. d. montas vlt. c. 6. d.
 lib. 2. c. 10. vbi d. ualdus littera P. Interius lib. 3. de iure Manij
 c. 9. Dnus Solorcanus l. 1. politica Indiana lib. 2. c. 16. Vers. y endene
 tho, quo ex p. l. u. i. i. patronatus Ecclesiarum vendi perse-
 ni possit, quia est rei sacre, apertum, tamen si adheret Ville vel
 alij parti bonorum, d. vendati accionu vice, transferri l. 1. q. 1.
 tunc sine vicio simonie p. ex litteris 7. c. 1. de iure pa-
 tronatus. Quia principalis intentio est vendere villam, d. quare
 per accidens se habet venditio iuris patronatus, a quoquam si
 hoc ius principaliter venderetur imiteretur simonia, It docet
 Lambertinus de iure patronatus lib. 1. p. 2. q. 1. art. 20. a n. 16.
 Ea in differentia notanda est inter translationes sepulcri vendito
 fundo, d. translationes iuris patronatus vendito castro cui accedit.
 q. vendito fundo, transit sepulcrum si n. excipiat vendito vero
 castro n. aliter transit ius patronatus, quia si de eo transferen-
 do expressa mentio facta sit, de vlt. ex p. l. u. i. i. c. 1. d. do-
 cent Barrofa l. 1. d. c. 1. ex litteris, d. d. multis addentes ad Mo-
 ling de primogenijs lib. 1. c. 24. n. 29. Ratio differentie ut michi

Videtur

154
Iudex est, quia sepulchrum naturaliter & realiter situm est in ipso fundo,
de quo per frequentias transit nisi ex causa, quia est pars constituta
ipsius: at nisi patronatus non includit corporaliter in castro, & sit expos
cor totus: & tamen accedit moraliter et per deceptum fundatoris, & sit
omniter castri, & transeat de illo corpore, necesse est, & de eo factum
non est tractum.

229

2
Ne tamen vos turbet specierum similitudo admodum
illis, aliquid venditoris agri, fundi & ita solutos fuisse dicere, & ven
do: litora, laci, limites, & que nunc sunt, tota in modum cedunt
legitima §. de absentia emptio. §. id §. 7. §. 1. de periculo & modo
rei vendite, que lex tractat, & significat ea ora vendi, sine sale
natio dicitur: §. litora, & similia nullo modo a privato du
bi possunt nec accessioni vice leg. venditor & omnia per dicitur leg.
in iuriam §. 3. §. ult. §. leg. sequenti de iniuriis. Sed tamen dicitur
modum mensuramque agri. §. 9. vendidi agrum iugerum centum, da
centi totidem iugerum esse: inuenta sunt privata & cultura, & ita de
tuaginta iugera, viginti occupata sunt litore, via publica, aut
limitibus que nec colli poterant nec in privato dominio haberi
deculdubio emptor in me agit & falsum modum dixi, & quia vendi
di centum, & tamen obtinaginta tradidi. nec loca illa in mensura
dputanda sunt, licet intra agrum, vel prope agrum sint. Ceterum si
dixi, ut tota illa in modum agri cederent, si emptor metari velit
agri, & ad mensuram provocaverit, dputanda erunt, quous illa in
lira & extra & metus sint. Ita Cusatus lib. 8. questionum Pa
pini §. leg. pacta §. 2. §. ult. de absentia emptio. Accursius
& omnes Clarici §. de leg. litora §.

2
Sequitur ut de rebus sanctis, & publi
cis dicamus. Sancte res non spectant ad religionem, & apud nos fre
quenter accipiuntur, neque ex hac causa eximuntur a commercio, &
dicuntur sancte quasi imbecillabiles: quia ex publicis rebus

quod

quod sunt que a privati Urbis eximuntur specialibus
 poenalibus que sanctoribus, ideo porte civitatis, & muri di-
 cuntur res sancte; quia neque edificij, privatorum occupari pos-
 sunt, nec a privati haberi: alioquin gravis poena statuta
 sunt & transgressores, leguntur G. & sacre legum, leg. ultimo
 de divinis rebus, & sancte instituta eodem tit. qua de re multa
 adducunt Dionysius, Calinus, & ceteri lexicographi quorum in-
 ditio & pilare illiberalis opera foret. Alii sunt res publicae
 Urbis destinatae, vel a Principe, vel a populo cum libertate civita-
 tis, que ideo exemptae itaque sunt a dimento. Si enim privatis Urbis
 applicarentur, publicum usus & civium utilitas dignum pateretur. He-
 dicuntur res universitatis, id est populi, quo sunt site, ne quia
 dominio populi sunt, sed quia necessitatibus populi discernuntur
 dicuntur leg. tantum G. & V. & universitatis instituta de rebus divinis.
 Veluti theatra, salina publica, fora, vicus, plateae, & huius simi-
 lia, quibus Paulus nec in presenti anumerat basilicas. Basili-
 ce vero greco idiomate, significat domus regias; ne quod desti-
 natae peculiari Principis habitationi, que dicuntur palatia
 leg. unica, C. de palatijs lib. II. & Vni inditionum Senatus
 cogendorum & publicorum tractationum, quarum in hoc sensu extat
 mentio leg. basilicis lib. C. de operibus publicis; a qua & christianos
 vero significat ecclesiam, sive domum datam deo, qui
 verus Rex est, & per quem Reges regnant, quod omnis basilicis lib.
 II. q. 7. addendi sunt multa & multos de usu basilicarum age-
 rentes Henricus Salmud in notis ad memorabilia Antiquorum
 lib. I. tit. 10. Joannes Parravius in epistola 57. pagi-
 na mihi 793. Etymo thesauri critici, Varonius in tomo anna-
 ty anno 57. cap. 38. Cerda in adversarijs sacris cap. 133. n. 17.
 Cironius ad tit. de foro petenti, Prado ad Surtprandij in
 chronico anotatio 102. Ludovicus Corleani ad Tacitum lib.

libri annaliy pagina 27 Josephus de Gea ad leg. vii
c. de palatij pagina mihi 53. et sequentibus.

N° 26

Res publicae usibus
destinate extra mentem privatorum sunt, dicitur in universitatibus leg.
viii § sine ff. pro socio, leg. sed celsus C. de Phonda emptio.
leg. § vii. de acquirenda possessione. leg. usucapionis §. leg. pro scripto
§. de usucapionibus, innotet leg. pro scripto §. C. de operibus publicis
leg. 2. §. ff. ne quid in loco publico, leg. in unum §. 1. §. qui §. 6.
hoc tenet nisi a Principe licentia impetretur, ut vendi, mutari,
aut donari possint leg. servitutibus §. §. de servitutibus, leg. 2. ne
quid in loco publico, leg. 3. §. 18. tit. 32. p. 3. de quo quia expresso
legi in academico tractatu de interdictionibus §. pro addictionibus tit. §. selec-
tio ad dictam leg. pro scripto §. §. presentia absentio.

N° 27.

Huiusmodi breuiter re-
censendi sunt effectus huius interdictionis a mentio, qui facile
ex ipsius verbis percipiuntur. In primis res sacre, religiose aut pu-
blice vendi non possunt leg. Celsus §. leg. si emptio §. §. omni §. §. de
sacra §. 3. de Phonda emptio. §. vii. instituta eodem tit. leg. locum §.
C. de religiosis, leg. §. tit. 13. p. 1. leg. 22. tit. 11. p. 5. Nec possunt le-
gari, leg. meum §. 66. §. §. fundo §. de legatis 2. §. non solum instituta
de legatis, leg. monumenta §. C. eodem tit. leg. 13. tit. 9. p. 6. nec
deduci in stipulationem, leg. §. §. in quibus de obligationibus et actionibus
leg. in unum §. 137. §. §. qui §. 6. hoc tenet. Sed et iuris instituta de inutilibus, nec
obligari pignori hypothecae et subici, leg. §. §. quere pignori, leg. 3.
C. eodem tit. leg. 2. C. de religiosis. Nec possideri, leg. qui uni-
versas §. sine de acquirenda possessione. leg. usucapionis §. de usucapio-
nibus §. sed a leg. instituta eodem tit. Nec vindicari, leg. §. reactio §. 23
§. 1. leg. qui religiosus §. 3 de rer. vindicatio. Nec afferi servitute rea
leg. cauere §. omnia §. §. Immo servitus, quae a quoquam recte
constitui posset interrupti, si locus religiosus, vel sacer mediis inter-
cedat

24
Hugo Grotius de iure belli & pacis lib 3 cap 5. § 2. & notis
quibus hanc assertionem suam suam posuit
postidie Kalendas Martij
Salmantice anno

Domini

1663.

Assertio 2^a

De exemptione liberi hominis a commer-
cio

N. 29

Homines liberi non possunt merito versari in alia ipsa ratio dicitur et
agnoscit Iulianus in l. si quis emptio 34. § 1. de Pretenda emptio.
Immerito quippe hominis naturam oppugnat, et suam liberos
pascuntur est. a pro: et esset in magis, et inque intentio, et homo ipse
cum ea ceteris rebus ab ea separatis sunt in veris et de usufructu,
in pecunia et de usuris, et impediunt instituta de rebus et de usufructu,
in hominum naturam subvertit, arg. ex l. iustitiam § 1. de edi-
ctis edicto. quae ratio copiose exponitur Cicero ex doctrina Stoico-
rum lib 3 de finibus. et ex alijs Clavii Carranca in disputatio-
ne de partu cap 3. ex § 1. Amara lib 3 observationum est § 1. a pro.
et Dominus Martinus de Sarabia in peculiarari tractatu de dignitate
humanae naturae. ex quo pro descendit hominum liberum in stipulatione
deduci non posse ut in presenti docemus, de l. § 1. de eo quod de obli-
gat. et act. in l. liber homo l. 3. in l. 31. § 2. qui § 6. hoc est.
et idem iuris instituta de inutilibus, nec vende, de l. 34. § 1. et sequitur
ibi extat extensio, quae in nostro textu proponitur, nepe et si vendatur in casu
quo servus efficiatur, quia omnimodis casus spectandus non est, in l. bona
27. § 1. ad l. C. de Vellerano, in l. Celsus § 6. de Pretenda emptio.
nec possideri, in l. si quis liberum 20. de praestonibus, in l. heredes 23.
et l. § 1. in l. qui inducitur 30. § 1. de adquirenda poss. Nec in cap.
in l. in cap. § 9

In usucapione q. de usucap. § Pa. l. i. q. i. § l. i. eoz tit. l. vlt. C.
 de longi temporis prescriptione, que p. libertate. Nec iure domini
 vindicari, l. i. § per hanc de rei vindicatio. Nec inter heri-
 des dividit, l. quod q. familiae erant. l. vlt. de iure patrona-
 tus. Nec pignori, hypothecae de subici l. i. C. de patribus
 qui filios distraxerunt, l. ob es alieny l. 3. C. de oblig. dact.
 l. qui filios C. de oblig. dact. c. lator 2. de pignoribus. Igi-
 ur nec recipere potest estimationem homo liber: quia hec. vel ad
 verum rei valoris refertur, vel ad pretium quo vendi potest: quorum
 neutrum potest considerari, homine libero, l. i. § I homo l. vlt.
 de his qui deiecerunt, vel esuderunt, l. 3. si quadrupes paupe-
 ris fecisse dicatur, l. 2. § si ead q. ad l. l. de iactu, iuncta
 l. sacra q. § vlt. de divisione rerum.

Nec est d. tranſſum, q. docemur i. l. ho-
 minus q. § duabus sequentibus, l. liberi 70. de p. henda emptio.
 l. minor 39. § pater de euctionibus, l. si tibi 25. C. eoz tit.
 l. licimus q. quibus ad libertatem clamare n. licet: Videlicet
 valere emptio hominis liberi, aut rei sacre, si ab ignorante
 emanat. Neque enim valet, ut transferatur emptoris dominium,
 q. n. est. § nullus § l. de rei divisione. § ut dicitur sit emptori
 per actus ex empto, ad repetendum pretium, q. p. h. tit. § quanti sua
 inter fuit, ut dicitur magisterialiter exponit, l. qui officij 62.
 § l. de p. henda emptio. docent Photius Patristica dicitur
 c. 2. pagina 46. Clarus ad leges de iure sacro. c. 25. Gode-
 fridus de iure Manij lib. 3. c. 5. Quatenus ad tit. de p. henda
 emptio. c. 2. Richardus, § id q. iuris n. 3. § l. de inutilibus
 Amara lib. 1. observationum c. 7. n. 5. que actio ideo § facti
 dicitur, l. ora 8. § l. de religiosis, quia nascitur ex ipso fac-
 to p. hendi, n. ex iure: quia ex d. acti, qui n. tenent, nullus
 ius potest resultare. Docent Julius Patrus legy de iudicarij

N. 30

centuria §. q. Paulus Bursius lib. 1. sub tit. de test. cap. 2.
quare si stipulatio exterminii tractus lucrativus sit, nec
stipulator habeat quid repetat; n' valet stipulatio homini
liberi. Illo respectu, quod ab ignorante celebrata dicitur. §. 1. de
de oblig. & act. sic intelligendo si Accursio, Cusatio,
& alij. Clavii ibidem.

N. 31

Sed adversus id quod nuper diximus hominum
liberum pignori hypothecaeque subici n' posse; reuerius selecti
usque obstat textus, §. 1. pignori 30. de herediibus instituendis;
quo Dominus habebat servum corporaliter, siue specialiter
pignori datus, eum si libertate heredes instituit causa pigno-
ris durante. Respondet Ulpianus Imperatoris servum suscep-
sisse, posse fieri liberum, heredesque Domino necessarij, si prius
privatus sit creditori satisfacere, tunc sic argumentor. Ser-
vum specialiter pignori dato, nec inter vivos, neque testam.
libertas directo dari potest, §. 1. servus 3. §. 1. Ulpianus 10. de
manumissionibus, §. 1. servus 4. §. 1. de hereditate §. 1. §. ult. §. 1. §. 1.
§. 1. generaliter 29. qui est a quibus manumissus, §. 1. servus §. 1.
§. 1. §. 1. de legatu §. 1. §. 1. §. 1. C. de seruo pignori dato
manumisso, docent Ant. Fab. §. iuris prudentia tit. 3. §. 1. §. 1.
illatio 6. §. 1. §. 1. §. 1. illatio 3. §. 1. Orualdus ad Donel.
lib. 2. cap. 13. littera C. §. 1. inutiliter libertas relinquere n'
potest Dominus servus heres necessarius existere §. 1. n' lex §. 1.
de herediibus instituendis. Ergo durante causa pignoris liber factus
fuit servus, si quidem heres necessarius existat. Ergo durante pignoris
post institutum a seruo libertatis.

N. 32

Quae textus ita percipiamus, et eius
vergeteneamus sententiam. Sciendum est, servum prius si libertate
heredes instituit tanquam necessarius, eo tempore Domino suo edebat exi-
tere heredes, quo moritur. Ex quo si a Domino post testamentum factus

alioquin

alienis, ab ipso vivente debet redimi, ut possit et suus heres
 existeri et post mortem, l. quodam 9. de servis 14. de heredi bus. int.
 quia hac re, mediantibus heredes non nocent, l. servus 30. eod. tit. quod
 si libertatis tantum servo proprio reliquero sufficit ad hanc equitatem
 et rogatus inveniatur, et post mortem hereditatis, l. verum est 58. de
 manumissis testamentis. et an possit de hereditate etiam dici si
 tanquam servus proprio libertatis esse iussit, et si heredes scripsit,
 dato coheredi extraneo. dubitavit Jofedus, l. dicto 8. de servis 14.
 quia libertatis dicitur ab adita hereditate, l. unica de libertatis
 libus, C. de caducis tollendis, l. heredi 7. de test. l. non de libertatis 8.
 et dicit legatum cedit. Idcirco sufficit de hereditate iacente servus
 inveniatur prius quam dicitur veniat, quo libertas et petatur sit: at de
 no ex utraque heredi necessario et instanti mortis decurrere debet;
 alioquin inutilis foret, et dicitur, = Ex quo existimat hunc libertatis
 futurum et heredes, sed voluntarium, me autem si extraneum movet equi
 tas dicitur legum 58. Denique eo pervenit libertatis favor, ut non ini
 piciamus scisse et post mortem, sed addit hereditatis dicitur here
 ditatis petat a libertate, quae suspenditur, vel inveniatur et existimatur
 libertatis et heredes necessario fore, ex quo libertas denuo confirmata fit
 per additum coheredi. Nec obstant textus petatur, qui exigunt exi
 stentiam heredi necessario et post mortem testamenti, quia accipiuntur in
 regulariter, et suppositi omnibus terminis, quorum supra est usus
 dicitur legum 58.

Huius premisi ut ad hunc l. pignori 30. rediamus,
 primum fatendum est, non posse exponi secundum gratiam iuris, alioquin non
 esset necessario recipitur servus qui ibi refertur. Ex iure certum est, servum
 specialiter pignori obligari, heredes et libertate, in omnibus
 posse, quia proprium est, et institutionem continere effectum, et omnia ex
 re pignori habent, id est licet pignus legat. C. de necessariis ser
 vis heredi bus instituendis. Ex prescripto autem hoc amplius servus

induxit

inducit: Et quibus mortis te potestatem inueniret a Ono redemptus
n' euasisset datio libertatis, nec hereditas in a iure; sed substat
necesse si ipse seruus paratus esset creditoris satisfacere de pecu
nia a sequestra, vel hereditaria, ita supponunt ibidem gloria &
Celsus. Et enim pignoris obligatio in iure n' fecit ab initio
institutos serui, sic videtur Imperator, ut in iure manente
causa pignoris. que equitas similis est alij supra expone ex
dat. l. 5. §. 1. q. si queratur, an durante causa pignoris liber sit. In
pondebo nec liberum, nec hereditatem esse, quia propter vinculum
pignoris suspensa est potestas legis; nec potest libertas & here
ditate donec se resignerit. Unde nunquam occurrit in pigno
ris & libertate. Certe enim inter statuliberi supra. Et hinc
i. fraudes creditorum manumittuntur, quorum libertas n' impeditur ex
libra sententia donec creditores incipiant in iure suo l. 1. §. 1.
De Statuliberi, cui ungerendi sunt Antonius fab. i. iur. pnd.
tit. 6. §. 1. de illatione l. 1. §. 1. De iur. lib. 3. de iur. iur.
c. 1. §. 1. ubi d. in alio littera B. &

R 39

In quo facile exponendus est textus
alioquin discretus, l. 1. §. 1. q. 1. §. 1. de hereditibus inst. = In
seruorum pignori libertate hereditas scripta: postea usufructus ser
ui eiusdem alienauit. queritur an euasisset institutio. Res
pondet Consultus subtrahere, si datus sit usufructus, quo finitus
usufructus sit. Notandum est, ex iudicamento ex iudicio super
ueniente suspendi effectus libertatis & hereditatis; quia n' potest
liber donec possit fieri heres: & n' potest fieri heres, quan
diu usufructus alienus sit. deo licet institutio decepta sit &
dictionaliter, ita, si meus erit & moriar, Valot; & similiter sus
pendit; si die finiti usufructus l. 2. §. 1. pnd. ubi Celsus. de iur. iur.
nibus institutionum, hodie hanc iurum partem abrogatam esse. per no
uam Justiniani institutionem, que extat l. 1. §. 1. de omni seruo manum.

manumisso censent Accursius & Cusarius j' dicto § Ult. l. 1. de
 Cusarius ad tit. C. de hi' qui a n' Dno manumissi sunt, a
 quibus nolo dissentire, quoniam p' dicta statuta de servis &
 manibus loquatur, n' de servis j' quibus usufructus alienus est,
 id eo quippe patet j' in eo casu esse equitatis ratio. sicut dista
 ciat. Goffredus j' dicta l. 1. quibus & de servis ex d. n' 39. d. 39.
 docens videri voluisse suspendere donationem libertatis hucusque
 ad die facti usufructu, quicquid postea alienavit, q' hinc
 strictus est, & rigor plenus.

§ 39

Inde etiam exponendus est
 a liis non minus difficult' Alprani' textus j' frac
 menti tit. l. de libertis & Servis l. 9. Verba sunt, servus j'
 quo alteri usufructus e' alterius p'prietati a p'prietario manumissus, liber n' fit.
 Sed servus sine Dno ut & servus sine Dno dicitur, qui a
 vero Dno habitus est p' derelicto, l. qui admodum § 1. d. 1.
 de noxalibus actionibus: quia derelictio n' erat modus
 stande libertatis, sed amittendi' dominij, ideo cede
 bat servus, ut quilibet alia' res primo occupanti, l. quod
 servus 36. de stipulatio' servorum notant Cusarius ad
 l. § Ult. p' derelicto, Qualiter ad Donely lib. 9. cap. 13. lit.
 tera A. Carranca j' Disputatio de partu cap. 9. j' p'rio n' §
 § sectio l. ex n' 84. quod quid ex noxali' ratione p' liber
 tate disputent Patet Josephus Gibalinus de Clauu
 ra Regularum Disquisitione 2. cap. 7. § 1. de p'prietario lo
 & alij. quomodo si accipiat p'prietarius Alprani' locus
 videtur decedendi' p'prietat' servi cesurq' esse primo occu
 panti' animo adquirendi' eiq' sine sol' ipse fructuaris
 sine quolibet ex hancis, & ita illy videri accipere Cusid.
 ad tit. C. de hi' qui a n' Dno manumissi sunt. Ali
 chi' in magis placet s' Goffredus j' d. l. 1. § 1. l. 1. de Julij' Pacij'

47
Centuria l. leg. Declaratary q. 2. Usualdi ad Ponty lib 2
ep. 9. littera K. docentur quardam durat usufructus ma
nere hominū manumissū seruy secundū qualitatem, sed n̄
secundū proprietatem; quia i. proprietatē epia. (Ut sic loquar)
manumissa est: licet sequitur lib. extatū ppter vtilitatem
usufructus pcedat. Quod sublato, vel per vtilitatem fruictu
ry i. l. 2. de manumissis vincta, vel per vtilitatem si fru
ctuarū heru extitit proprietario, i. l. 9. si fruictuarū 6. de
manumissis testamento, dato libertati plenissimū sortati
effectū. dic. l. pignori 30. dic. l. quoties 9. & vlt. de hereditatū
iust. l. 9. hoc casu volunt Anter proprietariū, ut statū seruy
a proprietario manumissū sequatur libertatem ex p̄dicta Iustī
niani constitutio. & q. fruictuarū p̄ illatū usufructu ven
dere: q. ppter paritatem rationū sub hinc &

257
No 36

Ex quo apparit seruy sine
Dno dici qui totaliter p̄derelicto habitus est: & si curus p̄prie
tas libera est, & q. alienus est usufructus, inde p̄cedentē dila
bimur ad expositos nobilis & vtilitatis Pauli i. l. 9. l. 9.
si usufructus 23. de liberali cā. quē amplissimo d̄mon
strario donavit Dnus Ramos i. academiū ad hunc d.
Sed mihi adhuc p̄mittere n̄ licet ut vtro toto d̄sulq.
questio est de homine libero manū 20. annis vendito ad p̄
tū p̄ticipandū, quē indelicti, fraudis quē p̄cing Roma
nis instituti seruy. efici sciunt iuri prudentiā n̄re plu
mes puli. Percurig in breuiter summariū quē tractatōz
quā est necessaria expositioni tex. fuit Romę frequens
& anti quē flagitiū ante tempus Quirni Mucij scruobz
ut ex hoc textu liquido d̄stat, & notatu dignū censuit
Balduinus ad eundē i. iuri prudentia mutana pa
gina mihi 225. ut improbi homines inter se se studentes

ad numeros.

ad numos Tertio cuius ex torquendo alter se alterius
 seruum esse fingerit, & alter sub Oni persona venderet eum
 tanquam seruum Tertio ignaro eius conditionis & bona fi
 de ementi: postea que partirentur numos improbus venditor
 & seruum fictus spe proclamandi postmodum libertate.
 quod delictum & per illud de libertate laderet. Cuius illa poena
 digni putarunt, ut seruum deinceps maneat, tanquam in isto
 bello captus esset. An hoc ius inducitur fuisse aliqua,
 an moribus retinere & certo statuere non possit. De eo tamen
 dubitare non licet, quod iuris libri uerissimi sit & seruus.
 §. de iure personarum, §. 5. & §. de statu hominum, §. si quis
 filio 6. & §. de iniusto rupto, §. 1. & toto tit. ff. quibus
 ad libertatem proclamare non licet §. 1. C. eod. tit. docent Pe
 trus Gregorius lib. 4. sententiarum cap. 3. n. 2. & lib. 27. cap. n. 2.
 alij apud Osualdum ad Pontium lib. 2. cap. 9. littera N. & O.
 §. tantum ut manumissus fuerit libertatis dictionem, §. homo
 liber 23 de statu hominum, iuncta §. 2. quibus ad liberta
 tem proclamare non licet; quia ex iusta seruitute manumis
 sus est, §. de pacto §. de liberali causa. quae sic accipiunt
 Osualdus de lib. 2. cap. 10. littera B. Benedicte Pinelus
 lib. 2. selectarum cap. 7. n. 22. nisi ante quam libertatem procla
 met, paratus sit emptori suam reddere §. 2. §. si ingenuus
 esse dicitur, & ibi Accursius; quo casu, quia manumissus
 non est sed redemptus, pristinam ingenuitatem restituit &

N. 37

Aliqua tamen requi
 runt ut improbus venditor libertate priuetur. §. de emptor
 ignarus sit dictionem eius; alioquin si sciat liberum esse
 & ement, nulla iniuria scienti fit, nec poena subcedit, §.
 scienti 6. C. de liberali causa §. liberi §. & si quis, §. si quis
 sciens. 33. eod. tit. §. 4. Verum ad circos, quibus ad libertatem procla

ter
not.

clamare n' licet, Unde si duo appareant emptores solidi
quorum alter gnarus sit, alter ignarus dictionis hominis
venditi, et qui ignoravit s' solidi Dnus sit, l. ult. quibus
de libert. clam. n' licet: quod si p' p' emerit, deflectatio ratio
ny est: nq' boni fidei emptor n' debet sequi maiori partem
serui, quq' emit, mali fidei emptor indignus partem illam
sequi s' homine que liberi esse sciebat: Dnus que dicitur
homo n' potest manere p' parte liber, et p' parte seruus, quid ergo
dicendum? Ulpianus si sequitur p' sui censuram scientem q'
alioquin ex sua persona indignus sit, sequi dominum par
ti p' parte ignorantem, q' minus inconueniens reputantur dic. l. 1.
§ de duo p' ex portio Gregorij lib. 1. basilicam tit. 6. Ac
curisij s' dic. l. ult. quq' etq' sequitur Baldwinus s' dic. l.
qui d' syfructu 23. omnium conano lib. 2. d' mentariarum eph
l. n. 6. Antonio fabro s' iuris prudentia tit. 3. p' no. 4. illatio 3.
Uy. Et participet p'ny sibi que habeat de facto Et ipse d'
sumat clq' d' s' suos vsus dicitur, et memini me ex p'no
se s' academico tractatu de serui adquisitio. l. 1. § ad
libertate clamare n' licet, dic. l. liberi I. s' p'no de libe
rali caa. l. 5. C. eode tit. alioquin si p'ny n' participet
seruus n' fit, quq' ad d' cor' p'no d' alteri patris si dona
ri, s' dots dari, pignori de obligari l. si ministerij l. 6. C.
de liberali caa. l. ult. C. de ingenuis manumissis. Uly.
q' sit maior 20. annis, dic. l. si ministerij l. 6. ubi extat
ratio, et quq' minor annis sit, aduersus hanc vendi
tionem n' restituit l. si ex caa. 9. § Papinianus de minoribus
quia p'uenit seruitus ex d' l' l. que d' 17. de remili
tari, et aduersus d' l' l' ta minoribus n' d' d' d' restituo
l. auxilij 37. de minoribus. q' si minor venist, et ma
ior factus participavit p'ny libertate p'nuati, dic. l. gl' d' d' 1.

128
Venditū colludant ad decipiendū emptorē, q̄ bona fide venditorū
opari n̄ potest. quod dicunt Preci dicto tit. 8. & ego quā
Decz ab hinc annū subtrui, j̄ prima p̄lectione ad hunc
textū, supponendū esse hominē liberū persuasisse vendito
rē se serūū ipsū esse, & indulgentē, venignūque venditorē
Vtro decisse ei, ut sibi haberet partē pretij & usufructus, &
sibi dumeret: nunc dū p̄licet, quia penē imposibū fac
tu est ne dicant inepta, hęc suppositio. quare diutius inq̄
bens hanc difficultatē, ex ultimo ei dicit, j̄ presenti bona fidei
Venditorē, qui prius bona fide emerat hominē liberū venditū
sibi ab improbo & fraude ipsius venditi ad partē participan
dū: quia nemo potest vendere bona fide hominē liberū, nisi qui
prius eadē bona fide illū emerat, vel bona fidei emptori succe
derat. Contra quę intellectū non obstant Verba text, ibi ho
minū liberū, quę supponunt venditū fuisse hominē liberū
tempore secundę venditionis. Nec s̄ eundē, quatenus docet
tunc, id est tempore secundę venditionis usufructus, adquī
ri proprietatē venditori, & non antea, quę quidē adquiratū
fuisse, si ab ignorante fuisse emptū. Nō hū difficulta
tibus respondeo deducendo spiritū huius text, ab anteceden
tibus, quod vidit Cusatius ad eundē lib 50 Pauli ad edic
tū, sed parū firmiter, quia quęstionē propriā non percaluit.
Agiti ergo ex l̄ rectissime 19. eodē tit. De edicto Prętoris,
quo emptoribus consuluit, ut partē & alterū tantū repeterent
à liberis hominibus & venditoribus, quando ob defectū etati
n̄ fuerunt effecti serui. Explicationē huius edicti conti
nuant Consulti usque ad dictū l̄ 23. in qua per consequē
supponitū ignorantē emisse hominē liberū pretij quę nu
merasse, eius tamen serūū effectū non fuisse, sed post quā ig
29 int̄ annorū erat, vendidisse bona fide usufructū eius quo
casu

casu noua participatio pretij non desideratur: quia, prima emptione precuerat tunc patet se vendi & maior est, unde ususfructus recte alienatur. De proprietate vero dubitatum fuit, utrum posset proclamare ad libertatem, quoad proprietatem? Paulus qui docet ex s. Quinti Muti, si durabat bona fidei venditoris effecti serui totaliter propter secundam venditionem, & penes venditorem manere proprietatem: secus vero si inquirebat hominum liberi conditionem; neque proprietatem manet libera & ipse seruus sine Domino.

Nº 90

Itaque dominium quod ex prima emptione non fuit directus emptor, & sequitur ex secunda alienatione eius ususfructus solius: & modo participatio pretij precuerit & prima alienatione, non requiritur amplius & secunda. Ex quo & s. eiusdem legis 20. infert idem dicendum esse, si postea donata, vel in dote dedit, vel pignori obligatus homo liber, qui antea seruus effectus non erat. quia cum patiens ante proclamationem se iterum alienari, postquam viginti annos impluit, dignus est ut priuatus libertate. Non fuerit sane seruus, si & prima alienatione donata, vel & dote daretur; quia requiritur venditio, & participatio pretij & fraude ab ipso emptore, & contra ipsum, ut dicitur supra n. 37. sed & venditus, participatoque pretio & minori etate incidit in seruitutem, & firmam dominium, quod ex prima emptione emptor & sequi non potuit si pacia-ri donati, vel pignori obligari, qui sunt effectus mutui. & sic ducit s. 19. & principio legis, & eodem temate retinere exponendus est, absque eo quod militioribus aliorum expositionibus derogemus. Hanc seruitutem substituit Leo Philosophus nouella 59. qui valde ambiguus fuit, abrogandi ius civile veteris Romanorum

Assertio VII^a

De obligatione extincta non suscitanda.

N° 41

Postrema hęc assertio principalior est j^o hoc tractatu, & de qua precipue disputat Paulus t^o j^o presenti quę j^o dicitur qui res g^o. & areq^o & de solutionibus: reliquę enim inspectioni huic deseruiunt, vel ad suppositioņz vel ad decurioņz. Regula est obligationę semel extinctę amplius suscitari n^o posse: hanc docuerunt Sabiniari, quos j^o hac parte Paulus sequutus fuit. Proculiani vero & ipsi Celsus Pedius quę ad Dialecticorę regulas minus intenti stricte tenuerunt. Ideo Paulus docuit n^o suscitari obligationę, quę extincta fuit per manumissionę serui, quę ut iterę recidat j^o seruitutę. Celsus vero ad proximi & ad facultatę prestandę rei recuperandę, existimabat manumisso seruo extinguę obligationę, quia j^o eo statu dari n^o poterat: iterę vero seruo facto redire, aut reuincere, quia tunc dari poterat. De quo diximus j^o Vtro quę feriatu tractatu de arca, & de naui. Supposita ergo regulę, quę obtinuit ex schola Sabiniariorę, quę est peritica, ante quę cetera sequamur exempla De eius ratio videndum est.

N° 42

Quę ut præteremus præmitendę, ut præcipue Aristotelę & eius scholę testatissimę: non posse dari regressu de priuatio ad habitę: ita Philosophus j^o prædicamentis capto. sic ut ibidę ait impossibile esse hunc regressu: & lib. 2. de generatio. textu 60. docet, quę sunt mortalia & dissipabilia natura, si semel intereant & dissipent n^o posse

n° posse redire eadē numero. & Angelicus Preceptor D.
Hic quodlibeto 9. art. 5. & lib 9 d^a Gentes cap 8. tradit &
sequitur nihil q̄ corruptū sūt, idē n° redire posse. Unde
3° p. 9° 7° art. 7. censet, quod si substantia panis vel vi
ni sit annihilata non potest iterū eadē substantia redi
re. Ex quibus principiis multa eliciunt Theologi, & sen
tentiary distinctio 93. precipue Durandus q. 2. & 3. & So
tus. q. 4. articulo 2. & distinctio 99. q. unica articulo 1.
qui de resurrectione disputat d^a Durandus, qui tamen sequi
n° est magis, qui in civile expono. Hic q̄ principium
ad naturalia observatū ab Aristotele, & peripateticis, tam
tulerunt Sabiniari eorū sequaces ad legalia, pari for
miter docentes obligationē semel extinctā, id est annihila
tā, redire sive suscitari iterū n° posse, licet dicitur
casus eveniat, à quo initium posset sumere. Ex diverso
D. Augustinus Theologus maximus epistola 32. ad
Bonifatium relatus, & querit à me 129. de secretis
distinctio 9. hoc nō p̄m. p̄t a nobis inserta, traducit
ad rē theologiq̄ illā celebri questione, quare siuda
rentis, baptismo prosit filio parvulo, & n° efficiat subse
quens Parentis perfidia? Illis verbis. Non potest autē se
mel Dei spiritus regeneratus ex Parentis carne rege
nerari, ut obligatio, quę soluta est iterū stat. & ideo
semel perceptis parvulus xpi gratia n̄ amittit, nisi p̄pria
impietate. Itaque regula hęc merito placuit, & oīy facultatē
p̄m. principiis accommodata sit.

N 43

Desiderat in ut p̄prie p̄sē
que notemus q̄ obligatio penitus extinguatur, alioquin
n° poterit axioma nō p̄cedere. Extingui omnino per
manumissionē servū specialiter p̄missi, vel per secretis
ver

rei, aut si alio modo a d. merito primum exprimat, non
 docet Paulus in presenti, quod in superioribus exposui-
 mus, per acceptilationem etiam extinguere penitus obligationes.
 quasi soluta fuisset quod debetur, ducimus ex Paulo
 §. 1. de acceptilationibus, et ex §. ita per acceptilationem
 extinguitur, quibus modis tollitur obligatio. Ex quo tollatur
 obligatio per acceptilationem suscitari denuo non posse
 nisi nova voluntate redintegrata, iuri et in re regula
 consentanea est, et huiusmodi licet §. de iure dotium, quae
 in presenti plenius enarranda est licet ea breviter te-
 ligerim lib. 2. o. p. u. c. l. sectio 2. cap. 1. n. 4. Primum sup-
 ponit Ulpianus solere dotem deditur per acceptilationem:
 quod docuerat Paulus §. 1. promittendo §. 1. et accepti 2.
 leod. tit. 29. si futura uxoris, aut eius Patris, extra
 neus ve, qui erant Creditores futuri Mariti, obliga-
 tionis eius acceptas tulerunt, liberaron, ledieron
carta de pago y finiquitoz dotis futuriq nomine.
 Idem enim est, aut prope, pecuniam tradere, ac debitorum
 ab obligatione liberare. In hac hypothesis duo quaeerunt.
 Primum est, si postea matrimonium sequitur non sit, an
 virum ab initio habuerit acceptilatio. Quippe si
 valuit, tota obligatio sublata fuit, et per consequens
 non suscitabitur, videtur dicendum sublata fuisse, quia in
 §. si mulier lo. de dictione causa data, dedita muliere
 si deditio, vel sine causa, vel ob causam datorum,
 et quantitate deditio, obligatio sublata repetat, quasi idem
 tradere sine causa pecuniam ac remittere obligationem. Nihilominus
 respondet Ulpianus in sequito matrimonio eandem
 actionem ex veteri stipulatione manere: quod non fuit sublata
 per acceptilationem, aut si sublata fuit, sequimur d. in re

asseritioz

assertionem obligationem semel extinctam posse suscitari
Vtrumque sane ut respondere recte dicatur diversis respecti-
bus, & fuisse extinctam, & manere veterem obligationem post
acceptum si enim mulier preferat pecuniam exigere
ad dictio predicta ratio habet ex tunc acceptilatio prius cele-
brata, & ex hac ratio habitio dicitur sortita acceptilatio, quasi
suspensa non fuisset per futurum eventum matrimonij. Quod si velit
ex precedenti tractu agere, quasi acceptilatio non intervenisset,
potest etiam: quia licet acceptilatio non recipiat ex parte dantis, nisi
ad dictio; tacite in utrumque recipit, leg. adit. ff. de regul. iur.
& acceptilatio causa dotis facta tacite in se dicitur sortita, si
matrimonij sequatur leg. 2. leg. stipulatus. Unde iure dotis, & dixi
licet minus ex parte dicto non.

N 99

Sequitur § 9, leg. eundem legum, qui in
hincator est. Proponit Ulpianus, extraneum eundem qui credi-
torem accepit tulisse creditum futuro Marito dotis destinando
causa per uxorem. quo casu docet, acceptilationem non valere
nuptijs non sequenti; quia tanta ad dictio matrimonij deficit,
quod defecta deficit etiam acceptilatio. Nec in hoc casu poterit
extraneum si velit ad ducere pecuniam sine causa: quia dabo
eius voluntate non pendeat celebratio matrimonij, non pen-
det etiam satisficere acceptilationem nuptijs non sequenti, nisi ut
totum remittat creditum debitori; Secus vero si eo animo
obligationem accepit tulit, ut pecunia diversa in dotem cederet ipso
non ipsi, id est animo donandi uxori, ut ipsa sibi exigere
pecuniam quandoque dissoluto matrimo. vel nuptijs non tra-
ctis, tunc quippe acceptilatio omnino operata effectus, utrumque
obligatio tollitur; & nuptijs non sequenti, vel dissoluto matrimo.
mulieri dicitur predicta ad dictio pecuniam quondam debitorum. Ad
versus quod possit ita opponi ex tractu extranei

mulieri

mulieri actio adquiri n̄ potest l̄ si ita stipulatus 126.
 & Chrysogonus, Versi per liberos hoc tit. l̄ quo tute
 lla 73. & ult. de regulis iuris l̄ 1. C. per quas perso
 nas nob. adq. Ergo neque ex dicitatu acceptationis
 ipsi potuit adquiri d̄ dicto: quia d̄ tranon̄ ead̄ est
 ratio & disciplina l̄ 1. de hi qui sunt sui vel alieni
 iuris l̄ ult. infim̄ ubi notati lib 3. o p̄ncipulor. de legat. 3
 & d̄ alijs aducti a Barnosa axioma 59. n̄ 11. qui n̄
 potest nobis adquirere per d̄ tractu, videtur quod n̄ possit adqui
 rere per d̄ tractu. Hunc difficultati respondet Paulus ipse,
 acceptationis solq̄ per se n̄ sufficere, ut d̄ dicto mulieri ad
 quieretur, sed hanc acquisitionem peragi media quad̄ fictio
 brevis manus: fingit quippe d̄bitor̄ soluisse creditor̄ pecu
 niq̄, quia acceptatio & solutio est; post modum creditor̄ pe
 cuniq̄ tradidisse d̄ xori. & tand̄ ab hac p̄fect̄ ad futuriq̄
 Marit̄. In alijs fictionibus brevis manus solet surripi
 & occultari unus actus; hae vero duo occultant̄, it̄ ob
 servat Accursius. De hac fictio agit l̄ 3. & ult. de do
 nationibus inter d̄ in l̄ quatione 9. & interd̄ 5. de
 adquendo rer̄ dominio, & d̄ interd̄ 11. de rer̄ divisiō.
 & ego ex p̄fuo egi; academia tractatu de adquenda poss̄.
 ep̄ 2. quare; p̄senti abstinco. Ceter̄, d̄cludit Paulus,
 mulieri per liberos person̄ d̄ dicto adquiri n̄ potest. quae
 verba n̄ negant quod; superioribus p̄ximis docuerat
 Consultus, sed ita interpretanda sunt, alioquin nisi in
 teruenisset fictio brevis manus, n̄ posset mulieri adqui
 ri d̄ dicto per extraneas person̄, it̄ docte exposuit Ac
 cursius, Multi enim p̄ alioquin solent d̄ his adverbis,
 ceteroquin, & ceter̄, it̄ ex hoc textu potest observari,
 & ex l̄ ex facto 35. & rer̄ 3. de heredit̄ iur̄, l̄ cum 29

22
N 45

de iure Fieri observat Brionius lib singulari Parisi
gi. Veri. de amarrato qdij.

Succedit Versiculus plane i quo trac
tat Paulus, quid dicendy sit, si nuptie sequanti. Constat
vires habuisse acceptilationis. Ergo mulier ipsa habebit
exactionem pecunie, quia eius lucro dos cedit: nempe,
dissoluto matrimonio per morty viri, aut per divortiy sine
uxoris culpa & principia tradita ab Ulpiano i flamentu
tit. 6. de dotibus & aduentitia i sequentibus, nisi extraneay
exactione doti sibi reservavit, que dos dicitur receptitia, dicto
& aduentitia, l. q mortu 31. & sine donatio 2. de mortu caa
donationibus. Quo i casu dicitur sine caa ipsi ex
traneo; quia soluto matrim. deficit caa doti, & a Marito
reddenda est l. 2 i pro soluto matrim. Ergo ei reddi debet
ad que dos exactione pertinet, n quidq actio ex veteri tractu,
que extincta fuit per acceptilationem nuptiy sequenti. Igitur
per dictionem naly sine sine causa, que tunc reddita, q
alter vult retinere alieny, vel locupletari i ractura alte
rius l. q perpetuo 6. i similibus de do ucto ob turp & caruq =

N 46

In Veri. secun
du que colligit Paulus i sequentiq ex antecedentibus pri
misiq, & docet, si sit d istuta dos per acceptilationem. & nuptie
sequenti postea soluto matrim. n esse substituendq veteri obli
gatione, que prorsus extincta fuit: sed potius repetendq esse
pecunie in veteri obligatio d tentq, tanquq si dos i pecunia dui
teret: Unde soluenda est annua, vima, trima die, id est,
tribus annuq pensionibus, i quibus olq soluebantur doti que
i rebus fungibilibus d utebant, Ulpianus die. tit 6. & dot &
iuncta l. q aliud 17. de pactis dotalibus. Hodie vero ex iure
novo post annuq vna pensio. l. vna & exactione. C. de rei
uxoris

N. 50.

expositio litterali huius officiali textu, sufficiant. In
reliquis pergamus expeditur ~

Et ut pergamus id quod de
acceptilatio diximus de novatione dicitur est:
Et sit novatio prioris obligationis, sive transmissio
vel translatio, l. 1. de novat. tollendo veteris obli-
gationis omnino, & preterea sive quibus mod. toll. obli-
gationis sublata semel non potest iterum succitari ex regu-
la nri textu, = que doctrina exponitur ex l. 1. de iur. 36. &
sequentibus de iure dotium. Quamvis hęc est species.
Mulieri, que nubere Titio volebat doti nomine dedit
ei obligationem, que adversus Seium habebat; delegavit
ei Seium debitorem suum. Delegatio est novatio interveniente non
persona. Veluti quod primus debet, exprimitur 2. animo libe-
randi primi; vel quod primo debet exprimitur 2. & sic de-
bitor a 1. creditor liberatur, hęc est novatio, que dicitur per
delegationem, l. de delegare 11. de novat, vel per exemptionem
de qua agitur l. 1. de delegante 1. & servus pactionis 8. Vbi
Faber de dolo, dicitur l. quiquis 8. & quiquis 1. & sequentibus
ad l. 1. de iur. Velleian. l. qui liberum 37, sine vbi Goto
fideus de operis libertorum l. 1. de servis 10 & hoc tit. Dond.
lib 15 de mentia. cap. 12. Pirrus Maurus Arretinus de
fidei iuribus s. partibus cap. 2. nec Valencia lib. illustr.
tract. 4. cap. 3. n. 7. & 8. Arias de Messa lib. 2. de iur.
cap. 16. fero per totum maxime n. 11. quilibet traductus e-
st ex manuscripto Dani Ramon ad leges Julias & papias, 2. p. cap. 1. &
10. Seius 9. mulierum debitor, quod mulieri debebat exprimi-
sit futuro Marito, & sic creditor mutatus est, antea enim mulier
erat creditor, postea illa dimissa exprimitens obligavit se
futuro marito ex sua dote. Maritus acceptus tollit obligationem
huic

ig dstante matrim^o. Valere accepilatz, libenari³ ditorz
p certo supponit, quia quicquid alienatio facta à mari
to de de dotali & xore dsciente valet, scepta alienat^o fun
di dotalis, quz sit per pignoris, vel hypothecæ dstitutio. l. 1.
& toto tit. de fundo dotali. Ergo hoc casu peribit dno vno
quo casu verificati illa generalis suppositio, dno superiori n^o
memini, dno magis e, tenebit marito ex mandato tanta pecu
niã doli dari, quanta fuerat dnta, & mulieru usq^{ue} accepto
lata & exponunt Petrus Barrofa l. 2. c. 2. n. 11. vers. 2. princi
paliter, & soluto matrim^o. Scripsit Gentilius lib. 1. de donat^o n° 16. p^o
c. 23. lib. 1. n° 52. ~

N° 52

Sed quod diximus pecuniã dnti, dotz, tenere
ciprendz e, q^o Maritus p^opria voluntate accepit, tollit obligat^o
ditors. Ceteru, si accepit n^o tollit, nec potuit pecuniã exigere,
quia ditor solvendo n^o fuit, nec ei potuit imputari culpa vel mora
periculz decognitionis ditors ad vxorz spectat, vel ad eam, cui
dos erat restituenda, l. 1. p^omitendo Et. §. si a ditore 3. l. 1. vi
l. 1. de m^ore dotiz. Ergo restituendz erit nomen, & restituenda
vetus obligatio ad favorz vxorz vt de dote agat, & exigat,
quanti potuerit exigere, vel ei cedenda erit actio a Marito,
eius ve heredibus, vt mandata acceptio experiat. veteri
enim experiri n^o potest, quia semel extincta per nonatiogam
plius suscitari n^o potest ex regula nri t^o 9. ~ Unde si nomen
factz sit minus idonez, aut inexigibile, periculz ad vxorz
spectat cuius antea fuerat. Nisi eo t^o pot^ore datz sit & dotz,
quo ig n^o erat solvendo ditor, & Maritus eius morz scius,
passus fuit vt sibi delegaret: tunc enim t^o sui periculi fecit,
& sciens prudensque nomen assignet dicto §. si a ditore.
De quo varie disputat Ant. Fab. lib. 12. d. 2. c. 2. r. q. 6. sed
videndus plenius agens Dnus Olea de casu unuz dachony

bet 7

tit^o 7. q^o 3. ex n° 2. quia h^o inspecto ad nos n^o expectat.
 Hoc in veru est, q^o nomen manet n^o exactu, post d^o solutu
 matrimoniu, q^o si vii d^o fante matrimonio d^o biter ac-
 ceptu tulerit obligatio; indistincte acceptatio facta si
 ne mulieris usu, ipsius mariti periculo credit l^o j^o tribu 66.
 § si vii 6. soluto matim^o. Inopia eni d^o biteru, n^o tollit
 obligatio, quau illi exinaniat l^o n^o q^o u 6. de dolo, l^o si
 plu 74. § ult^o. de evutionibus. Potuit quippe d^o biter fieri
 solvendo, nisi ei obligatio acceptu tulerit Maritus =
 quod de acceptatio diximus de novatione retinend^o e, si vii
 d^o ab alio p^o xore p^o missu, ab alio novandi animo stipu-
 latus sit, eius quippe periculo credit, d^o p^o xore d^o biter p^o novato
 dimiserit l^o d^o 35 de iur^o d^o t^o ut d^o q^o t^o vii unqu^o casu
 recte sparat Baruosa vii p^o xime n° 12. = Inquo articulo
 tanq^o superet querere, si mulier n^o d^o secuti nuptijs accep-
 tu tulerit obligatio futuro marito, ex p^o xore futuro mari-
 ti n^o an d^o biter liberet^o. lib^o xari c^o m^o bat labeo, quia n^o est spon-
 si d^o biter, manet d^o biter spon^o. d^o vero Tabolenus l^o q^o
 d^o biter 20. d^o 3. de iur^o d^o t^o. quia licet posit^o spon^o
 nuntiu repudij mittere spon^o, si d^o iure civili loqua-
 mur n^o est tamen^o eius potestate mittere, d^o repudicatu oblig^o matrim^o.
 quandru eius spe durat l^o q^o Scruus 2. de d^o d^o l^o causa data
 l^o si ego 9. § 1. de iur^o d^o t^o ut dixi lib^o 2. op^o xular. sect. 2. cap^o 3. rat. 3. q^o 1. n° 4.
 quare interij n^o potat a futuro marito lib^o xari acceptatio q^o
 n^o d^o creditor e, nec ab xore futura, ne sp^o d^o t^o, matim^o
 n^o qui fraudet. =

253

Alia species de transactio d^o dat^o, solutu
 q^o per eas tollat^o d^o t^o obligatio et succitari n^o possit, ex p^o xore
 lib^o 2. sect. 2. cap^o 1. n° 5. ex n° 13. qu^o locu d^o alij multi n^o n^o n^o
 s^o m^o aduxit D^o n^o Olea p^o d^o t^o tract. 5. § 13. n° 23. ideo

ideo n̄ repetit. Illud in p̄senti n̄ ē omittendū, q̄ l̄ḡ &
motu 6. C. de transactionibus, docemur, omisq̄ simul querel-
l̄ḡ, & si fides placitorū n̄ servata instaurari iterū n̄ possit
sed ad adimplementū actiō p̄scriptis verbis, vel ex stipulata
agendū esse, q̄ n̄āz̄ d̄formē est. Sed obstat ex diamitro l̄ḡ
l̄ḡ si instituta 2. d. in fide. testam. = Iniqua antinomia
sponenda sunt quibus placit̄ Accusari, & Antiquorum scilicet
hō apud Penoz̄ pagina mibi 107. eius qui assentiō d̄ro
lib. 3. de apicibus maris cap. 12. n̄ 10. & 11. = Distinguntque
inter transigentē ipsū qui instaurare querellā potest, & eius
heredes quibus hoc denegari. Adduntque rāōz̄: quia ipse
transigens ex persona sua potest mouere querellā, & per se
quis introare, aut p̄sequi, quā distulit ob transactionē.
si adversarius n̄ impliat, ut heredes n̄ preparatū a transi-
genti mouere nequeunt, l̄ḡ posthūmū 6. & 11. d. l̄ḡ sequenti
de inofic. testam. = Vāz̄ hanc differentia p̄m̄ d̄m̄
dict̄ l̄ḡ 6. colligitur ex eius p̄m̄, ubi, & mota querella =
ergo q̄ erat preparata, ut eā possent p̄sequi heredes rupta
fide transactionis, quasi illa n̄ intervenisset. = Idcirco
abbat̄ de h̄landi ratiō merito recesserunt Faquinus lib. 1.
de concessari. cap. 10. & alij apud Penoz̄ ubi p̄xime.

Quare ut
existimo solutio petenda est ex illis verbis dict̄ l̄ḡ 6.
omisq̄ querellā instaurari iurū ratio n̄ sinit = Mater enī
heredū, quā d̄ scripto transigit n̄ tantū d̄scit a lite querellā,
d̄ p̄ponit d̄ dicta l̄ḡ 23, sed d̄scit a querella, ab indignat̄,
ab accusat̄o testamenti d̄tenta d̄ parte hereditatis, ut enī
p̄terita ex inae accrescendi ad certū portū admittenda
p̄m̄ institutionū & exheredat̄ liberorū, sic exheredata,
omisit quāz̄ & inofic. d̄tenta d̄ p̄ hereditatis, quā
p̄terita

praeterita ferre debebat, hoc est omittere querellam, duntaxat
 a querella, in iuris Patri remittit, quod finit intentio
 querelle per Papinianus §. si postquam de infic. testam. §. q.
 si simpliciter de lite transigeret, non statim in iuris remis-
 sisse Patri videretur, sed sub illa tacita deductio, quae tran-
 sactio involuit, si fides placitorum servati dicta §. si in
 lita 27. Itaque differentia in iuris tempore, si animo tran-
 gentis dicitur. Si enim transigerit, omisit vel remisit que-
 relle extincta fuit accusatio, non ob transactum, sed ob
 remissionem iniuriam, si simpliciter transigerit de lite sub
 fide transactionum, integra manet sequitur querelle
 §. duntaxat sic celebrati, omisso querelle et parte bonorum
 mihi dei, sic enim ex parte sua statim implet omittendo, et
 perfecti tractus inominatus, de quo §. dict. §. 6. = 2. ita
 fit, ducit a lite et dei, quod est parte nuda, quia non inci-
 pit ab adimplemento et alibi dixi, de quo loquitur dat.
 l. 27. et statim ibi pacto transactionum. = Que gratia ad
 variis effectus praestitios deducunt late et plene non requirunt
 nentes Dnu Larrea allegatio 22. per totum, Dnu Sargadus la-
 berinto creditorum 27. cap. 27. ex n. 47. Noquiro allegatio 21. ex n. 12.
 Carlebal de iudicij 2 tom. tit. 3. du putat 22. per totum et du putat
 27 a patre et ex n. 19. qui plurimos duntaxat. Semper in uti-
 mendis est, si non sit pura obligatio extincta, sed cessat, sublato
 pedim. non tunc nasci, quae tunc redire, aut apparere. Multa
 exempla adducit Paulus §. n. 2. §. sacro, §. §. quibus §. 8. §. a quo peribit.
 Alia observari poterunt a curiosis nri iuris lectoribus, et iterum nulla
 animadvertimus si res deposita surrepta sit sine dolo aut lata cul-
 pa depositarii, liberati ab obligat. depositi, §. tantum, et nec tenentur
 cavere, se rabiaturam, si iterum §. potestatem suam pervenerit. Quod
 si defacto perveniat, iterum incipit teneri depositum, sine nomine tractu

quia perfurz n' fuit prorsus extincta obligatio, & cerabit, & n' esset
restitutionis copia, & si sine dolo 20. ff. de positi, quz sic recte
exposuit Casatius lib 22 observat. cap 30. & post eum Arias de Mesa
lib 2. variaz cap 35. n' 17. ~

N 210

Et q' Justinianus in tit' institutionum q'bu' mod
tollitur obligat. tantum recitatur quatuor modos, nempe solutio, novatio,
acceptilatio, & desensio, quz & acceptilatio est, & tractu, qui
desensio perficitur. solum sum ut ex utroq' ceteros n' prorsus tollere
obligat, sed quatenus ex quo licet obignatio & deposito pe
cunie precedente oblat' facta debitori & soluta sit, fere quoadom
nis effectus quos vera solutio operatur, & si creditur 6. l. si accepit 19. C.
de usuris l. obignat' 9. C. de solut. dixi lib 1. opusculor. cap n' 8.
n' tamen dicitur liberat, quz dicitur obignatio manet: idcirco si de
bitor iterum retrahat pecuniam, & iterum act' dicitur l. si p'nuq' 8.
C. de d'ictac' pignoz; quia n' est p'pria solutio, & ad instar.
Sic etq' si creditor debitori succedat, vel e contra, & funditi ut
utriusq' l. Stich' 95. & additio de solut' n'bu, ex quo resultat
civilis modus tollende obligationis l. penult. de solut. qui
eatenus habet effectus, quatenus dicitur qui personz & fundu du
rat. Igitur si hereditas empta sit heredi, quia curat & p'prio du
rat p'ntina actio l. qui 21. § ult. de inoffic. testam. l. q'
maritu 22. C. eod' tit. & alijs casibus, hunc similibus,
quos p'secutus fuit lib 3 opusculor. ad l. p'prio 21. § 3 de solut' =
Idco p' presenti abstinio de d'ictac'io sine p'ponz. In quo si
aliqua dixi, quz vobis clarissimo Auditori v'ni esse possent,
laude, quatenus Deo reddamos, qui inchoasse p'fecisseq' dedit =
positus fuit huius observationi finis, duodecimo
Kalendas Maij salmantic' anno 1663 =

~ ~ ~ ~ ~ LAUS DEO ~ ~ ~ ~ ~
~ ~ ~ ~ ~

... quod ...

... quod ...

LAUS DEO

62

65

63.

De Sphaera Stellarum Fixarum circa

Terrestrem

Lib. I.

Cap. I.

De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem
lib. I. cap. I. De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem
lib. I. cap. I. De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem
lib. I. cap. I. De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem

De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem

lib. I. cap. I.

De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem
lib. I. cap. I. De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem
lib. I. cap. I. De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem
lib. I. cap. I. De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem
lib. I. cap. I. De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem
lib. I. cap. I. De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem
lib. I. cap. I. De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem
lib. I. cap. I. De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem
lib. I. cap. I. De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem
lib. I. cap. I. De Sphaera Stellarum Fixarum circa Terrestrem

N. 4

De Celsi Paulique controversia circa
obligationem areae et ser-
uimanumissi
iudicium

Sive expositio et oppositio antinomiarum, quae extant vide
et inter l. qui res q. d. areae d. de solutionibus
quae repetitur, l. inter stipulantes 23. d. sacro de
verborum obligationibus, et in l. servus 27.
d. de adimendis legatis, l. si
chorus 79. d. area 2. d. seq.
de legatis 3 2

Paulus indicato d. areae d. hanc q. versat, Titius areae ali-
quid promissit per stipulationem, ante quam piteretur, vel quia gessit,
ita. Titius quodam populo disputat an debeat dari ex eo q. mu-
tata sit fra areae, n. decidit statim quodam. sed obiter aliquid dicit
de homine debito alieno, et a Titio manumissio, postea servus factus
n. debet: quia: expresse reprehendit Iulianum Celsum in
tantis iterum debent, et vers. n. est addit differentia esse
inter verum qui casus, n. servus ad ipsa libertate dicitur
proprus debet, nec recidit obligationem, quous iterum fuit
servus: alius enim videtur homo esse d. l. servus 27.
d. de adimendis legatis. at vero area semper manet quous

N. I

quibus & edificij imponitur sic cuius maxima pars area est
eius edificij ipsi cedit. l. 1. d. huius autem de superficies. d. d. ius
inst. de rerum diuis. Ergo area non fuit extincta obligatio, sed
cessauit quando manuit edificij. & quod magis est manente edifi-
cio debet peti qui potest area ipsa, quibus designatio facienda
sit ad extirpationem areae. L. 1. d.

N. 2

Celsus vero, dicitur in l. si choruf. §. d. areae,
respondet, si area legitur & edificij seorsum imponatur, quando edificij
manet peti non potest. dicitur in edificij d. ad §. areae reducta
sit peti potest, quod admodum si seruus liberatus sit, & interim ma-
nuerit, quibus tunc peti non potest. debet peti qui possit peti
iterum seruus factus sit, in primis Celsus non distinguit inter
areae cui imponitur edificij est, & seruus cui data fuit libertas
in quo reprehenditur a Paulo, deinde censurat areae peti non potest
quando manebat edificij, quod falsum esse ostendit Paulus, de
neque ex utraque, quibus obligatio extincta esset per ma-
nuerit seruus peti non potest. sicut in seruicij redigat
a homo promissus. quod etiam refutat Paulus, unde inter haec loca
implacitibus esse antinomiam, inibus qui sibi contrarios esse la-
dit Paulus, que nec ad concordiam potest reduci, inculpabiliter sa-
ne censuerunt ex veteribus Raphael Cumbanus & Iose-
phus de Salinao, dicitur in l. §. d. vlt. Ex Nouioribus Cusacus.
tractatu de Africa, §. l. §. §. 36. de usufructu &
sepe Barsonius lib. 2. de resolutionibus tit. de esrombo.
Ber a d. merito. Guillemus Fornarius lib. 2. selectionum
cap. 16. Morla in imporio tit. 1. de legibus §. 11. n. 22. & 23.
Richardus §. 1. inst. de inutilibus n. 26. Onus Velasus
in deputationibus Sabini & Proculi cap. 63. alij que quos ad-
re non potest dilata ab Osualdo ad Dondy lib. 1. §. 17. litte-
ra K. ~

N. 3

Sed ut progenio scholae & nostris ante,
nomine

antinomia in iure legatam non faciamus, quis non
 nullus. Hec videtur protervia. In primis agnos-
 cendum est de obligatione aree in qua pignora deposita sub
 iudicibus fuit eo dicto, et de obligatione servi manumissi
 et iterum ad servitutes revocati, et tunc fuisse inter Celsus
 et Paulus, quod non possumus negare, Paulo ipsi ex pre-
 se attestanti, dicto de aream, et dicto de sacram, Celsus
 dicebat aream promissa (que hypoteci supponitur, dicto
 de aream, et de legatam) de qua Celsus ipse in dicta le-
 ge 19. de aream dicitur esse obligatio, si in ea deposita
 fuerint, et dicitur servus debere si manumissus
 sit. Nihil tamen obstat quod iterum suscitetur obliga-
 tio si destructo et desitio area iterum appareat, vel manu-
 missus iterum fiat servus, quia una causa esset libe-
 randi et obligandi, quod aut dari non possit si liber sit,
 aut dari possit si iterum sit servus. Et dixi, paraphrasi
 ad dictum de sacram, Paulus vero cum sententiam obtinuit,
 tenuit de Celsus obligationem semel extinctam amplius non
 posse suscitari, que ut principalis desinitio, dicitur itaque
 circa exempla non servitute manumisso, Iesus fuit Pau-
 lus extinguere obligationem, sed negavit suscitari per super-
 venientem servitute, quo a Celsus dissentit, et ante vero
 negavit Paulus extinguere obligationem per edificatorem,
 supervenientem, negavit que peti iterum non posse, quia
 iterum peti potest licet non ipsa area, sed estimatio sol-
 venda sit, in quo denique dissentit Paulus, sed in
 eo quod dicto et desitio iterum area peti possit non
 potuit a Celsus dissentire, neque quod docuerat itaque super-
 destructo et desitio aream debere, et aream multo magis debuit
 fateri destructo et desitio debere, et peti posse, postquam ad

formam aere reducta est, ea tamen ut crux; & per
picatam Triboniani, quem semper reputo occultissimum, & fin
luculentissimum Jurisconsultum, ut verba quae habemus ex Celso
in dicta lege 79. inducunt Strabonem, sed ea arte collo
cata sunt ut accepta sine violentia reddant Viri doc
trinae Paulo & ceteris Jurisperitis conformem in eo
demonstrando labor nostrum per haec feras versabitur
in quo quia nova nec vulgo notata dicitur sum an
nuntius Deo maxime attentos vos velim carissimi &
clarissimi Auditores

Na

Remonendi etiam estis, si area
a Domino legata sit, & Dominus ipse super im
posuerit edificium aere, & impositio sit ne edificium non
extinguat legatum aere, nisi hoc paratum sit pro
per illud factum, Dominum, eundemque Titulorum
mutasse voluntate, & deinde pronuntiare ex lege Servii
flij 99. § si area 9. de legatis 1. Igitur area non
consumitur, non desinit area esse, non interit area
per impositionem edificii, quia area maxima pars
edificii est, & quidem principalior, cui cedit ipsum edi
ficium. Et sic Seneca docuit sequanter Paulus in le
ge qui res 98. § arcem de solutionibus, ex quo
intulit Sabellus in specie proposita, Vtrumque de
beri & solum, & superficies, id est totam domum, lege
si area 39. de legatis 2. Et debet quodlibet aliud
aumentum voluntarie factum in re legata a Domi
no, eodemque Titulatore, lege si ex toto 6. de legatis 2.
Cunctis Merillus libro 2. posteriorum obser
vationum capite 30. voluit tertio Sabellus

indixante

indiximē accipere, de area aliena, vel propria Testatoris, & de superfite imposta siue ab extraneo Domino areae siue ab ipso Domino Testatore. Sed in specie proposita a licet areae legatę superfite nullus Jurisconsultorum dixit, contrarium in contractibus decidit Paulus noster in dicto § areae. faciat ergo acumen hoc, & Vulgarem Verumque sensum retineamus dictę legis § 4. § si areae & dictę legis si areae 39. qui est de area propria a Testatore legata, qui tenent omnia loca sicut ibique & post eos Antonius Gomez primo tomo Variarum capit. 12. n. 16. alij que quibus abstinere relati ibi a Laino numero 18. Joannes Garcia de spinis cp 22. numero 34. Bazquez Menchaca de Successionis creatione § 10 numero 104. Petrus Barrosa in posthumis ad titulum de legatis l. indicta lege s. ex toto §. ex numero 1. Vbi etiam Quarenus & cum eo consentiens Donulus dicto libro 6. capite 17. Cusatus in dicta l. § 4. § si areae. qui intellectus sua dicit in § & antecedentibus, quibus Consultus locutus fuerat de matatione forme facta ab ipso Testatore, & statim subiicit de area & de superfite & de fite

Notemus ergo

si area legata vel promissa sit deberi ipsę areae, quę superfite sit imposta, quia per impositionem superfite nō desinit area eē, quę in materia exteriori dicitur § areae. Sed deo ab ipso Testatore eodę que Ino superfite imponatur debet tota domus, sed hoc ex voluntate Testatoris, & edificando area voluit implere legatę ut per aliud quodlibet augmentum dicitur l. ex toto de legatis l. § cum fundus 10.

de legatis

de legatis. Ex quo apparet quod de area per se sumpta
ta aliena area legata modissime agitari: namque si propria
legata est, & a Testatore ponatur superficies manente edificio h
potest disputari de area, qui pro se Testator mutavit voluntatem
nil debet, si non mutavit voluntatem, non debet area de tota edifi-
cio: ideo qui manente edificio, nunquam area sola per potuit.
Secus de si aliena area esset legata, que etiam manente edificio
debet & potest dicitur de area. Si vero domus destructa sit, &
ad aream redigatur, tunc questio nostra agitari potest etiam si area propria
legata quod aliena.

N. 6.

His suppositis videamus quod senserit Iuventius
Celsus de area legata admissa indistincte, siue propria siue
aliena. Dicit Equidem ex historia, quod atroxuit Pomponius Ictus.
l. 2. § post hunc § 7. usque ad finem de origine iuris in sectas
Sabinianis fuisse Ictus, quibus in ius dederunt sub Augusto
& Severo duo illi acerrime Antagonistae Aterius Capito & Sa-
binus Labeo. Capitonis successit Masurius Sabinus Labeo
ni Nerua & Proculus. Ex quibus dicitur ut Sabiniani &
Proculiani. Ex Proculianis fuit Iuventius Celsus, ex Sa-
binianis Priscus Sabolenus, ut sine notae idem Pomponius &
post ipsum Lucilius, Rutilius, Bertrandus, & ceteri qui ve-
litas Jurisconsultorum scripserunt. Dicit etiam sectae Procula-
norum imbutae fuisse Stoicorum preceptis Sabinianorum vero sectae
fuisse peripateticae, id est ex Aristotele. quod notavit Galvanus
in tractatu de usufructu cap. 12. & agnovit Merillus de lib.
cap. 30. ne immoremur, singulis positionibus guardis. Stoici
dicebant exterioris formae dare omnem essentiam rei, & magis
quam interioris diversae acceptae, cuius etiam opinionis, fuisse Pro-
culianos liquido dicitur ex l. 1. § 1. de acquir. rerum do-
m. & ex aliena inst. de rerum diviso. Sabiniani de tota esse

attribuant mag sine qua fra deduci aut sustineri n' posset.
 Dicebant q per inductioes frq nunquq interire mag. s mag frq
 qualere. Quary opinioy neutra a prouata fuit; sed media
 fuit via exogitata, ut si ma a esset permanens, que ad pristi-
 na frq reduci posset fra cederet mag; si vero esset ma tran-
 siens, que n' posset reduci ad veteri frq. ma cederet frq.
 De qua dubitatio. multa & multos aduicit Ursaldus ad Do-
 nelly lib 9. cap 12. sed de dissensioe Scory hac re sig-
 nanter videndi sst Cusacus tractatus. ad Africanus die.
 1936. de usufructu Merillus lib 1. priory obseruationy cap 7.
 pro tanq culpandus q electioy mediq re imputat Ribonia
 no adendum est Titius Lipsius lib 1. physiologie. storicy
 disertatio 4.

Unde apparet Subentay Celcy Storcy Pro-
 culianay ex principis sui dogmatib' debuisse docere extin-
 qui legati areq si edictis imponit fuisset: q. area, que erat
 materia, illo edictis, p'cepta erat per impositione noui frq.
 & hic est genuinus sensus ex mente Proculi & Celcy illorū
 Verborū ducte leg 7. § area. Area legata, si inq'ificata mēdo
ty potē fuerit, ac rursus area sit; quq'quq' tunc facti n' poterat proue
in debet. s. docet manente edictis p'cepta areq n' posse; id est
 n' debet quasi extincta sublatq; q. ~~sublatā~~ sublatā vero p'cepta
 ea obligatio sublatā edictis, q'ia n' h'ly inconueniens repu-
 tabat Celcy q obligatio semel extincta suscitabit. Igitur,
 hęc doctrina Celcy ex eius mente equē vera est, & arca p'pna
 ac p' aliena. Quia generalitate accipit eaq' hunc §. Titianus
 18. quq' aduictus Scory p'cellit Petrus Barrofa die. 19. ex
 toto §. n. 3. licet n' ita disputet. Per Marq' Tabolenus qui
 ex Sabiniānis fuit die. 19. §. 1. sine de origine iuris ex
 priy' suq' arq' & Scholē debuit dicere mag antehabēdū ēē

20
De. sine mag. secq. trahere. & per sequens si area legata
fuerit, et ei imponeret edictum, totq. cedere Legatario, idcirco,
ex mente Saboleni nulla fit mentio Voluntas Testatoris, legi
areq. 39. de legatis 2. que desumpta est ex libro Casij, qui
fuit alter Princeps secte Sabiniane. Et inquit Pomponius, de.
leg. 2. §. post hunc §. 7. In quo michi visus est labi Merillus
lib. 2. posteriori observatione cap. 30. qui dixit esse quosdam Volunta-
tes apud Saboleni, q. Inus proprie areq. superficies imposuit.
quia Sabiniani ut edictum deberet, & sequeret nisi areq. n. in
trebantur Voluntate, sed potius qualitate h. mag. Adrianus vero
in dicta leg. serui filij §. 7. §. si areq. & Paulus, de §. sacra
& §. de. §. areq. qui ex p. fuso nulli secte adiecti erant, hanc vel
illq. sequenda ut veritas succedat, & Sabinianis insensuerunt
eo tantq. q. docebant areq. n. perire per impositos edictum. &
ideo si aliena area legata, vel p. missa esset, & a Dno, ea
edificaretur, in quo casu de Voluntate Testatoris, vel p. missoris
disputari n. potest, debent utique posse licet & formatio non
in ipsa area prestanda sit. Ceterum si a Dno legata sit, idcirco
debent utique, quoniam Testator voluerit ampliare legatq. nisi
heres fuerit Dnarij animiq. adimendi. & hec est ss. que ob-
tinuit.

N. 8

Cur. in illa violentia applicari potest ss. Sabole-
ni §. de. leg. 2. areq. 39. Si area legate post testamentum factum
edictum impositum est, utique debet: & solum & superficies.
Cassianus tractatu §. ad Africanum, de. leg. 2. de usufructu &
Merillus de. cap. 30. Volunt hęc verba indixit, accipe-
re sine propria sit area me aliena: de mente Sabole-
forte n. errant: & ex mente iuris errant percurse, q. n. aliter
utiq. debet, quq. ex animo ampliandi legatq. que habuit Testa-
tor, idcirco Dnus, de. leg. 2. §. si areq. §. ut possunt accipi sine

sine violentia sic debent accipi de area propria legata.
 que est communis acceptio ut supra notum. Deinde facile
 percipitur ss. Celsi, de. l. 79. § area: tantum quippe docet,
 si area legata sit dei superstitium imponatur, tunc peti non posse.
 Verum est, Celsi voluisse dicere non deberi, sed illud verbum etiam
 significat non posse peti, area ipsa manente & deficiente. quod
 semper verum est, quia si propria erat testatoris perseverante
 voluntate non area sed tantum edificium petendum est. de. l. 39. mu-
 tata vero voluntate nihil peti potest, nec area, nec edificium
 de. l. 98. § si area. Sed si erat aliena non poterat peti area
 & effecta; id est non poterat sic peti, ut ipsa area prestaretur, sed
 estimatio. de. l. 98. § area. In quo nihil video straxi nisi
 si alius occupator sit, cui sua tantum placeant.

N. 9

Ab hac regula

aree legate excipendus casus est, quod non proprietas aree, sed
 usus fructus legatus est, quia usus fructus consistit in corpore quo
 sublato perit, l. 2. de usufructu pro institutione eod. tit.
 corpus autem et apud Grecos Somma significat non magis
 sed frons exterior ipsius, que oculis subijcitur. non teste
 gene Laercio, Cenone, corpus est quod tria dividit longi-
 tudinem, latitudinem, altitudinem, videndus est etiam Lipsius lib. 2.
 physiologu. Stoicorum disertatio 9. non deliria Stoicorum, hanc
 re nec recensenda sit, que etiam Ista non irruerunt, ut dicitur
 ex tit. de rebus corporalibus & incorporalibus. Igitur quod
 interitus usufructus id est si pars remittatur ac se ipsa res
 pereat l. 9. repeti. §. si area §. quibus modis usufructus amittitur.
 in tantum ut intereat licet res a proprietario mutata sit, Usa-
 fructuario in remedia preparata est. de quibus in sequentibus
 textibus agitur. Unde et diverso si etiam usufructus legatus
 sit & conuenit non debet usufructus aree, de. l. 9. repeti. §. §.

ver

massa mutata facta sunt & quicquid ad massam iterum scyphum
digantur alia facta est non primitiva, ducit textus in leg. de auro & argento legato

N. 11

Ex huiusmodi inter omnes scholas id primum
debere esse in portis. si area legata sit, & medio tempore superstitium
proponatur de hinc die legati cedente ad aream rediit sit de extru-
cto edificatio debet. quia Celsus & Proculus qui censebant
interire aream per mutationem factam, & extructum esse obligatorum cense-
bant quoque obligatorum simul extinctum posse iterum succitari.
Sabini vero qui dicebant factam cedere magis, censebant semper
aream debere, sive occupata esset edificatio sive vacua maneat.
Papilius vero & Nerva quorum sententiam obtinuit, quicquid edificatum non
debet nisi ex voluntate testatoris docuerint, assueverunt in
cidentes a voluntate aream precipue alienam permissam, vel legatam
obligatio manere sive solam sive edificatam. qui est dictorum
epilogus

N. 12

Restat ex diverso inquirere, quod dicendum sit quod domus
destructa ab initio legati, vel primiti, an area, que superest debita
sit, si domus destructa sit? cuius rei expressum textum habemus
Pomponij in libro ad Sabini, relatum in leg. si quis e 22. de legatis si
neque debet aream, que est Sabiniatorum sententia, que obtinuit, neque area
non perit, sed alterata facta per impositos edificatus, quod semper pars est edificat-
um, & quod maxima, dicitur in leg. qui res 9 §. si aream de solut. Unde le-
gato edificatio debet area, que superest, tanquam pars reliqua rei le-
gate, quod si postea in eadem area aliud edificatum fabricatum sit,
neque edificatum, neque area debet, leg. si ita 65. §. si domus, de legat. l.
leg. taberni §. de institut. vel institum. legat. non debet quidem
area, que ab initio non fuit legata area, sed edificatum, cuius pars area est,
non debet etiam ut edificatum, quia non edificatum, diversum est a primo,
alia que est diversa facta dicitur, quod si particulatim referta sit domus lega-
ta, non extinguitur legatum, quia refectio, non mutat veteris speciem sensumque.
Dicitur §. si domus, iuncta leg. proponatur §. de. de iudicij, notant om-
ni

omnes relati supra n° 9. quibus addendum est Dm̄i Lex-
rea allegatio fiscalis 22. ex n° 24.

Hec vera sunt iⁿ lega-

N. 13.

tis, quorum dies n^o d^o cessat; ceterum si domus, et post mortem testa-
toris vicerit, necdum area debetur, vixit enim et noua domus, si forte ab
herede substituta sit p^ostanda est legatario deductis iⁿ pensis p^o heredes factis,
boni viri arbitrati. l. q^o scripte. q^o si pars domus de d^o d^o debita,
que loquitur de legato domus d^o relicto, cuius dies iⁿ cessat, l. domus q^o
et sequenti de legat. l. que loquitur adhuc iⁿ legato adictionali relicto post mortem
heredis l. q^o d^o dies legati cedat, q^o licet iterum heres sit d^o n^o l. q^o post l^o
22. et res que 2. fam. excise. in legatariis ut t^oque futurus successora
heredis; et heres reputatur t^oque d^o n^o, q^o potest desinere talis est. n^o p^o
heres est instar possessoris maioratus, et legatarius est instar successoris, et
recte de hoc textu agens eos appellauit et comparauit Molina lib. 1. de primogen.
cap. 6. ex n° 13. ex quo fit, ut si legatarius ipse, viuente herede reficiat q^odes,
quas postea habiturus est, post mortem gratias n^o potest iⁿputare impensas
necessarias, quas iⁿ refect. q^o d^o fecit, q^o licet t^oque p^o refectiois, n^o fuissent sue,
sperauit in suas futuras esse, quarum dominium postea adquisitum fuit l. q^o
in p^o 61. eod^o tit^o q^o respectu euentu sua potius ca^o refectio, que ca^o.
heredis; q^o q^o fructa p^odit t^oque emondet Cusat. ibid^o lib. 9. responsory
Papiniani. q^o post d^o firmat. legati p^o mortem testatoris n^o extinguunt legat^o
quous alius denuo adquisit^o ab herede struat, quia licet d^o n^o cessat,
in legatariis iⁿ gerat. nactus iⁿ mutabile ius ad arecip^o p^o ad quolibet
ibi posit^o et adquisit^o, et heres n^o habeat ius mutandi voluntatis testatoris ut
dixit Jofredus, qui de hoc late agit, d^o l. q^o si chorus l. q^o sarca.

Multo q^o magis hoc

N. 14

erit affirmare, si quis rat de area iⁿ p^oria facta alienius, s^orens iⁿponat ab
alio superflues, iⁿ eo solo cedit naturaliter, que in p^orio n^o est. et p^orat ad
q^o iⁿ suo solo iⁿ d^o d^o d^o. ideoque de illa agere super sedemus, per sequi
si n^o est q^o d^o d^o, et ruat, area que superat n^o manet: q^o dominium omnes

N 15

Cognita differentia inter domum legatam, & missam, & si corrumpitur, & ad aereq. reducitur, & inter domum nram, & si qua ius habemus, irrenocabiliter quæsita, superest per coronide ut inter tractus ipsos & litem tribuamus distinctiones, & stat. egd. si domus destructa sit, vel aliter disrupta extinguatur tractus locatio nra, & si q. domus g. & t. locati, q. e. ppter usum & fructus, cessat qui huiusmodi cessantibus, & tantum ut si durat, quousque culpa, aut factu. & duc toris incendii acciderit, neq. eni. poterit durare re extincta. & duc tor in tenebitur eo casu ad omne interesse locatoris, & si signantur p. illi. & inter p. stat. notarunt Ant. Gomez de ori. 12. Nicolay Brit. i. p. ppter sterilitate de locato n. 13. & 53. & tractu. & g. emptoris, & vend. domus e. que versatur, n. singule eius partes, & g. qui g. des. 23 de usucap. q. si emi domus, que ego & venditor ignorabamus deus t. esse, n. tenet venditio, & area g. domus 57. de vend. empt. ideo vero & area emptio n. videtur, q. e. tractus onerosus, q. p. p. d. men surat n. ex qua emendat. animus & henni regulata. Igitur q. accedit ad emend. domus, facile e. credere n. habuisse ani my emendi a neq. arg. ex l. arboribus 36. eod. tit. de cetero videndi sunt ad p. p. l. p. ter Clarus, & relator ibi a nro Mart. del Rio C. C. i. lib. 10. quaestio. Papiamiani p. u. l. arboribus Faber lib. 12. de reborar. c. 17. Conanus lib. 7. de mort. c. 6. Pebar. de auctorit. prudentis c. 3. q. si q. accidit incendii, & erat perfecta venditio periculy ad g. p. tor. spectat. & d. aut. 17. de empt. & vend. & p. 2. si quis area eius remanet, & g. venditor 21. sine de heredit. vel act. vendita, q. q. superest ex re, cuius periculy spectat ad emptor. emptoris debet esse arg. ex d. l. g. soly. & g. de rei vindicat. notant, & specie. Pond. lib. 16. de mendaz. c. 1. veri. de interitu. Couar. lib. 1. variaz. c. 2. veri. 5. Cujet. tractatus. ad Africanus, & d. l. qui v. sum fructu 36. de usufruct. que de obligatio aereq. dixisse sufficiat.

N 16

Sequitur ut de seruo obligatione deducto, & ma numisso, iterum q. seruo facto dicamus, qua. i. re & senserunt, & disenserunt scholae. In primis disenserunt quatenus certissimum e. p. manumissu. serui extincto penitus fuisse obligat. antea tractu. supponimus quippe alieni serui fuisse p. missu.

pmissy, & liberi facty a Dno sine culpa aut facto debitoru, q prius pro
 uant ex a nobis citati; & sacro n^o l. Dissenserunt tñ j eo, q. Celsus
 & Proculianis se percensuit obligatq semel extincty iteru posse;
 q reputabant eandē eē. cāq liberandi & obligandi q aut dari res
 posset, aut dari n̄ posset, vnde inferebant, extincty fuisse obligatioz
 per manumissioz serui, q. factus homo liber dari n̄ poterat: redire
 in obligatioz si iteru j seruitutz reduceret; q j eo statu dari poterat,
 d̄ vero Paulus j dicto & sacro, & j dic. lq qui res q. & sacro & de so
 lutiozibus, qui docuit semel omnino extincty obligatioz, iteru n̄ pos
 se suscitari, quāvis homo liber postea seruus factus fuisset, q. ex
 prijs scholę peripateticę docet; de priuat. ad habituz n̄ dari reguuz
 ex qua dispensio. alia orta fuit, q Celsus & Proculianis eundē
 hoz reputabant seruy manumissy, & iteru j seruitutz redacty.
 Sabiniam vero & Paulus (quorū ss obtinuit) diuersy eē censebant
 lq si seruus 27. ~~de regulis iur.~~ & l. de adm. legat. dic & sacro & = ra
 tio ē, q dū seruus est, opinioe iuriciuili nullus homo ē, siue
 nihil ē. lq l. de iure delib. lq nullo 7. ad lq Cornel. de falsu, lq q.
 allinet 32. de regulis iur.; manumissus vero denuo nascitur, &
 seruus sit. de caput. de min. iteru seruus factus redigit ad nihil,
 illud autē q nihil ē n̄ habet subsistenty aliquy, quare nihil
 n̄ potest idē eē & nihil, neque reuerti ad nihil. Hoc prius. vt certissi
 mę, ita & nobilissimę, & Schola peripateticorū, adeo vt Persius
 satyra 3. qui Storcus fuit, illu improperet, q. j eo sudauerint =
 Versus sunt sequentes =

At que ex porrecto trutinanti verba labello,
 Deq̄ notū veteris meditantēs somniā gignū
 De nihilo nihily, j nihily nihil posse reuerti.

Igitur j legato si Dnus seruum propriū legauerit, eundē
 que manumissit, vel si alienus seruus legatus sit, & a Dno
 manumittati n̄ debet, ~~debet~~ licet ante mortem testa
 torū in seruitutem redigata, quā alius homo
 videtur esse, dicta lq 27. & l. ~ ~ ~ ~ ~ = ~

217

Hec

Hec & ita sint videtur placabilis antinomia, que exstat in die. l. g.
 nichon. 19. §. ult. de legat. 2. Verba sunt. Servus quoque lega-
tus, si inter manumittat, & postea servus factus sit, postea peti
potest, & censuerunt sine piaculo Atrius, quos laudavit
 supra n. 2. Verum et ego ex Triboniani, & posteriorum mente disolva-
 mus agnoscentes diversam Celsi opinionem: omissa per legata, &
 tractus differentia, que fructu rogata Alciabius, Duarenus, &
 Iulianus, de d. §. sang, Osualdus ad Donell. lib. 8. cap. 1. littera
 N. de mentia, & ipsius textibus adversa, observandum est, vocem
servus, esse ambiguum, ut docet denarius. l. §. Stichus 29. de solutio-
 nibus, ut dixi tractatu de individuis cap. 1. potest enim significa-
 re Stichum specialiter denominatum, & servum generaliter promissum
 vel legatum. Et notandum est, & servus generaliter promissus, vel lega-
 tus non dicitur ab iure suo determinate, & specie quando, l. §. de
 199, que bene determinat & soluit, l. §. Menius 66. §. n. idem 3.
 de legat. 2. itaque generalis obligatio, duo principia habet, 1.
 de §. Stichus 29, §. instanti ante faciendum solutio in ipso ser-
 vo, 2. in solvendo. Hoc 29. primum petit, ut homo solvendus in ser-
 vo sit, & ut recte dari possit, illud vero 19. primum non petit, quod
 servus solvendus tempore tractus, aut testamenti facti sit, &
 tunc nam modo dari possit tempore faciendum solutionis, l. §. si quis
 duos 67. de solutionibus, quod dicitur latius dicitur l. §. opusculi.
 cap. ult. §. n. 26. Huius promissus differentia distinguenda est inter
 eam, in quo servus specialiter promittitur, veluti Stichus, vel ge-
 neraliter. quando legati, vel promissus specialiter in ipso tempore
 servi dicitur obligatio, vel legati: ideo eo mortuo vel man-
 missa extinguuntur, l. §. si mihi 22. de solutionibus. Quod vero ge-
 neraliter legati vel promissus dicitur dicitur in uno non vero de-
 terminate, hoc, ergo si servus generaliter legatus sit, &
 Stichus manumittatur, & postea servus factus sit, huius peti-
 potest

poterit a legatario cuius electio est; legato generis, &
si generaliter instituta. Negatis, nec officit quod alius
sit, quia in obligatione generica tantum inspicitur quod in
re natura sit, & solvi possit tempore faciendae solutionis
de quo genere legati sine ulla violentia accipi debet &
in dicta l. 79. § ult. eo maxime quod videmus in hac
d. controversia distingui solvi fuisse a Inaudsultis inter
obligationes genericas & specificas. Et dicitur ex dicto & sacro
Veni Vini autem quasi obligatio generica non extinguatur licet
species pereat, specifica vero penitus tollatur, si pereat, velu
ti seruo libero facta per manum usque nec suscipit quicquam de
re seruu efficiat, ideo q. d. positores hoc fragmentum Ceteri
q. d. hanc reliquerunt, ut illud intelligamus de seruo
generaliter legato & dicta l. 27. § 1. de Stichospe
specialiter relicto, quod de hoc tractatu dixisse
sufficiat, ut inq. cedat; Dei laude, Virgini
nisque Maxie, suae Matris, Beataeque
Iohannis cuius nomine quicquam inq.
nus a primo regenerationis labacro
sui insignitus; omnique
ante celestis cuius finit
fuit hic tractatus anno
Dni. 1663.
Salmantriae.

79.

12

76.

70.

11/17

ROBERTSON

ROBERTSON

ROBERTSON

ROBERTSON

ROBERTSON

ROBERTSON

ROBERTSON

ROBERTSON

ROBERTSON

DE OBLIGATIONE NATURALI

Naturali, et eius effectibus
 Academicis tractatus
 Philosophicus

Si qua inspectio est in toto iure civili, que Magister
 desideret est hec de obligatione naturali: nullus enim cer-
 to sede habet in libri huius imo nullus est locus ex quo re-
 gula huius rei exponenda apte deducere possimus, et multa
 sint etiam responsa huc adhibenda, et varia sunt, et vicia
 et pugnantia, et peritiores interpretes sibi non estent, idcirco hoc
 stabili vimus nihil aliud agere quam vobis clarissimi et
 charissimi Auditores exponere, et quantum possim delucidare
 manifestare: quasi assequutus fuerit, nemo enim tempus ludet, ne obli-
 gationis naturalis vim et potestatem periclitare ad eam forensi, et inte-
 riori iustitiae valde interest. Est enim ex illis tractatibus qui
 subtilitate diuinitate habet, et ex periculis, ne in aliquo
 de parte selegi explicando, et integro absolute tractatus suscipi
 et de fructu dicere, memor illius precepti Senecae epistola 33. ad Luci-
 lly, tota tibi inspicenda sunt, tota tractanda, regenda, et per li-
 nea menta ingenij opus necesse est ex quo nihil subduci sine ruina
 potest. Sed ad id deueniamus

~~~~~  
 ~~~~~  
 ~~~~~

Inspectio s. de obligatione naturali improperia
& abusive sic appellata

Obligationis naturalis n. una species sed duplex; altera quippe
est bona que ex iure naturali adstrictè obligat. l. q. amplius l. q.
& u. nra de regulis iuris, altera est abusive & improperia, que neq.
ex illo iure seisse obligat ad dand. vel faciend. Sed quoad ho-
nestatis ratione onerat pudor obligationis, talis antidotalis de qua
l. q. si v. & dicitur l. v. s. plane de petito hereditatis, ubi docemur
eum qui donat fieri pauperior, quatenus donat, licet donatarius non
adstringat naturaliter ad remunerand. q. n. possumus negare hanc esse
obligationem naturalem; sequitur Conulus quid si Donatarius, remunera-
tio aliqua donatori presterit. An hęc antidota accepta ferantur
solutio ipsius obligationis, que ex memoria beneficii donatarius con-
traxit? an i. putant ea i. cumuly hereditatis, ex quo donatio ip-
sa perfecta fuit. Respondet i. putanda esse, quia beneficia dare,
& remuneratio accipere, est species emerynegociationis, vel permu-
tationis, q. hęc donatio n. est mera donatio, sed solutio pndgtrac-
te obligationis. l. Attilius 27. de donationibus, ibi dicitur posse
defendi n. mery donatione esse; v. offitij Magistri quoad merce-
de remunerationis reguli. Ideo legibus donationum non adstringitur
remuneratoria donatio; veluti quod recepit u. qui ab Hostibus, vel
Latrunculis redemit remunerante, l. si Pater 3. d. t. eod. tit. inno-
to Paulo lib. 3. sententiarum tit. 11. d. 6. Unde textus ille tractus est
& eleganti textu i. l. q. mery 9. d. v. s. licet, de eo quod metus
causa, alia que multa singularia, i. iure obtinet, que pueniunt ab
hac obligatio. de quibus i. l. idque 10. d. v. l. d. duabus legibus
requiritur ff. mandati, l. quod aut 1. d. si vir 2. de donationibus
inter, l. v. v. 9. si quid i. fraudis Patroni, l. etiq. 15. d. t. d.

De antidotali obli-
gatione

de manu missi vincta. De qua donatio remuneratoria
 eius que effectibus peculiaribus tractatus edidit Joanne Barza
 addendi sunt latissime & valiter traque. j. l. g. r. In quibus
 Verbo donatione largitus ex n. 11. Vique ad numerum 128.
 Gaspar Barza de n. meliorandis filiabus ratio dotu. c. 17. p.
 totis. Molina de iust. & iur. tract. 2. disputatio 219. & 222.
 Hermosilla de alij. j. l. g. r. tit. 9. p. 5. g. 1. n. 17. & j. l. g. 3. eius
 de tituli g. 1. n. 17. & 18. tandem multos cumulat Ant. Dia
 na. p. 8. resolutionum moralium tract. 6. resolutio 28. & 29. &
 resolutio 33. & 65. & 118. & multis sequentibus.

N. 2. quatenus
 proprius obligator

Mac ratio Consultus
 j. l. g. r. pignore 54. de furtis. dixit: species lucri est ex alie
 no largiri, & beneficii debitorum acquirere. Ex quo apparet, ubi
 debitor est, & obligatione esse ab ipsa natura dictam, que ad gratias
 referenda benefactoribus nos adigit ut Auctores citati illustrent. Non
 in maiori vi adigit, que ex pudore, & honestate, ut loquitur D. Thas.
 2. 28. q. 107. art. 1. Verum respondeo dicendum. In primis quia gra
 titudo n. obligat ad tantum reddendum, nec ad aliquid soluendum
 certum, aut j. specie determinata. Ad obligatio propria est iuris vinculum
quo necessitate adstringimur. Vel secundum statuta nri Regni, vel
secundum nam alicuius rei prestandam, primo institutionum de obliga
 tionibus. 9. ubi nihil certum prestandum debemus, secundum nam, non
 potest considerari vera & propria obligatio naturalis. Quod vidit Seneca
 magnus de hac re censor lib. 3. de beneficiis c. 6. ibi. Nec absoluumus
illud; sed & difficile esset incertis rei estimatione, tantum odio cognavi
 mus, & inter ea relinquimus, que ad vindicem Deo mitimus deinde
 quia si propria obligatio esset digna solutio prebolarum, atque reddendo
 beneficio nullus dies potest a natura institui. 9. quia itery Seneca
 dic. lib. 3. c. 10. ait inquit propterea beneficio reddendo n. dicitur
sicut pecunie creditum, itaque potest, qui nondum reddidit reddere.

Handwritten notes and scribbles in the right margin, including some faint lines and illegible text.

dic enim intra q̄ tempus deprehendatur ingratus? Rursum pro
pria obligatio non potest dependere ex mera voluntate obliga
ti. l. sub hac §. de obligationibus & actionibus l. stipulatio
11. hoc tit. de verb. oblig. sed retributio, aut remuneratio beneficij
n̄ aliter talis est, quā si sponte fiat. q̄ n̄ est obligatio propria
sumpta eleganter Seneca dicit lib. 3. ep. 15. illis verbis, hoc inquit
abacitē, ut beneficia sine sponsore non demus. Generosi animi, &
magnifici est iurare & prodesse, qui dat beneficia Deo immu
tati, qui repetit feneratorum, q̄ illos deo vindicamus in turba ser
didg redigimus, qua de re multa eodē lib. Seneca adducit, & lib. 6.
eiusdē tractatus, itz Cicero lib. 1. officiorū, alij que parim, quibus
breuitati consulens abstinco. Omnes virtutes morales, que circa ope
ratione versanti inueniunt, q̄ quadz ratione iustitię, que est debita
ad alterū, debita tamen hoc non est iniur rationis, q̄ orbus, aliter
enim debet ei pacto vel promisso, aliter ei beneficio accepto, hoc
enim debita ex gratia obligat, illud ei mera iustitia, it̄ inquit
ad primū, qua propter idē Angelicus Doctor q̄ 2. 2. q̄ 109. a. 1. 5.
hoc debita gratitudinis appellat morale, illud vero legale, & a. 1. 6.
ad 2. docet prouenire proprie ex charitate, improprie vero existit
p̄sequitur q̄ questione 207. per totz vbi theologij de hac re agunt

N. 3.

Ex quibus hanc s̄z
tanquā verisimū sustineo, quz prius tenuerunt Donellus lib. 12.
ep. 2. Vbi alios adducit Osualdus littera O. Siqui forde quere ad
Fabry lib. 3. tract. 26. q̄ 1. & 2. Molina de iust. & iur. dicta disp.
202. Collegij salmantinse 3. tomo q̄ arbore predicamentali n̄ 61.
Petrus Fab. q̄ l. n̄ ē singulari 176. & infinita de regul. iur. Proliu
de iure belli & pacis lib. 2. ep. 14. & 6. Vicentius turturetus q̄ paratellu
hetici, iuridici extra ordinē disertatio 9. d. 10. &

N. 4
Reijciunt fundam.
ditarie sententię

Contraria tamen senten
tia placuit Osualdo Vbi proximē littera O. & P. cuius fundamentū
breuiter

breviter satis faciamus. Primum est, omnis obligationis natu-
 ralis ex equitate provenire l. Stichy 95. § naturalis de solu-
 tionibus; sed antidotalis ex equitate etiam provenit, q. ut pro-
 pria. Sed ludit, aut ludificat Oswaldus in verbo, equitas;
 significat enim iustitiam naturalem, ut dicam infra inspectio-
 ne r. in principio, quare non potest antidotalis obligatio
 provenire ab equitate in hoc sensu accepta. Secundum fun-
 damentum est, obligationis antidotalis in rerum natura certum esse
 et habere suum tempus et modum prefixum. Sed respondet,
 hanc certitudinem non esse legale et obligatio, que provenit ex
 vero debito illi habet, sed esse morale et improprie, nec subiecti
 iuris potestati, ut ipse Oswaldus agnoscit. Tertium fundamen-
 tum est quod obligatio naturalis est necessitas solvendi na-
 ture injuria imposita, ut patet ex Cicrone tertio de republica,
 sed natura iubet remunerari beneficia, et solvere promiss-
 sa. 9. 12. Respondemus enim, ut a natura imperari,
 sed diversa vi: illud enim moraliter imperat ut fiat meliori
 quo possit modo; hoc est ut fiat precise in specie, vel in ge-
 nere promisso. Detrahere illud ex suo genere non excedit
 peccatum veniale ut docet Divus Thomas 2. 2. q. 107. ar-
 ticulo 3. per totum. Hoc ex genere suo remota parvitate ma-
 terie est mortale, ut accurate interim fundat Don Fer-
 dinandus de Mendoza lib. 1. de pactis cap. 9. et per totum.

N. 5 ∞

Effectus huius obligationis manent indicati supra n. 1. ille precipuus est
 ut remuneratio censetur solutio antidotalis obligationis, non
 gratuita donatio l. hoc iure l. 9. § 1. de donationibus ex
 quo ceteri derivant, ille tamen exponendus est, qui propo-
 nitur l. 9. ut iuris iurandi 7. § dabitur 9. de operis libertorum.
 Vbi si impubes manumittatur vindicta ex iusta causa apud

explicati lex 7. § da-
 bitur 9. de operis liber-
 torum

Osilius

consilium approbata secundum Ulpianum § fragmentis titu-
lo 6. § eadē 2. & operas artificiales Patrono promiserit
dabit in eū actio cū ad eam etatem perueniat, in qua faculta-
tem naturalem prestandi illas habeat: & non nunquam ante
pubertate, si tales operę sint, quę in ea etate possunt presteri,
veluti hibernis, librarij, vel nomenclatoris ut in l. duorum
49. eodem titulo, l. vltima de liberali causa, possit queri, qua-
re in presenti teneat pupillus efficaciter compromittat, vel iuret
sine tutoris auctoritate? Respondeo quia promissio operarum
sit ex gratitudine & remuneratione beneficij accepti, quod
est infinite estimationis, l. non est 176. § 1. de regalis iurū
ad quod remunerandū tenet libertus naturaliter ut dicitur infra
nō 4. § nulla est captio, eo quod pupillus promittat, quod ma-
ior honoratus ratione debet promittere, l. verum 11. § vltim. § de
minoribus, l. nihil 166. § 1. de regulis iuris. Igitur non indi-
get Tutoris auctoritate cum non tē promittat, quę soluat. Sed
ponamus Patronus ab aly extorsit, & a pupillo in ipso actu ma-
nissionis aliquid nimis ob beneficij libertatis: poterit di-
ci saltim ob hoc periculum evitandū in dultę remunerationis ne-
cessarij esse consilium Tutoris? Respondeo neq; propter hoc
necessarium esse tutorem; Pretor omnibus libertis tam maiori-
bus, quam minoribus consuluit exceptione data si quid
nimis, vel excedens modum remunerationis, vel in solidū
promittant propter libertatem l. 6. § quę oneranda §. cum
sequentibus l. 2. § si servus §. quarum rerum actio non
datur. ergo timeri non potest ut impudens plus iusto repen-
set, & per consequens nec impediri debuit iusta satisfactio
antidotalis obligationis.

Effectus tamen retentionis commentarius
est quamvis illis voluerit fundare Osualdus littera P. & apud

approuaverit in transcurso. Iohannes dicto libro 2. capite
 19. § 6. quia nullo iuris testimonio fulcitur. Deinde
 continet falsam suppositionem, quia si mihi aliquid
 donasti, vel in me beneficium contulisti cuius ratio
 ne tibi ex antidotali obstructa sum ad remuneratio
 nem, & exulmans me tibi debere ex causa mutui, vel
 emptionis pecuniam certam soluo; ridiculum esset ase
 verare posse te retinere pecuniam acceptam ob recom
 pensationem beneficij: quia alio animo data fuit, & actus
 non operans ultra agentis intentionem l. 9. § non
 omnis l. 9. de rebus creditis. Nec aliquid fuit textus
 in l. 22 non sortem 26. in principio de conditioni in
 debiti ubi qui dabat sortem sed non usuras si in
 debite usuris soluit, non repetit; nisi ultra modum
 usuris statutum soluat. Hec deducunt Osualdus cum
 Roberto & Faber in rationali, Usuras indebitas solutas
 non repeti, quia salte debentur ex antidotali obligatione
 in recompensationem beneficij pecuniae mutuo acceptae. Sed
 fallunt manifeste; nam hic textus non est accipiendus de
 usuris omnino indibiti, omninoque non promissis, sed de
 promissis nudo pacto in contractu mutui, vel alio stric
 ti iuris, quae efficaciter non debentur l. 3. c. de usuris;
 qua propter indibite simpliciter in iure appellantur: quod si
 omnino indebitae fuissent, esset repetitio locus, vel in
 sortem imputarentur. Et haec adhibita distinctione pro
 uant diversi textus in l. in his §. § Imperator Volgere
 ditor l. 2. § Ut. de solutionibus, & explicant Bri
 sonius libro 1. de solutionibus in fine, Squifordique
 rus dicto tractatu 26. q. 2. post Accursius & alios Ac
 cursianos. Ex quo apparet non recte Antonij Fabriy libro 7.
 coniecturary c. 6. exulmans retentione usurarum non pro
 uenire in predicto textu, ex pacto, sed ex eo quod debitor
 utat pecunia creditoris: hoc enim non antea locy habet
 quod debitor incipiat morosus esse in reddenda pecunia;

explicati lex si n
 sortem 26. de cond.
 indibiti

27.
 28.
 29.

quo

quo casu mutui ab initio gratuius dicitur iurarij
 propter moram, ut possit creditor si forte pignus habeat
 fructiferum tantum de retinere ex fructibus quantum pos-
 sunt ascendere legitime usure secundum consuetudinem
 regionis, quod dicitur pactum tacite antichruios de quo
 in lege cy debitor §. quibus modis pignus vel hypotheca
 tacite contrahatur; dicitur que ab expressa, que modum non
 habet, sed ex fortuna eventus pendet, siue sint mul-
 ti fructus, siue pauci. Ut ex profuso docet notiter
 Arias de Mesa libro 3. Variarum capite 46. a
 principio, maxime ex num. 7. Semper tamen utitur
 idem est tacitam non posse in nisi ex mora; alioquin
 creditor semper lucrabitur fructus rei pignorate contra tex-
 tum in l. 4. §. 2. C. de pignoratitia actione capite 1.
 §. 2. capite constitutus §. de pignoribus. que hodie ex
 iure canonico reprobata est, tanquam usuraria. Ut ex l. 3. contra 6.
 eodem tit. docet Arias de Mesa ubi proxime ex n.
 13. nisi iustificata ratione lucrari cupant, vel damni emer-
 gentis, ut idem asserit ex n. 17. Usque ad finem, latissime
 Joannu Dominicus de Saito de credito capite 2. ex n.
 1637. Dominus Capia 2. tomo cathenę moralis libro
 5. questione 17. articulo 10. Barrosa & Canoniste §.
 dicto capite constitutus §. & in capite 1. de ferulis

N. 7.

explicati eadē

lex §. libertas

12.

Maguad
 rem pertinere videtur eadem lex 26. §. libertas §. 2. ubi
 ex antidotali obligatione, tantum de negati repetitio. Re-
 lutu si libertas ex humanis se debere officiali operas Pa-
 trono, cum non promuerit eas quiderit; non repetit, quia
 naturaliter eas Patrono debet ex beneficio accepto. Igi-
 tur hec causa sufficiens est ad hiniendam repetitionem,
 ut docent Iraquellus in l. si inquam. libro donatio-
 ne largitus n. 68. Faber in dicto §. libertas, Ribardus
 in l. cy amplius §. 1. de regulis iuris, Osualdus
 ad

82

ad Nonely libro 2. cap. 18. littera **I**. Cusatus li-
bro 8. questionum Papiniani in l. 1. cui 94. § fla-
bius de solutionibus. Et ad titulum C. de operis liber-
torum. Sed ~~quomodo~~ quomodo quominus huic sententiae ad-
quirere, facit exemplum operarum fabrilium, siue
artificialium, quae libertas per errorem Patrono
soluerit, falso existimans se illas promississe, po-
test repetere. Sed fabrilium respectu, potest consi-
derari eadem memoria acceptae libertatis propter
benefitium infinite estimationis. Igitur non sola an-
tidotalis obligatio, sed aliqua ratio specialior est,
que militat in operis officialibus, hanc ut primum
sciendum est operas oficiales plus esse quam ob-
sequium, sed tamen ad illud referri, tanquam ma-
gis ad minus: consuevit enim in quocumque officio
quod libertus tenet exhibere Patrono suo, absque
certo et promisso nominatim artificij genere, velu-
ti cum Patrono moritur se opus est, ut ali-
quo cum ipso proficiatur ut eius negotia curat. Fa-
briles vel artificiales sunt, que nominatim in aliquo
artificio promittuntur, veluti a Pictore, pictoria a
Fabro, fabriles. Officiales non antea debentur, quam
indictae sint a Patrono: semper enim in his suspi-
cimus idem, necessitatem que Patroni: fabriles deben-
tur statim ac promissae sunt, nec a liber debentur
quam si promittantur, l. operis 9. l. cum Patronus
22. cum duabus sequentibus, l. hec diuini 38.
de operis libertorum, docent plurimi relati a Pi-
charo principio institutionum de acquisitione per

derogatione

adrogationem ex numero 62. Magno Magistro
meo Domino D. Francisco Ramon de Manca
no ad legem Juliam, & Papiam, 2 parte, capite 1.
numero 7. nro Arias de Messa libro 2. Varianum
capite 16. Ex quo ducendit libertum teneri prestare
Patrono suo officium, sine officiali operas, non tantum
ex oneritate, ^a quam obligat antidotalis obligatio, sed
precise alioquin ~~potest~~ per Presidem, Priorem &
compellendus erit, quod de operis fabrilibus dici n
potest lg 1. & cum Patronus 13. de officio Prefecti
Ibi, qui loquitur de quocumque officio, & de operis
officialibus, quod debet libertus Patrono, Accursius in
lg 26. & libertus verbo, debere, Bartolus, Aluerius,
& Robertus apud Richardum Ibi proxime nume
ro 69. quicquid in quo obligatio antidotalis officar
est ad agendum: Igitur facilius erit officax ad riti
nendum ex regula textus in lg necnon 28. & exem
plo 9. ex quibus maioris 15. lg 1. & is autem 4. de
superstitibus in lg inductus 156. & cui damus de re
gulis iuris, itaque inhibet repetitio, non quia anti
dotalis est tantum, sed quia est officax ad agendum
in hoc speciali casu, quamvis antidotalis sit. &

N 8.

Denique non sunt effectus
antidotalis obligationis, poena, quae contra ingratos
a iure Statuta sunt: aliud non est remoueri, aliud
ingratus esse: ille non satisfacit obligationi naturali,
qua ex oneritate tenetur, sed non ideo aliqua coercetur
poena: hoc abominabile est, cum pro beneficio
malis

maleficiū rependat capite l. questione 3. qua
 redignus efficit ex parte sui beneficii substractio.
 docet Divus Thomas 2. 28. q. 107. articulo 11.
 in corpore, quod vitium opponit directo gratitudini
 n̄ oblitio, aut omissio remunerationis. illud dignum
 est poena, hoc nulla l̄g. punit, qui effectus ingrati-
 tudinis notanti in l̄g. l. Divus 5. de iure patronatus
 l̄g. alimenta 6. §. de agnoscendū liberis l̄g. si quis
 30. qui & a quibus manumissū l̄g. l. & per totū l̄g. l. de
 libertatē & eorum liberis l̄g. l. C. de revocandis do-
 nationibus, quos indicasse per institutū sufficit.

N. 9
 De obligatione erga
 Magistros

Sequenti aliq. obli-
 gationes naturales, id est naturę imperio ditatę, sed impro-
 prie, quę referuntur ad cultū, pietatē & reverentię, sicut
 h̄ Magistri debent reverentię & cultū, quia nos meliores
 doctrina sua reddunt ut Attilius dixit apud Papi-
 nianum in l̄g. 27. de donationibus. pulchre Seneca
 lib. 6. de beneficiis ep. 16. ibi, alter, Cui dē Preceptor de
 quo in l̄g. loquibatur, docendo, & laborę & tēdij tullit
 ppter illa, quę precipientibus s̄ dūmū dicunt, aliqua
 instilavit, ac tradidit; orando bonę indolę erexit, &
 modo laudibus fecit animū modo admonitionibus dū-
 curit desidij tē ingenij latens, & pigri iniecta manu ex-
 traxit, nec quę scribat maligne dispensavit, quo dūctus esset
 necessarius, sed cupit si posset vniuersa transfundere. In-
 gratus sum nisi illi inter gratissimas necessitudines diligo.
 Attendite ad veras notas veri Preceptoris, & ad discipu-
 lorum obligationes, si bene nati sunt, ex bono que genio.
 Extulit eandē prius Aristoteli lib. 9. Historicorū ad Nichoma-
 chy ep. l. ibi, h̄s qui nobis dūmunicant sapientię, n̄ potest par

De obligatione erga
 Magistros

et equale pretium retribui. In greco est time, id est honor; quod
 est Verbu dignum, quod pretium denotatque, obligationem hanc
 consistere; exhibito cultu, & reuerentia, non pretatio pecunie.
 Indigenti tamen Sabino nobilissimo Icto. aliena presta
 ta fuisse aduiculis tradit, l. 2. § post hunc 47. Veri. ergo
 Sabino, de origine iurum, notat inter alia Menochius de Ar
 bitrarij casu 500. excipiendi sunt ludi Magistri, Gra
 matici, Rhetores, qui ex disciplina quorundam huiusmodi iure ex
 tra ordinario, tributio per Iudicem deditur, ex quodam quasi
 tractu; quia Studiosi qui ad illos accedunt, ite eorum Paren
 tes sciunt non prestari operas gratuitas ab his Magistris, l. 1.
 § primo. & ludi 6. de varijs & extra ordinarijs cognitionibus,
 quae merces, mineral appellatur apud Festum, de eo que accipien
 di sunt textus, l. 1. § plures 12. § Tutor 3. de administratione
 Tutorum, l. 1. § sed & si 8. de tutelae & rationibus distrabendu.
 ibi; idque & si liberum hominibus; si tamen ratio prestandi ius
 ta intercedat. Quae verba de nullo alio modo percipi possunt,
 quae de Tutore mineral solvente Praeceptorum, l. 11. tit. 8. § p. 5. ubi
 Gregorius & l. 16. gl. 2. tit. 16. § 6. Et codicis de ratiocinijs cap. 27.
 n. 38. nouissime Silua de salarijs familiarum 96. p. totum.
 & ex pollitionibus Interpretibus Cusatijs lib. 38. Pauli ad edic
 tum dicta l. 12. § de Tutor. Rebarius lib. 2. de rectorum cap. 10.
 Rebusus, Fornerius lib. 5. rerum quotidianarum cap. 21. Merillus
 lib. 5. quorundam observationum cap. 27. plane; Iuris peritis & Philoso
 phis, qui nobiliores scientias tradunt, & de publico stipendiam
 rent, non est obligatio ex iustitia retributionis; sed honoris;
 sed & antidotalium, l. 1. § an Philosophi 4. de varijs & extra
 ordinarijs cognitionibus.

N. 10.

De obligatio erga
 Patris

Debemus etiam patrie charitati & gratitudini, cui
 nascimur, l. 1. § generaliter 15. de ventre & possessione mitendo.
 textus elegans l. 1. § post liminum 19. § filius 7. de captiuis
 ibi

ibi, quia Pater sic illy ammiraret quoadmodum patria, ideoq.
 to patrie obsequia debemus, quae Patribus, l. 2. de Inst. dicitur.
 imo si sibi obstitent potius patrie, quae Patribus obsequi
 deus est l. 7. § filio 4. § seq. l. honor 14. § Plebei 4. de mu
 neribus et honoribus, quae textus ad hoc extollit Ant. Fab. j. pa
 pinciana tit. 1. p. 10 §. illatio 1. addendi sunt Lesius de iust.
 et iure lib. 2. cap. 1. n. 14. Martinus Magerus de advocacia ar
 mata cap. 13. ex n. 46. Caruallo de vna, et altera quarta, 2. p.
 ex n. 285. Haec obligatio intelligat erga patriam precipue, quae
 desiderium rependendi gratias, beneficia de, etiam de vitz et fortu
 nary discrimine, non nunquam proferre salutem, et incolum
 mitatem patrie, nec de fortunis, sed et prope vitz exemplo
 Muci Scaevola, Diti, et aliorum quibus dulce et decorum fuit pro
 patria mori, et alibi ait Honoratus, de quo cogitant multa quibus
 abstinet, Laurentius Vindoline j. theatro vitz humanae, verbo
 patria. tomo 6. Dnus Solorzanus de parricidio lib. 1. cap. 4. § 6.
 et tomo de Indiarum iure et gubernatione lib. 1. cap. 16. a p. n. 10
 Q. Nicolaus Antonius ingenij cultu et eruditione magni censendus
 lib. 1. de exilio cap. 4. quae obligatio j. primis antecedentibus est, debemus
 enim patrie gratias referre et vulgo dicitur in l. 2. § ducit
 etiam multos iurum effectus: Velut excusari facere pro patria, q.
 ab externo metu periclitari, q. peruenit 2. de immunitate lectura
 ry; laudari enim fortitudo, quae j. bello a Barnabae patrie
 iure cap. fortitudo §. 23. § 5. et alij, quae selecte enumerat
 Robertus lib. 2. vitz vindicatorum cap. 11. debent etiam civi suscipere
 remunera, oneraque tribuere, omni consilio: quod latius
 discutere superuacuum esset.

N. 11.
 de obligatio erga
 Patrem

A patria ad Patres descendendum est; quos honorandos esse quarto decalogi precepto
 iungitur

inungit, ubi expositores ex professo de hac obligatione
agunt, & Iuri periti ad l. 2. de iust. & iure. Nullus in
melius hac de re philosophatus est, quae Seneca lib. 3. de
beneficijs: ex cap. 29. usque ad finem libri, est obligatio ex pi-
tate proveniens, sed proprie accedit ad terminos iustitiae,
ex ea provenit ut liberi Parentibus debeant alimenta
& ad alendos eos per Iudicij cogi possint, si egeant, cuius
doctrinae preclara exstant testimonia. primus apud seligne
caput 28. proverborum vers. 24. & Panormitanus synodo apud
Gratianum § cap. sequens, distinctio. ubi anathema profertur
contra eos, qui Parentes deseruerint, & non honoraverint
maxime fideles sint. quae verba non excludunt Patres im-
pios, & Infideles, sed potius includunt, videndum est Petrus
Herodius de patria iure pagina mihi 1000. & sequentibus:
quia Patris persona semper videri debet filio orata, quam-
vis non sit, l. 1. de libertis §. de obsequijs Parentibus & patrono
prestandum. Gensfor §. economicus ideo ait familias iungi
& matrimonia ex parte filios inuicem teneros, & vagantes,
a Patribus tolerari, amari que, ut sint qui Parentes defecto.
& ob eorum indigentiam faveant, ex quo Cicero lib. 9. ad Albi-
ciputola 11. a Patribus ad patriam ita intulit. Quia Parentes
non alere nefarium sit, nisi Principes antiquissimae & sanctis-
sime Parentes putant, & ordo charitatis ex postulat, ut
prius quae alij Parentes paucant, quae diuini Dei traditio
a D. Ambrosio apud Gratianum §. ceterum 20. Et distinctio.
& ex iure distinctus quatuor ex l. 1. & 2. C. de alendis liberis ac parentibus.
l. 1. & non solum §. 8. ipse §. C. de bonis, quae liberis. C. de patria potest.
l. si quis aliter §. 6. fere per totum. Idem agnosc. lib. Alfonso sapientia
summa, §. l. 6. tit. 1. §. 4. q. defectus sit satis plures expresso agen-
tes, post Antiquiores, nec Cordona delara §. si quis, tit. liberis, &

§. primo.

§ prior usque ad 24. Conar. de matrim. cp 8. § 6. n. 5. Legius
de iustitia & iure lib 2. cp 46. à prior p. 16. et 17. et de
Patre Heretico allendo Patre sancto § precepta decalogi lib 2. cp 14.
n. 7. et de obligatio § omni allendi patris etq relicta religione lib 4. cp 20.
addendy etq Pater Josephus Gibalinus de clausura regulari § dis
quisitione 2. cp 2. ex n. 35. usque ad 46.

N. 12.
De obligatione erga
filios =

Eiusdem ordinis preterea, n. in
tit. de mutatu, aut expletu, sic et appellat Gratianus dicto lib.
cp 7. § 4. est. Parentis obligatio erga sebolz, quamvis adstrictio
sit, et magis secundy d. mune voty n. a. et desideriy, ratio e. secun
dy Aristotely & Nicomachiony, quia gignit magis efficit erga ge
nituz, quz genitus erga gignentez, ex quo Iuris d. sulti nri docent, ma
gis debere filijs hereditatez Parentuz, quz Parentibus hereditatez fil
ioruz: quia filijs debet ex voto n. a. Parentibus debet ex
voty, ex sola ratio pietatis l. g. n. § si 15. de iust. testam. l. g. ratio
7. de bono donatoruz et illud D. Pauli ad corinthios epistola 2.
cp 12. veri. 14. neque n. debent filij Parentibus thesaurizare
sed Parentes filijs, quod postea docuit Filo Indeu lib 3. de vita
Moyses, ibi, Flex. ut n. a. ut liberi Parentibus, n. Parentes liberis
bona succedant, Moyses id quod d. voty n. a. Parentuz, mali que
hominis erat texit silentio, atque faciunt t. x. l. g. vlt. C. de iusta
tutionibus, et substitutionibus l. g. pfectura de iure dotuz, l. g. Ju
lianus 26. si quis ommissa causa testamenti, inde etq. In foni
nus n. r. l. g. nihil interest § 50. § sed nunquid Prtor 2. de bonis
libertoz, Eleganter dixit oia, que nra sunt liberis nris ex voto
parari, q. d. mune n. a. voty appellat Papinianus l. g. Inucto 7.
§ 1. Unde liberi, et uterque e. a. o. c. h. s. fuit a Genofonte lib 2. de dis
ciplina Socratis, vbi de ead. inclinatio. n. a. et voto Parentuz la
te agit, qua etq. dere videndi sunt Grotius dicto capite 7. ex § 5.
Anneus Robertus lib 1. rer. iudicataruz cp 1. 12. et 15. et lib 2. cp 9

13. Molina et addeus de multis relictis lb. 1. ep. 1. p. sextin n. 17. v.
12. Antonius Faber in papiniana tl. 2. p. 2. nota de Ni
c. Staus. lb. 2. d. exilio. cap. 23.

N. 13.
Effectus huius
obligationis

Primus effectus est onus quod
cumbit patri filios allendi, educandi, instruendi, quod si detrahet
opellendus ut impliat. l. penult. et ult. C. de alie dis liberis
l. unica § taccat, vericulo sileat, C. de rei uxorie actione
cap. si quis deliquerit. 14. 3. dist. 9. Obtinet in quibuscuq;
liberis sive legitimis, sive illegitimis, cuiuscunq; damna
ti ditionis, ep. de habeat. de eo q. dicitur in matrimoniu, que
peliit p. adulteriu. lb. 1. et sequentibus tit. 19. p. 4. docent vlt
relato sup. n. 10. Molina et addeus dicit lb. 2. ep. 15. et 16. Faxi
natus. in reportorio de tractibus q. 97. Augustinus Barbosa in
parte voto decisivo. 22. ex n. 39. et copiose tomo. 6. in relectis
addeus in dicto q. de habeat. = Secundo effectus est ut teneatur
dotare filias et Neptes competita, quantum facultas patris et
dignitas familie ex postulat, ex l. quidam Julia de maritu
dis ordinibus, hanc obligationem adiuris neuitate redacta fuit impo
rentibus, qui filias Neptes ve q. potestate habebat l. capite. de
ritu nuptiarum, iustis. l. nunciatus. 34. de negotiis gestis. l. rivo
tus. 21. p. socio. l. Mulier. 22. §. Opponit. 6. ad senatus
consultum Trebell. l. 2. tit. 11. p. 4; de matre, aut materno,
et parentibus q. filias non habebant impotestate nihil tale forsan
capitum fuit. Imo de traxit videtur suaderi l. vlt. C. de dotis
missionibus, ubi docemur. Sius patris, hanc obligationem fuisse:
quare doti a matre d. tituta in minus adugeticia conseruata, quam si ab
patre d. tituta, Vlpianus in pac. mentis al. 6. de dotibus §. 3. d. l. g.
p. fedicia. §. si quis. q. de iure dotium. l. g. sive ux. 34. de donatio
nibus in q. ius agnouerit. Proclecianus et Maximianus in q. nec
mat. 14. de iure dotium ubi incipit supponere, matris non posse cogere dotem

etiam extranea: existimantur doti causa, quia est, semper repe-
titoria: & 2^a quicumque, qui dotem solvit, quae doctrina implec-
tuntur Baldus Novellus de dotibus § p. per totum, Tiraquellus de
privilegiis p. cae § p. fact. n. 23. & privilegio l. § 8. — Bar-
tolus vero, Angelus, & Casareus, dicto § si mulier, quos se-
quitur Petrus Surdus de alimentis tit. 6. § 7. accipiunt per
dictum textum, de Matre, Avia, aut Sorore, quae pietate afficiuntur.
Accursius autem de Matre & Avia tantum, quorum pietas a iure
dignoscitur, § Nensenius 34. de negotiis habitis, quae sequitur Schi-
fordeguerus ad Fabrum lib. 3. tractatu 6. § 4. immo Cusarius
lib. 4. quatuor Pauli, dicta § Nensenius & mulier, reposuit
Matrem, dicto § si mulier, quae probant Petrus de Faber ibi,
ergo etiam non repetitur Mater, hanc speciem, quia obligatio hanc pietatis
efficax esset ad exigendum, igitur multo fortius ad retinendum. — Al-
tera accipiunt hunc textum Quarenus ad tit. de adit. in debitoribus § 6.
Otmanus lib. 2. observationum ep. 3. quos non movet — Verum in moribus
universae Europae, eo igitur devenit, ut quicumque Parentes tenen-
tur ad alendum filios, teneantur etiam ad dotandas filias, et Mater,
quae Pater, Avus, Avia, legitimi, vel illegitimi, ut docent plu-
rimi relati a Barrota, dicto ep. & haberet n. 10. & § selectis ad-
ditionibus n. 4. & a Dno Larricogui dicto ep. n. 10. & in Reg-
nicolis ad § 9. Fauci. 2.

3° effectus eiusdem obligationis est, quod teneatur
Pater, Mater, & Ascendentes, suo ordine filios legitimos relinqui-
re; alioquin remedia operata sunt filijs, ut evitentur iudicia Pa-
rentum, si ab omni hereditate eos remouerint. Legitima vero varia
est ex legibus; nam iure veteri erat quadrans illius portionis, quae
quis habiturus erat ab intestato, § Papinianus § 2. § quoniam,
& § quanta de infirmo testamento. Sed ex nouissima Iustiniani
n. constitutio. de qua § autentica nouissima C. eod. tit. siquid essent

N. 15.

De legitima

essent filij, vel partiores: quatuor vntz hereditati paternz; si
 sex, vel plures: sex vntz efficiunt legitimz. Notatio tamen iure
 magis indultz est filijs, vel Parentibus: omnis enj substantia
 Patris, filij legitima est, scripta quinta p. de qua; faborgani
 me, sine inter extraneos disponere potest. omnique patrimonio
 filij legitima est Patris, vel ascendens, scripta 3 p. de qua
 disponere potest. Alioquin tuz Ascendentes, quz Descendentes de
 inoficioso testamento agere possunt, n. et g. legitima debita
 efficaciter ex iure naturali; s. caa naturalis pietatis induxit, q. quasi
 exterrit a iure hanc efficaciq. obligationis. Videndi p. multos
 Richard. s. igitur quarta inst. de inoficioso testamento, d. remisi
 ue s. lecturis ad tituz delibere s. posthumis cp. 2. ex n. 14. Valencia
 tractatul. ad eundz tituz cp. 1. per totuz, Carratequi lib. 2. s. lecturuz
 cp. 6. Valascus de participationibus cp. 17. d. 1. 2. = 2 =:

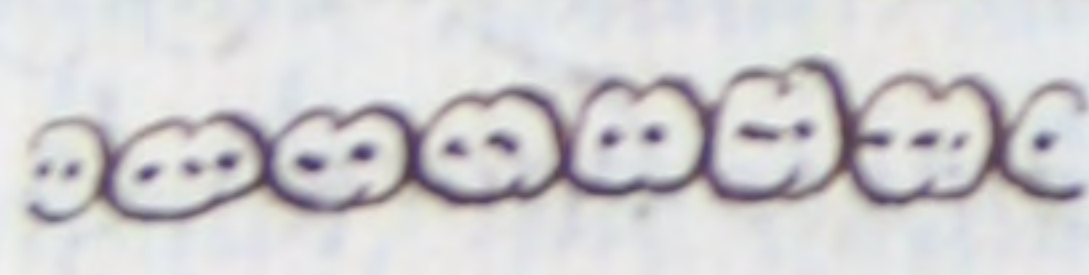
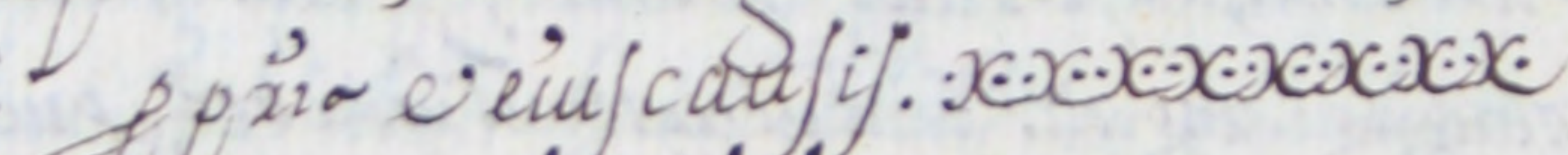
Dicitur q. poterunt filij N. 16 =
 inuis que Parentes creditores respectu legitimarum sibi arbitary s. quantuz subiecta
 sequituz illas ext. agueruz sunt ab ignitis incitis d. causis ex legitima
 hereditati int, vt dicitur in l. d. ratio 7 d. bonis damnatoruz: Creditores
 euz appellanti qui de iure ext. agueruz possunt, quoz q. efficere
 Medio, a iure p. dit. p. eiq. obligatio naturalis ad effectuz exactionis po-
 sit perducit l. o. creditoris 10. de v. b. oblig. s. d. nihilominuz tam
 absolutuz p. proximis creditoribus n. s. q. obligatio pietatis n. ad
 stringit bono p. p. nec maius vinculu, quz memoriq. inducit
 s. misericordiaz fillijs exhibendz in morte; vt habent vnde se al-
 lant, nec alij int. p. onanti extranei. Ideo auuzq. patre
 datuz fuit in fillijs iuuu parentibz, debent ipsos solliciti sint, nec
 se p. acbeant acruos creditores; s. p. ius e. v. d. l. t. p. alius d. re
 bz suis disponendis fidelituz; s. t. l. g. s. ex. s. v. l. t. ex. p. d. ca
 d. auer. s. b. a. r. Anon. Reueri relatu digna lib. 3. i. r. y. iudica
 tary cp. 6. in sum. negata p. d. A fillio operas p. p. emg. g. g. g.

imponere

l. 5, de pulatione que eadem opinio secundu ius d. mure v. trelatis
 si quibus agnoscat Gregorius in d. l. 2. g. 13. d. accipit a mul
 tis quos aduocat h. camozilla in additionibus ad d. g. de glo. 2. Notaria
 in l. 4. d. primogenijs c. 2. n. 21, distinguit inter filios d. exheredat
 respectu filij donatarij, reuocatur inter in officio donationis.
 Respectu vero ceterorum fratrum reuocatur v. q. ad legitime filij de
 fraudati. Nec q. donationis reuocatur. Reliq. q. alienationes in
 fraude facte quarumcuq. Legitimarij vt docet Costa in epis. ipe
 ti d. b. p. uia n. potest 3. p. ex n. 1. Iulianus clarus l. 5. senten
 tiaz d. donatio g. 14. Caruallo v. b. p. xime, n. 55. q. uare licet cup
 tius l. 5. d. b. c. c. p. 14. d. d. a. t. l. ad africany in l. 1. d. g. 1. in
 fraude patroni Ant. fab. l. 3. d. i. c. t. c. p. 7. d. d. e. d. e. 4. p. c. r. o. x. i. t. e. l. e. s.
 t. o. v. b. p. xime n. 4. subtiliter trouert q. in quib. reuocatur in officio
 donationis, nos p. ar. curamus d. hauemus l. g. p. a. t. i. q. que decidit
 d. u. x. i. g. ~~est sum~~

Inspectio II, de obligatione naturali,

 p. p. n. e. i. u. s. c. a. s. i. s.

Obligatio naturalis proprie sumpta e. g. u. b. i. u. s. N. 18

Naturalis dicitur vinculum quod vincitur necessitate iuris gentium
 remota. Ciuili aguate e. g. u. e. p. p. o. n. i. t. i. n. l. e. d. a. m. p. l. i. u. s. 2. 4. 5. d. e. r. e. q. u. i. t. a. s.
 ibi h. i. s. n. a. a. d. i. b. e. t. q. u. e. i. u. r. o. g. e. n. t. i. u. d. a. r. e. o. p. o. s. t. i. t. l. i. c. e. t. i. n. z. q. u. i. d. u. n. t. a.
 x. a. t. n. a. a. d. i. b. e. t. c. r. e. d. i. t. a. m. i. u. r. o. c. i. u. i. l. i. n. a. p. p. e. l. a. t. e. c. u. z. a. d. s. e. l. u. t. e.
 v. a. g. o. r. i. n. p. o. s. i. t. l. g. c. r. e. d. i. t. o. r. i. s. l. o. d. v. b. o. r. u. m. s. i. g. n. i. f. d. b. d. e. f. e. c. t. u. s. d. e.
 t. i. o. n. i. s. l. g. p. u. p. i. l. l. i. b. s. u. l. t. d. e. m. o. g. o. n. i. s. g. e. n. t. i. u. q. u. e. p. l. e. r. u. n. q. o. b. l. i. g. a. t. i. o.
 n. a. l. i. s. n. p. d. u. c. i. t. l. g. n. a. a. l. i. s. l. o. d. o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. i. b. u. s. d. a. c. t. i. o. n. i. b. u. s. l. o. d. e. d. i.
 i. u. r. o. l. b. d. s. n. a. a. l. i. s. d. f. i. d. e. i. i. u. r. o. r. u. m. i. u. s. h. i. n. t. a. n. z. n. a. a. l. i. s. p. e. l. i. t.
 v. i. m. t. i. n. o. e. s. u. b. r. e. n. t. i. o. p. e. c. c. a. t. i. s. a. t. i. s. f. a. c. i. e. r. e. o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. i. n. a. a. l. i. i. n. m. i.
 n. o. q. u. e. l. e. x. c. i. u. i. l. i. s. a. d. s. t. i. m. e. t. o. b. l. i. g. a. t. u. s. c. i. u. i. l. i. s. a. d. s. e. l. u. t. u. s. d. i. c. t. e. n. i. c.

est sum

est res illorum bonorum quorum dante oportet synonymice enim
 de maano inuice gentium dante oportet, Claus barbara in dt. l. 26
 ubi Cusarius lb. 3 questionum Pauli Donillus lb. 12. op. 2 vbi dicitur
 litt. C. concludimus quod naturalis obligatio proprie sumpta componitur
 ratione obligare, et sub culpa letali siue grauis sit. Notent.
 Vulgo Canoniste in cp. 1 de pactis et in cp. monit. d. iudicij, Alondora
 lb. 1 de pactis cp. 4 de extor. pata sales d. legibus disp. 16. ~~17.~~ 17. oct.
 12. Dr. Tapies 2. tom. cathenz morales lb. 5. q. 20 de extor. Th. de
 Legi et suo antesignano D. Aho. 2. v. 9. 88 art. 1.

N. 19.
 Causa p[re]u[er]ua
 naturalis obligati

Causa p[re]u[er]ua
 maxime sive atomata obligatio naturalis, et equitas, ut Papini
 ang. definit in l. 1. stichy 95 § naturalis de iudicij ibi, vinculum equi
 tatis, quod solo sustinetur. Itaq. ut regula lex iuris arripit dante, que
 singulis casibus adaptata, vbi equitas deficit, deficit p[ro]inde quatenus naturalis
 obligatio, vbi existit equitas ibi obligatio naturalis, v. g. siue quis de iure
 p[ro]ximus iudicis sententia absolute manentia obligatio lo.
 Iulianus 60, de dicitur in dicitur, q. licet vis iudicata et equitas re
 non, lo. singularis 6. de excepte vis iudicate p[ro]ximate haucata, lo.
 in gurus 25. de statu hominum lo. vis iudicate 207. de regulis iuris
 et q. vniuerso iudex dicitur lo. ius pluribus 11. de iustitia diuina lo.
 reus 65. § 1. P[re]ter ad senatus consultum Tubl. tamq. horum hominum
 q. vel hec sunt in p[ro]p[ri]etate et dicitur naturalis veritate quod illi q. dicitur
 bicit. Antonius. Fau. in papiniana tit. 1. p[ri]ncipio 1. illate et
 tit. 4. p[ri]ncipio 4. illate 1. et multis et notis Valentia lb. 2. illu
 Cuius natura 2. cp. 3. p[er] extor. Si p[ro]p[ri]etate quod dicitur, p[ri]ncipio au
 et in excepte quod quicquid iuris iuris obligatus lo. iuris 275 p[er] ac
 tus in p[ro]p[ri]etate de pactis lo. 2. et circa de d[omi]ni malice cepte lo. iuris
 puler 35. de bonis obligatiombus, de iure et dicitur qui iuris
 obligationi deus et equitas naturalis lo. exceptionis 40. de dicitur
 deus lo. Marcellus 66, de regulis iuris.

N. 20

Sed opere pretii est presentia, exponere, quid sit equitas
naturalis. Respondit in Insuper Codicibus, dicitur in pluribus
lib. de Just. Diva. quod se per bonum et equum, et explicat sic
poterit defini: equitas quaedam retributionis, quae ex necessitate pos-
tulat humana natura. Qualitas retributionis, dicitur certitudinem
rei praestandae, reddendae, aut solvendae. Necessitas dicitur essentia
ipsius obligationis naturalis secundum sui naturam, ex quo apparet ad
substantiam obligationis naturalis habere se per accidens appro-
uatiorem iuris civilis. quoniam enim de iure sit auxilio legis, non
ideo minus habebit vim, et efficaciam iuris naturalis, quod videtur
recte praesentire, licet non recte fecerint, puncto equitatis in-
dagando, Donellus lib. 12. cap. 2. et alij laudati ibi ab osuado
Littera B. = Schifodequeus ad Fabry lib. 3. tit. 1. tractatu 16.
fere per totas. Equitas in naturali ob circumstantias factorum va-
ria est: quod melius omnibus exprimit Trifoninus noster
in l. bona fides 31. ff. de positi. 19. equitas naturalis, posuit, ut depo-
nenti reddatur depositum a depositario. Et propter duentios de red-
dendo, quae equitate naturali nititur l. 1. de pactis: et quia dicitur
tari de positi grauis, ac peculiaris perfidia est, l. 1. l. furto 6.
Et illud 6. dicitur qui notanti infamia factamen deponentis fuisse
deportatum, et per seque per sententiam deputationis bona amisisset,
l. ea sola 29. de regulis iuris. Fac etiam furem vel latronem alium
non deposuisse, et postea Dominum remane repetitur, non est reddenda
res deponenti: sed fisco, et vero Domino: fortior enim equitas pos-
tulatur, ut res non auferatur Domino, quae ut seruati Dominus fides, et qui
Dominus non est, docet Proculus lib. 2. de Iure belli et pacis cap. 10. § 1.
et 2 = Aliud exemplum affert D. Augustinus relatus in eo ne quis
arbitrari § 229. 2. si quis deposuit gladium, illum repetat et furem
ne cepit, non reddat, ne male, et si permittit suum illo vitare. Facit etiam
in simili textus l. 7. tit. 18. § 2. ubi Gregorius gl. 7. et eadem specie

20.
quod sit equitas naturalis

39

1570
liber 12. cap. 2.

69

tx, i lq 5. ob. tit. 3. p. 5. d. ibi Gregorius, & Hermosilla q. total,
add. indi sunt Petrus de Guibara ad lq lq. de Just. & Jure lib 2.
ex n. 2. Ant. Faber i papincanea tit. 1. p. 2. illat. 1. & p. 2.
1. & futat. 2. Quatenus ad lq f. depositi cp 1. Cusatus ad lq
79 de iustit. & jure, Gregorius i p. ludis obpti Juri Consulto
lib 3. cp 7. Protius lib 1. de iure bell. cp. 8. lo. S. notis. In hoc ca
go sensu dicimus equitate naali esse matre obligationis: q. pari
tis, & consideratis simul vobus circumstantijs iustitia naalis expos
tulat ut fides seruetur, vel aliter solvatur &c.

N. 21
q. sit iust. naale

Unde necessario d. equi
tatis iustitiam absolute naaliter est, si possit per ius civile improbari;
si enim iustitiam perciperet non esset ius, sed iustitia ex erit aut lex,
& distincte iustitiam quippe naaliter firmam & immutabilem semper
permanet & sed naalia iust. de iure naali. potest quidem ius civi
le ob commune reipublice bonum, non assistere vobus indistincte
naalibus obligationibus eam relinquendo, & suis tunc iustitiam
& propria efficacia, & hoc sensu per non approbationem dicitur ius civile
aliquid detrahente de iure gentium, vel naali. lq ius civile 6. de
Just. & iure, docent Menchaca lib 1. illustrat. cp 11. Maderna cp 9.
animadversionum Donellus lib 1. cp 12. vbi dicitur i. modo expli
cat Osualdus littera **E**. sed non potest improbare obligationes naales
absolute ex equitate naty, veluti ex fide data. Potest nihilomi
nus improbare aliquas magis pactory, quae sint i. honores civiles
veluti nec hereditas, debi. & tractibus, ne matrimonia pene meti
adstringantur, & si quae sint similia: quia magis d. ientory subit
legi, ideo quidem ut quae lege improbata sit, iniusta sit simpliciter;
ex quo absolute non obligat, etiam secundum naam: redditi enim magis
quidquid phitay est de legibus, cp quae tra iuxta 64. de regalis ius
6. cp imperiale 13. 2592. Igitur i. his casibus deficit equitas
naalis, nec qui p. misit tenet fides implere, quia equitas naalis.

admixta

radmixta est cum p[ro]ceptis civilibus, ideoq[ue] variata materia
p[ro] acton[um] p[ro]xius civile iuris materiq[ue], circa quam necesse est
gatis, naturalis superest, docent p[er] multis Cobarrubias in
regula quamvis p[ro] acty i parte § 4, n[um] 6, v[er]o casiculo 3; v[er]o casiculo
culo 5. A cecidit in lege 1. titulo 1. libro 5. compilationis n[ost]re
pater Sanchez de Matrimonio libro 1. disputatione 7. ex
numero 16. et latius libro 6. disputat[ur] 38. n[um] 20. Salas de
disputat[ur] 16. sect[ur]e 12. n[um] 50 et 51, Tapia i tit[ur]o chathere
moralis lb. 4 g[ra] 12, articulo 1. et f[er]at[ur] totos = Ex quo sine
vlla op[er]e manet ex positus textus alioquin difficilis in leg[is]
Cum lex, 46. desidi ius o[mn]ibus

90

Proest etiq[ue] lex facit ali-
quas p[er]sonas in h[ab]itu ad d[omi]nand[um] in factum v[er]o sen-
sus ab ip[s]is p[er]actis nullum effect[us] p[ro]ducit nec obligationi
naturalis quia d[omi]n[us] h[ab]itu omni[um] subicitur legi ab ea re-
gulatur; quare consensu p[er] legem regulatis n[on] potest dici sim-
pliciter d[omi]n[us] = V[er]o. riduo intrare contrahant matrimo-
nium sine parrocho et testibus; nihil agunt iuxta dispositio-
nem Tridentini c. 24 de matrimonio cp. 1, nec ex iurisdictione
no ecclesiastica, aut naali ligantur: quia lex ecclesiastica p[ro]p[ri]a
suis iurisdictionibus illis consensum v[er]o p[ro]inceps secularis potest
vitari in negotiis p[ro]fane ex iusta causa et ad bonum
comuni impediendi ita concludunt cum multis San-
chez de Matrimonio lb. 3. g[ra] 4. Basilus lb. 5. cp. 4. Bar-
bosa i parte de parrocho cp. 22 de officio et potestate epis-
copi allegat[ur] 23. Diana plura iuris velatis i parte tractu re-
solut[ur] 23. et sequentibus = Idem dicendum est quo ius con-
tractu datur f[er]at[ur] p[ro]xius sub qua celebrantes valeat
et alia si valeat, tunc si forma n[on] servata omnino nullus e[st] ore

N[um] 22

Ex iure naturali valeat

Ex iuramento valet. I. quia aliter datus consensus nullus
est secundum leges quoniam illi absque dote ridunt nullum dicitur
quia. Ita ab omni cogitatione de tali contractu celebrando
in de alio negotio quare si non valet talis contractus non
potest valetur et talis conventio simplex. Quia de
simplici conventione non cogitantur leg. 1. §. si quis ita
2. hoc titulo de verborum obligationibus, que sic recte expli-
cant duo verba per amarij, et Valentio lib. 2. illustrium tra-
ctatus ep. 4. ap. principio et Lamos in lege iuris gentium 7. §.
sed cum null. n. 5. de pactis et in communi lege doctrina
seruissime tractata a Tapia dicta quest. 17. articulo
5. et 6. et latissime a Mendoza dicto lib. 1. ep. 4. Quibus
principis presuppositis; manet decisiva questio an lex
civilis obligationem naturalem et lex positiva non enim
potest tollere directe ian natam, sed potest per impe-
dire ortu obligationis vel ex parte materie vel ex parte con-
tractantis; quo in casu deficit conventio et per consequens
et quibus naturalis et sic accipiendi sunt et in lege pacta b.
leg. pactis. 5. cum similibus. C. de pactis iuncta lege ex eo 4. C. de
inutilibus stipulationibus de qua quest. vide dicitur Antonius
Mendoza qui plurimos refert lib. 1. institutionum ep. 9.

Quae se
Aencia in tantis placuit sapientissimo Patri sanctus in precepta
decalogi lib. 3. ep. 22. n. 10. ut eisdem manent si per amarij in radi-
ce irritantur et sensu et hentij in obligari iuramentis per
tity sup. or. b. seruanti contractus = Ex omni et q. Cobax
in ep. quazuis pactis 2. p. in principio et post eundem alios Faqui-
nius lib. 2. diuisione 4. ep. 73; censuit iuramentis per amarij in
Contractu reguato, q. 1. et 2. b. omni moris civilis veluti de b. e. iudi-
tat. iuramentis nullius e. momenti: que sententia in mali procedunt

ex iure
si

ex iure civili Romanorum leg. signis pro eo sb. de fidei iuro
 ubi legitur: cum similibus c. de non numerata pecunia
 Verum secundum ius canonicum in foro anime, parum tutum censetur
 hanc doctrinam: quia iuramentum duplex iure iuris continetur
 totum parti secundum iustitiam humanam alteram Deo secundum
 deum religionem: lex civilis potest praevincere iustitiam
 humanam etiam quo ad ius naturalis: Deo tamque fidem
 deum nullo modo potest tolere, igitur implendum est
 promissum nisi sit in diuini salutis et eterne id est
 contra creat peccatum, quod faciendum est ut sit contra
 precepta divina aut ecclesiastica quo carni non est obli-
 gatum iuramentum. cp. non est obligatum de regulis
 iuris in 6. = Ceterum contra prohibitionem legum que
 non videntur peccamina facta prohibita; implendum est cp.
 de iur. iur. 6. cp. cum contingat 28. de iure iurando cp.
 licet mulieres eod. titulo sb. cp. quamvis pactum de pacti
 eod. lib. authenticis sacramentum puerum c. si ad
 usus venditionem docent Sanchez dicto lib. 3. in preceptis
 Decalogi cp. 22. n. 11. ubi plura quam 60. aut 60. referit
 addendum etiam cunpluribus Farinarius in reg. extrin. de contra-
 ctibus questione 16. part. 2. Noquez allegat. 29. et 30. Alexan-
 dra dicto libro 1. cap. 9. et 10. = Verum tamque ut in ecclesia
 resideret potestatem tam in capite quam in membris; que
 inde participatque habent iuris dictionem: et relaxandi
 hoc iuramentum ad quam relaxationem sufficit
 quod ex parte creditorum sit turpitudine civilis de quo
 latissime cogit idem Sanchez dicto libro 3. cap. 11. et
 12. addendum etiam de Notitia de illis lib. 3. variis
 cp. 30. cunquatione sequentibus et Michael Dou-
 sel de iustitia Pontificis iurisdictionis lib. 1. cap. 6. n. 2. et

Manit g. N. 24

Manet q̄ natura, & quietas naturalis, cui assunt omnes
 nes circumstantie, ista esse primaria & atomica causa obli-
 gationis naturalis = Videamus modo, quo dicitur hęc equi-
 tas = et quide inuenimus duo capita, ad que possit reduci,
 & que sint fontes, velut melius dico, quasi fontes obliga-
 tionis naturalis = Prima extat, l. q̄ iure nãq̄ 206. de
 regulis iuris, iuncta l. nam hoc natura 14. de edicte
 Indebiti ibi iura nature equi est, nemine saltemus iac-
 tura fieri locupletioraz = Secunda extat, l. 1. de pactis,
 ibi, huius edicti equitas naturalis est. quid enim l. q̄
 digni fidei humane, quę ea, quę inter homines placuerunt
 seruare? Itaque hu locu, equitas naturalis, significat ius
 naturale simpliciter, vt explicant Petrus Gregorius bae
 inter lib. 1. preteritorum optimi. Inuis Consulti ep 13. n. 2.
 Georgius Obreptus lib. de principijs iuris ep 14. per totam, ma-
 xime ex n. 23. Menochius alijs laudatis 3 tom. 3. silio
 202. a principio vsque ad numerum 107. Petrus Faber
 eruditissimus dmentarij ad l. l. de iust. & iure, pagi-
 na mihi 24. & 25. Grotius lib 6. de iure belli & pacis
 ep 10. § 2. & nono, & alijs magis obijs = Quibus & qui
 tatis fontibus explicatis tota nra tractatio manifestabitur =
 Quibus (distante mihi sapientissimo collendisi -
 moque Preceptore meo P. D. D. Josepho ...
 Fernandez de Piter Cathedre respecti ...
 neq̄ iuris civilis dignissimo Mode ...
 ratore, imposui hęc obseruatio ...
 ni finis suus minimus di ...
 cupulus, Joannes a Popi ...
 Mo delaxa. Salmantuz ...
 anno Dni 1663.

Inspectio 4a

INSPETIO III.

92

DE OBLIGATIONE NATAE QUAE NASCITUR EX RETENTIO

ALIENI MODI.

N. 25.

Consequenter superioribus dixit Cicero, 3. de officiis, in magno esse ex alieno modo augere proprium pendium. Cuiusmodi quatuor libro epistola 16. = hoc inquit, notari te poribus distemur Inimicum, ut alter alterius letetur modo = Ex quo patet ipso lumine magno, Sabinius vetus Jurisconsultus perpetuo regulam statuit, ut qui aliquid alienum sine iusta causa penes alium sit possit ab eo dici, id est peti: quia iniuste illud detinet. l. perpetuo 6. de dicit. obtinere eam quous nec delictum, nec factum, nec accipioni argui possit. exempla sunt l. si quis 4. § ult. de rebus creditis, l. rari 25. ff. rari amotari, ubi haec petitio dicitur iniuriam, quia nullo iure civili indignum est vehementer, et tamen naturalis causa petendi = Unde etiam Marcellus l. q. dicitur 5. § penult. § ult. de impensis, res dotales factis, et ceteri dicitur legibus sequentibus substituerunt, obtruncerunt q. impensas factas res dotales quae dote augent et locupletiorum reddunt vixit, non tantum posse retineri ope exceptionis, sed et peti extorqueri que per officium Iudicis quae dos in soluta sit = Quae materia de obligat. orta ex retentio alieni modi latissima est, discuntur que per omnes iuris articulos: nos vero per munere, et praesto danti enim summa eorum capita linare.

N. 26.

In primis si inspicimus negotium, aut tractum in hac obligatio. Per quosdam, et qui adversarius, vel qui magis detinet, vel ex pecunia

pecunia nra locupletior factus sit, ut dixit Trifonius nra *l. g. nescit*
l. 10. § 1. de distractio pignori ibi, certe ex occasione eius ad actum id fieri
equum pignori deditur, quod creditoris lucro cedere = Cui coniungendus
est alius eiusdem Insulti locus ex eodem lib. desumptus, l. g. nec enj. 23. l. g.
antecedenti de pignoratitia act. = Veluti si bona fide possidero seruum
quasi mihi legatum & tibi legatum fuisse, & eam vendidero. poteris a me
pretium deducere; quia illud ad me pervenit ex te tua, ut hoc insensiois cum
Marcelo notavit eius Antagorista Iulianus; l. g. si ex seruum 23 vendit
crediti, ubi Cusatius tractatu 2. ad Africanum. notandum in e. quod dicit
Insultus hanc dicitur tunc potest, cum servus mortuus sit vel irruptus, ut
l. g. de negotiis gestis 1. C. de negotiis gestis de rebus alienis non alienari.
Vel aliter peremptus, ut l. g. de negotiis gestis, quia si res statet venale
gatare possit illi vindicare, & evincere ab emptore, & emptor per actum ex
empto pretium a venditore extorquere, l. g. ex empto 11. de actionibus, empto =
Ergo quantum res extat, non videtur perfecte ad venditorem pervenisse
se & possit ei auferri l. g. 4. § hinc potestatis 12. de viucap. = Ergo nec
potest dici inter locupletior factus = Nisi verus Dominus ratum habuerit
venditorem partem a bona fidei possessorae, quo casu cessat emtio perinde
ac si res perempta fuisset: §. poterit statim partem deducere ex quo ven
ditor locupletior factus est. l. g. 3. C. de rei vindicatione. = Semper enim
requirimus quod fiat locupletior ex pretio et hac actione teneatur =
Vnde si prius a bona fide emerat, & bona fide detraxerit, a te acceptum
iudicium & vero Dno. C. de quo l. g. Iulianus 17. de rei vindicatione.
non potest dici locupletior: quatenus illi hae partem abest, & persequens
cessabit hae actio, ut optime disputat Bonetus; & meritorio ad dicitur
l. g. 23. i eo tamen culpandus quod nimis & Cusatio disputat, antequam dicitur
sit de negotiis gestis, ut dicitur l. g. 11. est enim naturalis ut inquit Cusat.
& instar negotiorum gestorum, eo preterea quod quicquid alienum bona fide
vendit, videtur Dno negotium voluisse gerere.

explicata lex 23. de
 rebus creditis.

N. 27.
 explicata lex 32.
 de rebus creditis

Non multum dissimilis est
 Species

species tunc, si me & Titius 32. de rebus creditis, ubi si tanquam
 a debitore tunc pecuniam acceperim mihi debita, ab eo qui tunc meus erat
 debitor, non obligari mihi ex contractu, vel ex negotio, quia propter erro-
 rem deficit sensus legis si per errorem 15. de iurisdictione. & similibus, sed
 quia pecunia mihi debita ad te pervenit, teneri mihi ad dictione
 naturali ex bono & equo: & sic & quoniam ut mihi restituas, quod ratio
 nobis meis presumpsisti. Hic tunc est Celsus filius, qui post sabinum
 hanc perpetuam regulam statuit, ut quid quid ad aliquem pervenit, vel ex
 iusta causa, vel sine causa, aut fortuito, possit ab eo repeti ad dictione na-
 turalem, dicta leg. perpetua 6. de dictione ob turpem causam = In qua specie
 ut in precedenti pretium rei meae, aut pecunia mihi debita ad te pue-
 nit, ideo mihi teneris.

N 28.
 Explicata leg. 31. § 1.
 eod. titulo =

Ex diverso § leg. de fundo 31. § 1. eod. tit. ma-
 citi aliud remedium ad eundem effectum. species est = ego emi bona fides ex
 unum tuum a fure ignorans eum furtivum esse, et tuum esse = qui servus
 habebat etiam peculium, quo ad te expectabat = et apud me esset, alium
 servum emi, pretium quo ex tuo peculio, id est ex re tua numeravi = ego
 meo iure tibi adquirem si servo ipsi traderet, leg. adquirem 10. §
 de his de acquirendo rei dom. § de his autem § 1. per quas personas no-
 bis adquirem, sed quia mihi bonae fidei possessori traditus fuit, nec
 tibi adquirem cessante traditio. nec mihi adquirem cessante contractu
 & causa = Quaesitum fuit quibus actionibus tibi consulere possit, tu
 § me, quae de venditorum servis? Primo ex sabinum, Cassius, & Julianum
 § 1. docet, posse te a me hominem addicere naturaliter, quia ex numeris
 tuis pecuniaribus & paratus fuit; nec debeo retinere, quod ad me ex
 tua pecunia pervenit: sed in postea tecum & putari quidquid impendit
 ratione huius hominis: ne per contractum ex impensis meis fras locu-
 plectior = Hactenus § leg. si servus 24. § 1. de actionibus empti, ubi
 eadem proponit quaestio = Deinde agit de remedijs, quae tibi & petunt
 adversus venditorum ex contractu tui servus: aserit & petere tibi integram

ex empto

ex empto, actione, & tunc venditor agit d' emptor, & etens ipsi
 serbuz etiq' & uacat, quia agit actio. personali sui n' opponit in
 capio l' indebiti §. §. De actionibus empti, & sic tibi serbuz tradit =
 satisfacet tamq' creditor si aratus sit cedere actioni ex empto,
 quam habet d' emptorem =. adicit Iulianus teneri te eo casu
 venditori pecuniaz numerari q' n' aliter intelligi debet quod si ex
 vno pecuniato pecuniam n' soluit venditori vel n' totu soluit =.
 Deniq' aliu tibi remediuz p'bet; nempe ut vindictis nummos pecu-
 liares datos venditori si extant: extant tunc pecuniaz seruimus
 si tenent satisfaccere de peculio, q' si nummi & summi sint nullu
 remediuz superest, nec tibi dno. q' nulla e' dictio aduersus eu,
 qui pecuniaz accepit ex iusta causa, nec ex assumptione locu-
 plectio factus est, l' uoluntate 44. de ditione in deuiti, sic tibi
 ligenda: nec venditori superest actio de peculio, qui d' tentus de-
 bit esse pecuniaz q' securu retinet, hactenus d' sultus =. Ex quo appa-
 ret nullu d' modioru tibi esse actione §. §. his casibz, quoz natura
 l' hominis d' ditione aduersus bene fidei possessoru = quoz intel-
 lectu n' omnimodo sic praestiterit, quozuis Donellus, Faber
 Cusarius, & classici in predictis tribz =.

N. 29.

species locupletis
satisfacti.

breuita q' n' licet i' singulis i' morari = d' p' sequantur hypotesi
 qui v' suu fuit ac existimans esse suu; q' illu restituit debet regula
 xite omne in ex menty rei restitue, & q' ex inde percipit l' itz venit
 20 §. p' tabe. 6. e' §. uoluntate 15. d' similibz d' ditione hereditatis = quoz
 doctrina etiq' a d' thome. 2. 2. q' 62 artl. 6. e' q' post classici
 d' agent C' Barabiar i' regula peccaty. 3. p' ap' principio d' d' de ius-
 titia & iure. lb. 4. q' 7 artl. 2. & cy allis d' d' Tapia i' tom cathe-
 rez moralis libro. 5. q' 26. artl. 1. ex n. 2. = item is qui aliquid per
 erroru gerens ex realia locuplectio factus fuit d' l' si ex ser-
 uo. 23. d' rebo creditis = imo licet ad actuz inuitus sit (veluti siue
trist

hinc ne cy ip sui in tunc d' ab actu) d' tractu fuit obligati, qua
 tenus locupletior factus est ex negotio a se suo gesto. l. si quis
 Manipul. 17 § p'culus 4 c' § ult. de in iudic' ac' tione vel sicut
 seuo peculij, et si non locupletior factus n' sit, nec peculij ac
 geata tenet de peculio l. si quis seuo 22 § de peculio = g. n' r' uo
 cat peculij, qui prohibet seuo contrahi; vnde huius tantu' q' dicit
 n' seuo simul in t' d' peculiatu' d' omniu' in t' d' t' r' i' a' obliget e' p' u'
 d' g' u' s' in solidu', ita ex p' d' u' it' n' o' u' ita d' eleganti' d' amos i' tractatu
 d' in t' d' t' r' i' a' c' p' 2 n' 3. = Ex quo licet hinc veteri n' t' r' i' a' t' r' i' a' p' illia
 tu', vel ab alio p' n' e' r' i' t' u' r' ; qui f' u' n' c' i' a' u' i' t' h' a' b' e' t' a' c' t' i' o' n' e' m' f' u' n' c' i' a' r' i' u' m
 quia q' b' e' r' e' d' i' n' u' e' r' a' r' i' u' s' h' a' b' e' t' l. ad si quis 14 § i' d' e' m' l' a' u' i' o' 13 d' e'
 r' e' l' i' g' i' o' s' i' s' = Igitur d' t' e' n' e' a' t' u' r' q' u' i' m' u' l' i' e' r' u' m' d' e' b' i' t' o' r' u' m' s' u' g' f' e' c' i' t' e' x
 g' e' s' t' o' a' l' i' o' n' o' q' u' o' q' u' i' i' n' u' t' u' s' s' i' t' ; m' u' l' t' o' m' a' g' i' s' A' m' e' n' i' t' a' i' o' n' e' a' n' t' e'
 a' b' s' e' n' s' ; p' u' p' i' l' u' s' ; i' n' f' a' n' s' ; f' u' r' i' o' s' u' s' ; s' i' l' o' c' u' p' l' e' t' i' o' r' u' s' f' a' c' t' u' s' f' u' e' r' i' t' ;
 n' e' n' i' m' o' b' l' i' g' a' t' u' s' e' x' d' e' n' o' r' u' ; d' i' t' o' m' u' l' t' u' ; s' e' x' u' i' e' t' e' x' c' o' m' p' e' n' s' i' o'
 s' i' c' d' i' c' i' t' u' r' i' n' l. f' u' r' i' o' s' u' s' 46. d' e' o' b' l' i' g' a' c' i' o' n' i' b' u' s' ; e' t' a' c' t' i' o' n' i' b' u' s' =
 Q' u' i' o' b' l' i' g' a' t' i' o' n' a' t' u' r' a' l' i' s' ; e' i' q' u' e' n' i' t' u' r' a' b' h' a' e' r' a' t' i' o' n' a' t' u' r' a' l' i' ; p' o' s' t'
 e' a' t' i' o' m' n' i' i' u' r' e' e' t' i' q' u' i' c' i' u' i' l' i' v' t' d' o' c' e' t' d' e' s' u' a' l' d' e' a' d' d' o' m' u' l' l' y' l' b' e' r' e'
 c' p' 2. l' i' t' e' r' a' c' p' 22 l' i' t' e' r' a' o' n' e' c' e' n' s' p' o' s' s' u' i' t' s' i' n' e' s' u' m' m' a' i' n' i' s' t' r' i' a'
 i' u' s' c' i' u' i' l' i' ; o' m' i' t' t' e' r' e' d' e' r' i' n' g' u' e' r' e' t' a' m' i' u' s' t' i' q' u' e' a' u' s' q' d' e' u' s' d' i' c' i' t' =
 q' u' a' r' i' u' m' f' r' u' c' t' u' s'

Voluntate

Ex quo
 quasi inasidelia, v' t' d' i' c' i' t' u' r' d' e' a' l' b' a' n' t' u' r' p' l' u' r' i' m' i' t' a' ; q' u' i' a' d'
 h' a' n' e' s' p' e' c' i' e' r' e' f' e' r' u' n' t' u' r' ; i' n' p' a' r' t' i' m' s' i' g' u' i' s' f' e' c' i' t' n' o' t' i' a' p' u' p' i' l' i'
 f' u' r' i' o' s' i' v' e' e' o' s' o' b' l' i' g' a' t' e' p' e' r' t' a' s' i' l' o' c' u' p' l' e' t' i' o' r' u' s' f' a' c' t' i' s' i' n' t' l. d' i' c' t' p' t' n'
 3. §. e' t' s' i' f' u' r' i' o' s' i' s' l. s' i' p' u' p' i' l' i' b' ; i' n' p' a' r' t' i' m' p' r' i' m' o' e' i' §. d' e' t' i' s' 3. d' e'
 q' u' e' n' i' t' u' r' l. q' u' i' d' e' r' e' u' a' s' 22. §. 1. l. n' e' n' s' e' n' u' s' 34 v' i' r' i' c' u' l' o' n' g' e'
 i' l' l' u' d' l' a' t' i' s' 37 l. 2 c' d' e' n' e' g' o' r' i' u' s' g' e' s' t' i' o' n' e' q' u' i' n' i' m' o' s' i' p' u' p' i' l' u' s'
 i' p' s' e' a' l' l' i' e' n' a' n' o' t' i' a' g' e' s' t' i' t' d' e' i' n' d' e' l' o' c' u' p' l' e' t' i' o' r' u' s' u' a' r' i' t' ; s' o' n' e' t' i' c' a' e' o' ;
 q' u' a' n' t' u' s' e' x' q' u' a' r' i' d' e' b' i' t' u' s' n' o' n' t' e' n' e' t' u' r' d' i' c' t' l. 3. §. p' u' p' i' l' l' u' s' 4. c' u'
 i' u' s' l' i' t' e' r' a' q' u' o' d' m' e' i' t' o' i' n' v' o' r' t' i' t' C' u' s' a' c' i' u' s' l' b' 25 d' e' s' o' r' u' a' t' i' o' n' e' c' p' 7. v' t'

N. 30.
 Casus de pupilo
 locupletior factus

acté

Huic sequens e. pupilly n teneri ex dolo tutoris nunquam nec in inter
 dictis nec in exceptis causis, siue solus dolo sit tutor, siue n sit l. g. me
~~meminerim~~ nec in dicto 198 de regulis iuris; dicitur tate naturali
 ne p. exaucta alia alterius dolo, vt e alia iuris regula, que p. uat est l.
 Titabully & de Tabulis exiendis l. g. meminerim b. §. 1. C. d. vnde
 l. g. 2. C. Theodosiano code §. l. g. siquis 11. §. sit tutoris ff. q. ui aut clam
 l. g. n. e. reg. b. c. de ad minis tratione tutor l. g. 2. c. de his quibz vt in
 dignis. l. g. nec infantes 26. ff. de fidei dmsarij libertatibz, & quibus
 a Nouioribz Iuris dultis p. dicta regula vniuersalia tradita sit,
 siue soluendo sit tutor siue non, tam de ea re valde dmo dno
 v. exteuate vt dicitur in l. g. 4 §. ille 23 de dolo exceptione = Aristo
 & P. Conponius conserbant si in actu ad pupilly spectanti dolo tutor
 adhibuit, pupilly ex dolo tutoris d. demngdy modo tutor soluendo esset
 a quo pupillus in demnitate d. sequi posset. l. g. vlt. de ad minis tra
 tione tutor l. g. 1. §. de fact. tutoris vel curatoris l. g. 5. §. hoc edicto
 ff. n. u. fiat ei = Voz qui iniquitate p. cul dubio d. n. u. bat v. pu
 pillus ex dolo tutoris demnitate eo p. t. h. q. in demnitate d. sequi pos
 set a tutore; sic Vlyianus interpretatus fuit Conponij sententia vt
 pupillus satisfacere agenti si ex dolo accionibus suis in tutore, siue
 soluendo esset siue non esset = vnde v. ex manit pupilly ip. su. d. effectu
 nunquam teneri l. g. 3. §. de tributoria accione docet Cusatus l. b. 25.
 ob seruationem ep. 30. c. l. b. 3. questionum Papimani in l. g. 3. §. 9. de fact.
 tutoris P. claus fauer in l. g. alterius 49 de regulis iuris Mexillus l. b.
 1 Variantij ep. 34. = nisi p. dolo tutoris pupillus locus lectione fa
 ctus fuit; tunc inij. p. cauta teneta, ni tam p. p. dolo, quod ne com
 modo d. sequatur ex alio in modo l. g. l. u. d. b. 13. §. vlt. d. du
 bus l. g. b. sequentibus de dolo l. g. summo 21. §. 1. de peculio l. g. Tuli
 nus 13. §. 1. de infacto 7 de accionibus empti l. g. 3. §. de fact. tu
 toris vel curatoris l. g. si dolo 24. siquis omis causa testa
 menti docet fauer in rationali ad dicta l. g. 15. de dolo. =

N° 31.
 quando tenet
 ex dolo tutoris.

41

1037
 pupillo tutoris
 dolo

N° 32.

Vno tamen

N. 32.
Tutorius solidus tenetur.

Notamus casu pupillus in solidis tenetur et si locupletior factus fuerit
nec tutori quibus bona fide eius administratione l. 1. c. 3. de re
p. de d. traia tut de v. h. l. act. l. 3. C. eod. tit. = Cura
tutoris pro tutore, dicta l. 1. & huc actio iuncta l. 1. & deo q. tutor
negotia gerit = Ratio i. tutoris favor quosq. ad minus ratio
expedit pupillis ipsis et reip. = itz summa equitas quz iudi
tuz ex postulat ne alioquin omnis tutela nimis gravaretur i. q.
plexum ad e. g. administrandz cogunt = Quomodo p. u. accepta
pualis ratio Bartoli licet e. g. tractet in effecti n. multuz discentuz
Ludovicus Vitalis. tit. 1. Variar. cp. 11. =

N. 33.
de liberatione pu-
pilli.

~~quod de obligat. pupilli dicendy e. quam~~ Idem de liberatione
quod de obligat. pupilli dicendy e. quamvis pupillo in tutore
auctoritate n. recte s. tutore nec s. bono usus i. uxor
e. quatenus i. uxor s. firmata s. tutio quia locupletior e. fac-
tus fuit l. g. naturalit. 13. & ult. d. l. g. sequenti de d. ditione
i. d. uiti l. g. in pupillo. 4. de exceptionibus, l. g. apud Celsum
4. & si quis pupillo dediti man. except. l. g. pupillo. 5. l. g. i. pu-
pillo. 47. l. g. si pupillo. 66. de d. ditionibus & 1. in f. tit. q. u. h. ali-
enax licet vel n. e. ubiq. notant classici ad dendi tamz s. Me. n.
llus. l. 1. posterior. d. s. exactionum cp. 30 Marcus Licetama l. 6.
membranar. eccl. g. 9 & 3. s. qui forte gerus ad Fabry l. 1. trat.
16. g. 1. quiduo alios laudat agentes de tempore i. expectandz
e. ut quis ex reatiz factus locupletior i. quon vacat immorari =

N. 34.

Et ut exemplis fing. imponamus v. n. uer-
saliter retinendy e. queng. quibz locupletior e. spicacitate
nec i. quavis causa accipiendi i. i. ita sit. = Veluti si quis i. q.
regit de futuris alimentis licet taxatio in utilibus sit p. oratione
Maxi Antoni Philippi, tamz si locupletior factus i. ex e. g.
accepit eatenus tenetur l. g. d. h. 8. & si quis 72. de taxationibus
nec datur. s. l. repetitio p. datione induit. nisi p. exactione facti

s. d. uty sit.

tionem, ut si ipse novas fabulas faceret nova deuita adquiret,
non posset deuitores suos diuina; alioquin posset ab eis remoueri.
Et in se pateat quod in uos creditores dimisit, l. 3. ff. quod
qui iuris. = Alia Petrus fauer in dicta l. 2. ob., qui uariis
emendat. (licet in nouis axio). illy accipit delo. letora quam in
in p. cio circumscribitur ab eius solutione liberatur. = J. Guiller
mus. Foxnerius, lb. 3. selectionum ep. 5. rectius uidetur mihi inter
p. tare de l. g. tractus, numpc de remissione p. pactis uel per accip-
tationem: quauis enim remittat et q. ty venditor ex sua parte
aduc. & res integrasit ex utraq.; in p. bus emptor uel petitor, qui
factus fuit in d. m. n. i. a. s. d. u. t. i. d. e. p. a. c. t. i. s. : secus uero si q. x. c. e.
s. s. e. t. t. r. a. d. i. t. a. , q. t. u. n. c. r. e. m. i. s. s. i. o. p. a. c. t. i. s. f. a. c. t. a. e. m. p. t. o. r. i. p. l. e. n. a. r. i. p. p. s. i.
a. f. o. r. t. l. i. b. e. r. a. t. i. o. n. e. l. o. c. u. n. e. m. p. t. o. r. s. d. e. r. e. s. c. i. n. d. e. d. e. v. e. n. d. i. t. i. o. n. e.
l. o. u. l. t. d. e. a. c. c. e. p. t. i. l. a. t. i. o. n. i. b. : t. a. n. q. u. i. n. u. n. q. u. e. i. l. l. g. e. m. i. s. e. t. , i. s. e. n. p.
s. u. a. f. u. i. s. e. t. = In quo non video quid culpent anbo fabri. =

Nulla

g. lex nec publicata nec priuata i. f. i. c. i. u. p. o. t. e. s. t. u. t. a. l. t. e. r. a. l. t. e. r. i. u. s.
i. a. d. u. r. a. l. o. r. u. p. l. e. t. e. t. u. r. ; n. i. a. l. i. t. e. a. t. q. n. i. p. t. s. p. e. r. m. i. t. t. o. r. u. t. r. e. m.
a. l. i. e. n. g. d. i. t. i. n. e. a. t. q. u. i. s. i. n. u. i. t. o. d. n. o. ; q. u. i. e. s. t. i. u. s. t. y. e. t. u. r. p. e. n. a. t. u. r. a.
l. o. g. b. y. q. r. = igitur in hac parte ius naali p. a. r. t. i. i. n. d. i. g. n. i. t.
i. p. r. i. m. a. t. t. e. c. i. u. i. l. i. , e. t. p. e. r. s. e. q. u. a. n. s. h. e. c. q. u. a. l. i. s. q. u. a. l. i. s. a. c. t. i. o. n. e. a. u. t. d. i. c. t. o.
n. o. e. x. i. u. r. i. g. e. n. t. i. u. s. e. i. d. e. e. x. p. r. e. s. e. n. t. e. n. a. a. l. i. l. o. g. u. e. r. s. 27. f. f. r. e. a. t.
a. m. e. t. a. r. = n. u. c. o. b. s. e. r. u. a. t. q. d. i. u. e. b. a. t. f. a. u. e. r. s. u. p. n. o. 34. r. e. l. a. t. u. s. o. m. n. i. s.
a. c. t. i. o. n. e. s. a. i. u. r. i. c. i. u. i. l. i. i. n. u. e. n. t. a. s. c. e. u. t. r. u. l. o. q. u. a. t. a. e. x. l. o. 2. g. d. e. i. n. d. e.
6. i. r. e. q. u. e. n. t. i. d. e. o. r. d. i. n. e. i. u. r. i. s. = h. o. r. e. n. i. u. e. r. i. d. i. c. t. a. d. e. i. l. l. i. s. a. c. t. i. o. n. i.
q. u. e. e. x. f. o. r. m. u. l. e. i. n. c. i. p. i. e. b. a. n. t. a. , e. t. q. u. i. b. o. s. a. u. t. a. c. t. o. r. i. s. s. o. l. e. m. n. i. t. i. m.
i. u. d. i. t. i. o. e. x. p. e. r. i. e. b. a. n. t. a. ; n. i. t. a. m. e. d. e. x. t. r. a. o. r. d. i. n. a. r. i. s. r. e. d. i. s. p. e. r. q. u. e.
c. i. t. a. o. m. n. i. s. o. r. d. i. n. e. i. u. d. i. c. i. j. s. i. n. e. f. o. r. m. u. l. e. i. n. p. e. t. r. a. t. e. t. q. t. y. e. x. b. o. n. o.
e. t. e. q. u. o. o. f. f. i. c. i. o. q. i. u. d. i. c. i. s. i. m. p. l. o. r. a. t. o. i. n. s. e. q. u. a. t. u. r. q. u. i. s. q. s. i. b. i. e. x. n. a.
t. u. r. a. l. i. t. e. q. u. i. t. a. t. e. t. q. t. y. d. e. b. e. u. e. n. a. t. e. u. t. p. o. s. t. C. a. s. u. s. i. u. d. i. t. i. o. p. e. r. u. i. t.

Nota

91

N. 36.

Nota Madera lb. singulari ad ni madversione q. 10 = Ideo
signante veteres iuris multi post Sabinum, adpetz de extor
quendum q. hoc pendum tanty meminere officij iudicis au
dictionis. naalis. lg. plane 38. de legit. hereditatis lg. vlt. §.
vlt. de precario: n. vero actionis q. actio ad ius civile referta,
promidum hoc ex traordinarij refertur ad equitatem naale,
ide. ad ius gentij.

N. 37.

Explicata lex 10
de obligat. d. act.

Vnde infero interpretacione ad triplex vexac
tionem in lege naturales. 1. de obligationibus & actionibus. qui to
tidem vbi repetitur in lege fidei iuror. 16. §. 4. de fidei iuroribus,
vbi Paulus docet naturales obligationes ex duplici q. aut ex
duplici causa ex rei estimari = In nota e. si aliqua actio re
iur. rat. spectat. = i. e. si saltem efficiat, n. q. solutus sit posit
repeti ab eo qui soluit = a deo quidem ut notum est obligationis naturalis
in mercatu quod vtriusq. effectus distincta sit. = Hic e. verius q.
e. naturalis intellectus huius triplex, quod ex bona fide agnoverunt
Accursius & fere omnes Accursiani, Cusatus, et Gifanius ad
eundem lidam. lb. 6. membranarum eccloga. 20, Quardus
in lege amplius. 34. §. 1. de regulis iuris, Mendoza de pactis.
lb. 1. cap. 4. n. 12, & quippius ad veritatem accersit Onis Ramo
de mancans in technis ad lg. iuris gentij. 7. §. 1. & nulle de
pactis n. 6. quicquid de Romanus, Donellus, & alij, quod u
iicit Mendoza vbi proxime consuevit n. posidari actiones ex
mora obligatione naturali. Videamus modo quod sit obligatio
meu naturalis quod actiones pducant? Onis Ramo sumit
ex emplis ad obligationibus quasi improprias appellavit inspecte
is quod multoties effectus habent per officij iudicis = ego
ex emplum deduco ex n. p. p. obligate naturali, & ob serbo
Ulpianus n. dixisse absolute pducere actiones; & aliquam
actiones. Ut si non fuerit n. p. ducere p. p. civile actiones. sed.

Remedij

remedij extra ordinarij per officij iudicis.

Ex eodem prin N. 38.

adstitutionem D. Pij. —

cipio infero in pactione ad substitutionem. D. Pij. cuius fit
 mentio in l. 3 § si pupillus. 4 de negotiis gestis. l. 3 in prin
 cipio modati l. 1. pupillus. 5. de auctoritate tutorum, quia in pe
 ratorum actibus in pupillis debet inquiri, quatenus corruptio
 factus est. — potest sane videri hęc substitutio superflua
 et inanis, siquidem multo ante substitutionem. D. Pij. ex regula
 sabini, quam vltima. et ob hoc approbabit. q. cunque corruptio
 factus est et efficaciter tenet, ut dixi p. totam hanc spec
 tionem. Ad proximi dictis eius inutilitas innotescit. — Quoniam
 iudicialis que in speciebus supra positae dicitur p. duci
 tur ad defectum per modum officij iudicis q. variis e.
 et ad motum iudicis et qui vel iniqui decernitur, l. 2. §. nunc de
 officio 2. et l. sequenti de eo quod dicitur loco. Tunc enim implorari
 debet, quando nullum remedium ordinarij reperit, et conuerso
 subest equitas. Casus extant in l. in causa l. 6. de minoribus
 l. 9. si quis sepulcrum de religiosis l. 1. §. queritur de separa
 tionibus, et cet. alijs relictis. Prohazardus in auctoritate de officio
 iudicis ex n. 7. Imperator q. Quis in locum remedi extraordi
 narij, quod olim in pupillo et in ceteros, corruptionis factor
 ex aliena d. petuat, actionem substituit, ut dicitur in l. 1.
 §. in pupillo l. 5. de positi ut deinceps in dependet ex actione
 arbitraria aut officio iudicis, s. ex iure ordinario. — Ex quo
 variis n. disputant vtrumq. in hęc obligatio civilis sit, an
 efficacialis. — l. 1. de respectu pupilli ex iure civilis et post
 actionem datam, ut in l. sequar l. 1. de daman dicto l. 66. c. 1. de 1981.
 in ceteris casibus extra ordinariis, in quibus implorari debet officij
 iudicis a seo manere n. 1. — que omnia firmiter tenet in
 q. 1. in multis insudasse ingenue fateor, et artes artorum. — sulta,

ex eodem

excurrere, ut inq. felicitate excurrunt

IMPECTO. IV. *ultima.*

DE IACVSA OBLIGATIONIS

prae naturalis que est fidei datae implementy.

N. 39.

Implementy fidei datae e. alia eaa obligationis naturalis, potu
 Lat quippe naa human. ut d. sexuenteia de q. inta homines
 dicitur fidei. ony ut quontallianus ait lb. 2. institutiony orato
 riay ep. 29. supmuy rex humanay vinculy e. Ne vero posi
 ty any tractare de omibz negocijs e cauris sup q. fides inta
 nita s. tanty de tractibz e dictionibz ceteris que a d. mu
 nty p. ctant d. q. fides inta puato data. siue ex parte vnus
 luis p. mitzti, siue duoz pluriy vnide placitoy sententoy
 illo p. mitente idco appellatur p. licitacio lg. 3. de p. licitacionibz, hoc di
 citur pacty lg. 1. de pactis = illo p. mittem. soly obligat. hoc v. tray q. ad
 timent q. ex iure naali. Nihilis imy e. ut docent vulg. doctores in
 lg. 1. de pactis lg. 1. de p. cioni. Nihilis op. 23. de pactis Late Donellus
 lb. 12. ep. 2. vbi v. naldus lt. 9. Cusanius lb. 22. questiony Lapina
 ni lg. Richy 95. s. naalis de solutis nibus mendoz e. lb. 1. de pactis
 ep. 4. p. toty Anoldus Vionus in offusculo de pactis ep. 2. e. 3. v. q.
 Grotius. lb. 3. diuini belli e. pacis ep. 19. Michael Pousol lb. 1. his
 torie Pontificis iuris dictionis ep. 6. ex n. 5. Ans. Laurenti quib.
 l. selectay ep. 5. n. 4.

N. 40

Vnde nulla e. d. uento seruis de
 iurata, inta q. inta homines d. p. onus de re licita
 vel de re saltz lege n. impuata, que hanc obligationem naalem
 p. ducat = ut de pactis omnia nudis ex p. se docemur lg. 3. c. de r.

Suis.

V. ruzic l. 9. in his. s. & Imperator dissolutionibus, ubi v. s. pactis
 nude promissis, potest quidem imponere soluta in rebus = q. de iur. iur.
 naali; quod facit ut ceat iur. iur. l. 9. naturalis. u. de obligationi
 bus & adhibitis = quazuis in obligatiuilitate q. hie pactis omnia
 & de re iur. s. iur. iur. d. l. iur. gentiu. 7 & s. null. v. i. i.
 tix nude de pactis, pulchre seneca. lb. 3. de beneficiis. cp. 22 ibique
 Lex adit p. standu, q. p. m. i. m. nos obligat. null. = quozat
 tamz. v. o. e. f. d. d. q. nec. seruat. q. indigna. u. o. i. t. aud. d. d. s.
 Seneca. de null. l. 9. elig. naali. s. de null. l. 9. ciuili Romanoz
 secundu quoz pactis nude ex parte de iur. iur. p. d. u. b. a. z. t. e. p. c. y.
 tionz ad libuandz, & sic iur. iur. d. l. b. a. n. t. o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. z. i. g. n. a. t. o. z.
 s. ex parte creditoris in orz t. e. f. i. c. a. t. i. o. n. e. a. d. a. p. o. n. d. u. m. i. n. h. o. r. s. s. u.
 a. P. r. e. t. o. r. e. d. i. c. e. u. a. n. t. u. r. c. u. s. t. o. d. i. z. i. i. n. a. t. i. o. n. e. i. u. r. i. s. g. e. n. t. i. u. 7 & a. i. t. e. r.
 q. o. r. = u. e. c. e. s. s. a. r. i. t. e. n. i. m. R. o. m. a. n. i. i. n. h. o. r. a. i. u. r. i. s. n. a. a. l. i. s. p. i. n. e. u. l. o. n.
 illud imp. v. a. n. t. e. s. s. e. n. a. p. u. a. n. t. e. s. & u. l. i. n. q. p. a. c. t. o. i. n. s. u. e. n. a. a. l. i. v. i.
 n. e. t. a. e. f. i. c. a. t. i. o. n. e. c. i. u. i. l. i. q. u. e. t. o. t. e. s. s. e. n. t. l. i. t. e. s. & i. u. r. i. s. i. n. t. a. c. i. u. s.
 n. i. q. l. i. b. i. t. p. a. c. t. u. a. c. t. i. o. n. z. q. d. u. c. i. t. u. r. u. t. d. o. c. u. e. r. i. t. C. o. b. a. z. u. b. i. o. z.
 i. n. c. o. p. q. u. e. q. u. i. p. a. c. t. u. z. 2. p. e. s. 4. n. 13. v. g. d. e. b. i. t. Quarenu. a. d.
 t. i. t. l. y. d. e. p. a. r. t. e. i. m. p. r. i. o. & a. d. u. b. r. i. c. o. z. h. u. i. u. s. t. i. t. u. l. i. d. e. v. b. o. z. o. b. l. i.
 g. a. t. i. o. n. = u. e. l. n. e. u. e. r. t. t. o. t. c. a. u. s. e. o. b. l. i. g. a. n. d. i. e. f. f. i. c. a. t. i. o. n. e. s. i. n. h. e. c. e. n. e.
 l. i. o. n. d. i. c. o. n. d. i. m. o. d. u. s. u. t. e. s. s. e. n. t. s. c. r. u. p. u. l. o. z. e. m. e. n. d. o. z. e. l. b. 3. d. e. p. a. c. t. i. s.
 c. p. 9. n. 12. = a. d. d. d. i. P. M. o. u. l. e. i. n. o. m. p. e. r. i. u. t. t. 3. d. e. p. a. c. t. i. s. n. i.
 i. n. f. i. n. e. V. r. u. a. l. d. e. a. d. D. o. n. e. l. l. y. l. b. 12. c. p. 9. l. i. t. 9. P. o. t. a. u. s. G. l. i. q. u. e. m.
 n. i. u. s. i. n. l. o. l. e. g. i. s. l. o. n. i. 22. c. d. e. p. a. c. t. i. s. = i. n. t. a. m. e. s. i. o. r. e. c. i. s. s. a. u. t.
 u. t. i. m. p. u. a. u. e. r. i. n. t. i. p. s. o. z. o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. z. n. a. a. l. z. q. u. e. o. b. g. a. c. t. o. z. e. q. u. i.
 t. a. t. e. n. a. s. c. i. t. a. d. l. 1. d. e. p. a. c. t. i. s. l. o. s. i. c. h. y. 9. s. & n. a. a. l. i. s. d. e. s. t. i. t. u.
 t. i. o. n. = P. n. e. g. a. t. i. u. s. i. n. t. r. i. b. u. z. d. o. e. f. i. c. a. t. i. o. n. e. u. t. d. o. c. t. e. e. s. s. u. i. t. E. x. t. e. n. s. i. o. n. e. z.
 J. a. a. c. i. s. i. n. d. i. t. l. 1. d. e. p. a. c. t. i. s. f. o. 66. M. a. d. e. r. e. l. b. i. n. o. u. l. a. r. i. a. n. i. m. a. d.
 v. e. r. s. i. o. n. e. z. c. p. 10. M. o. n. d. o. z. a. i. n. f. e. c. t. u. s. s. e. n. t. i. e. n. s. d. i. t. c. p. 9. n. 5. v.
 q. u. o. d. a. u. t. e. q. u. i. c. o. z. a. l. i. t. e. l. l. o. n. a. n. u. s. l. b. 1. d. e. m. e. n. t. a. r. i. o. z. c. p. 6. n. 12.

Smallis

N. 41.

et naturalis bonis, que refert et iniquat, Mendoc. Vbi exprimitur =
Ut autem ego et seruo, hec obligatio ex fide
data diuersa ab antecedenti que nascitur ex intentione calum
modi, que vtiq. diuina iusticia naturalis: hec enim tendit
ad modum ex pactione adquirendi, illa ad recuperandum id quod de
Magis uero iusticia pugnat iuris iustitiam. Pro, que imp
misit in seruaturus de = idcirco potest civile omittere et relinque
re illam obligationem ut notauit super iuris inspectioni: I. hoc mi
sit actus data: actentatamque episcopi naturalis itaut in tanario
sub scientia peccati homines adstringere ut in omnium de hac oblig
dixi sup. n. 17. et in specie denata ex pacto datione vel acceptate
fidei docent C. Barzubias incip. Res de testamento coris. De
dalla in l. 3. qui. C. de hereditationibus ex n. 7. Nonchace lb. 1. C.
successionis creatione. §. 1. n. 24. Stephanus Naty de iusticia Pul
nerato lb. 1. n. 6. cp. 4. Terius de iusticia diuina lb. 2. cp. 19. du
bitate 3. p. tota Diana l. p. tractu presolut. 15. et alij ab huius
copiose aducti de ratione veritate illius iudicij dicens questionis
an ex iuramento vel stracti oriatu obligatio
naturalis, deque interpretari audeo in ratione iudicij meij: et ab huius
te de quo eumq. pacto agentes id docent Mendoza d. 1. lb. 1. cp. 4.
Moralis in iudicij ad alij. 3. de pactis n. vlt. = ad q. pouldubio
alluuit Vlpianus in l. 1. de pecunia constituta docet graue cofi
de Halere, et Papinianus in l. 1. de iudicij 95. §. naturalis de solutio
nibus dixit, de iure ex pacto vel ex iure iurando subnixi et iuramen
culo et iustitiam naturalis ex quo (licet mihi p. p. d. sit de pactis dis
putare). animaduerte se in paulatinq. Romanos in pactis
nuculis ad hanc obligationem naturalem respicere illi quatuor
opeligit = Fator quippe pactu detrahendo pignore adiubet
data actus honoraria l. 3. s. lib. 17. §. de pignore de pactis iustor
l. 3. maior. 23. C. de pignore, que uis alioquin pignus non strabu
tur

In parte de iuram. confirmatio ep. 34 n. 2. Zuallos
 muner. q. 543 et longo examine Mendoza lb. 3. de pactis ep.
 3. P. gilguenius in die leg. leg. 10. et n. 7. de pactis et iur.
 dicto d. cusatiz. Innocentius in c. xonius in paratiolis ad h. et
 tra de pactis quicq. Male d. 11. 3. q. 2. n. 7. Francus tenet
 et tradit a se superiori n. quod fundam. factus Rex Alfon
 sus. 11. 1. 2. n. 8. lb. 3. veteris ordinamenti et hodie in leg. 11.
 16. lb. 5. opilationis sanxit ut ex quocumq. pacto et in nudo
 de relecta act. nascata sit parcausa sit obligationis nua
 lis pones nra ac civilis = Quos latius docent et ex ang.
 pos claricos uonictas Parladorius. lb. 2. re. quod iudi.
 anaz ep. 3. Male dicto 11. 3. q. 3. Zuallos ubi proxime
 q. 16 et 54. et q. 90 et 846.

N. 43.

Effectus obligatio
 nis nraalis apud
 Romanos.

s. ut ad ius Romanum et iudicia
 mus, illa ratio quae fit ut pacta, libera sunt et non obligant
 efficaciter datur act. et efficit p. sequens ut solutus virtute obli
 gationis nraalis repitri potest; q. ad eundem d. in i. opus act. et ita
 ad exigendum leg. 3. § ult. q. quisq. iuris leg. id. 64 de d. d. in diuini
 leg. nraalis. 10 de obligationibus et actionibus = idcirco obligatio nra
 lis ex euentu solutionis nraalis da e. si enim de facto solutus sit
 pecunia creditor et de iure fuisse ex sent. leg. 1. § id. 17. ad leg. fal
 a. d. q. ubi Gouanus et qui for de quibus, ad fabrum lb. 3. tractus.
 q. 8. via creditoris in omni mentur, qui pecuniam extorqueri
 non potest, leg. creditoris. 10 in fine de qua p. creditoris d. tona
 si oparatur leg. illud 15. §. 1. q. dies legati cedat ut dixi tractu
 de stipulat. et ditionali n. 12. efficit et in ead. da. ut si ego deb
 beo alteri efficaciter. Vis omni hinc atq. tuz debet, totus sit pen
 sationi: qua pensatio retentio e. in ex alio. leg. et in 6. de conpon
 sationibus = Deniq. efficit ut a d. p. fusione et p. ea de iure
 exactus ex sent. = Totaliter si de iure nraalis nec sit creditor qua

Nullus

illus lucet; censetur p[ro]p[ri]etarius de iure exactus, si ex ditor h[ab]eas
 fuit de iure: quippe ead[em] hereditate sive ipsi s[ed] alise videtur.
 g[ra]d[u]m p[ro]p[ri]etatione sit ex p[ro]p[ri]etatione v[er]o p[ro]p[ri]etationi
 nec opus e[st] illo act[us] disertus ex inlo s[ed] h[ab]eas. 21 §. 9. s[ed] 3. de p[ro]p[ri]etari
 ius oribus, quo in casu p[ro]p[ri]etate cedere additio dicitur d[icitur] g[ra]d[u]m
 p[ro]p[ri]etationis servat de iure l[ex] Michy 9 §. 8. additio id
 de resolutionibus.

Ex his constat obligatione naturalis
 ee. quamvis in sit efficax, unde sequens est v[er]o p[ro]p[ri]etate
 obligato fidei ius or accedere possit. l[ex] stipulatus. 6. in fine
 o l[ex] sequenti l[ex] fidei ius or. 16. §. fidei ius or e[st] seq[ui]t[ur] 3 ff § in
 omib[us] instituta de fidei ius oribus. l[ex] §. 11. et de fidei ius ori
 ribus p[ro]p[ri]etate exit g[ra]d[u]m fidei ius or efficax obligatus, r[ati]o quoniam
 persona sit in quib[us] possit cadere talis obligatio, v[er]o dicitur ad
 tily de fidei ius oribus ep[istola] 2 n[um] 3. = g[ra]d[u]m si pupillus sit in
 v[er]o inat. simul tunc aut exitate p[ro]p[ri]etate obligat[us] e[st] g[ra]d[u]m naturalis
 v[er]o g[ra]d[u]m naturalis d[icitur] taxet, manib[us] obligatus nec exit p[ro]p[ri]etate
 mor obligatio fidei ius oris que sui p[ro]p[ri]etate = e[st] hic e[st] casus
 ap[ud] ap[osto]l[um] p[ro]p[ri]etate, in d[icitur] l[ex] Michy 9 §. 8. g[ra]d[u]m v[er]o e[st] cum
 d[icitur] p[ro]p[ri]etate Alexij, g[ra]d[u]m ad modum v[er]o placet, o[mn]i emen
 datione Cusatij, l[ex] 3. Variatij ep[istola] 23. accipiente v[er]o d[icitur] tax
 at sit obligat[us] = de v[er]o g[ra]d[u]m obligatio naturalis, qu[ia] obligatio
 naturalis dicitur taxative obligat[us] o[mn]i casu exactio[n]is effectu
 licet Donellus l[ex] 16. ep[istola] 14. v[er]o alt[er] v[er]o notat v[er]o v[er]o l[ex] ill
 ius tily tractu. 4. ep[istola] v[er]o n[um] 6, acciperint p[ro]p[ri]etate v[er]o d[icitur] de il
 lo qui efficax obligat[us] e[st] in iure exceptione e[st] absque
 v[er]o t[er]m[in]o p[ro]p[ri]etate eod[em] m[od]o g[ra]d[u]m naturalis t[er]m[in]o de iure v[er]o d[icitur] p[ro]p[ri]etate
 l[ex] §. de iure. 7. d[icitur] p[ro]p[ri]etate d[icitur] = d[icitur] t[er]m[in]o multiplici
 factu, a iure etig[ra]d[u]m civilis ex or nata sit obligatio naturalis, seq[ui]t[ur]
 v[er]o in h[ab]eas d[icitur] v[er]o h[ab]eas descendat v[er]o ad fidei ius oribus g[ra]d[u]m
 Seat

Sicut transiat restituta hereditate ex trebeliano l. g. sicut b. q.
 in principio ad senatus consultum Trebelianum et ut, ceteri possit dicitur
 per multos A. Costa l. b. 2. Selectar. ep. 7. n. 10. Dea de iurisdictione
 iurium et actionum ff. 3. g. 2. n. 32. v. 34. Legitimum necessarium obli-
 gationis naturalis a filio 2. ex transe ad quiritam facit effectum patri
 Dicitur ad quiritam sit ut censuit Thales ad d. enclly l. 12. ep. 2
 litt. P. = Obligatio vero ipsa naturalis tracta inter patrem et filium
 Dicitur et servum, in ipsius patris residet et tunc ad non effectum, q. in
 naturalibus necius patris intercomur necius Dicitur l. g. id quod dicitur
 b. 4. de ditione in dicitur g. recte explicat s. qui fordeque ergo ad fa-
 brum l. 3. Naturus. g. 4. quoniam exponendus i. g. magis indistincte
 dixi in meo tractatu de ad quiritate servili n. 63. = g. recte ex-
 pendatur quod et in l. g. fratres a fratre, 38. de ditione induit v. b.
 Obligatio tracta a fratre g. laudat percully 2. fratres statim
 ad quiritam fuit patri in q. b. v. tag. erat potestate. adeo quidem v. tri
 v. tag. sunt heredes patri ex titi sit p. quaparte fratre reditor pa-
 tri subessit colata p. diffusionem: p. aliquando p. dicitur necius
 p. peculij sui q. participat a fratre de iuribus et q. b. de iuribus necius tag
 h. sufficiat ad dispensationem p. dicitur = qui. e. planus s. sicut
 ius loci, secundum expositionem Dni Ramon in Manuscripto
 Dimentario, ad eundem = Vide dicitur h. satis dicitur dicitur nota
 Valentia l. b. 1. illustrat tractu. 4. ep. 8. ap. principio v. b. de iuribus
 que s. h. g. m. b. agitur, que transcribere te debet

Alique tamen si

N. 45.

de obligatione pupilli

personarum in quibus naturalibus obligationibus cessant plerumque sitie
 factus = Veluti in pupillo qui sit dicitur capax i. iure naturali
 ex p. de data obligatione, ut quod dicitur, ex. in l. g. in sponsalibus
 et dispensalibus = ideo si dolo fecerit in negotijs et tractibus dicitur
 dolo tenetur, l. g. apud Celsum §. si quis. 4. d. l. 23. §. d. dolo. 26. d. dolo
 si excepte l. g. pupilly. 111. d. regulis iuris, = Augustus in d. g. n. o. p.

implexe

implemptiones tractus & quibus ut impleat casus extat, lo-
 rui. 4. §. nunc aut. 2. v. nec paratis de manumissionibus.
 9. emptio & venditio apupillo celebrata, q. d. occasione & tatis fide
 ceptura, tenet iure naturali, v. t. m. i. p. uat. de extus t. x. in l. si
 venditor. 1. 4. §. sed si. 3. de iudic. adiecte l. g. si id. 7. §. 1. de excu-
 denda vendit. e. ibi renouat a iudicio renouata. Venditio & infi-
 ni v. bi paty de dis. & deo ab empt. intra posit. apupillo, ob ser-
 uand. i. p. t. x. fide. nisi cautio. u. et, vel iusto errore deceptus si-
 iset pupillus. Ex nouerat. aut mutui date pupilly eod. i-
 iure obligari quata, ex l. v. l. diu. i. u. g. d. l. si pupillus. 2. ad
 l. g. falcidig. l. g. q. si forte. 1. 4. in fine l. g. in numerationibus 44
 de solutio. nib. s. u. ex credito v. t. dicitur in l. g. si u. s. b. 4. ad rona-
 tus d. rult. I. abellian. q. id. de stipulat. sup. om. in l. g. si
 pupillus. 35. de acceptis & quibus arbitry reperit & d. p. id. no. is ac-
 tione l. g. pupillo 28. de pignora. titia. act. e. si quid. tit. ot. i. au-
 t. extas. s. b. l. y. d. i. d. e. r. a. t. x. p. t. a. m. t. y. p. i. g. n. o. r. a. t. i. e. a. d. h. o. n. i. e. d. i.
 a. e. t. e. i. c. u. i. p. e. r. a. c. c. e. p. t. i. o. n. e. m. a. n. u. i. p. u. p. i. l. l. u. s. s. u. b. i. c. t. u. s. = e. f. e. c. t. u. s.
 i. u. r. e. c. i. u. i. l. i. d. e. g. n. i. t. i. s. q. u. a. u. a. t. i. d. r. e. s. p. o. n. d. e. n. t. h. u. n. c. e. x. i. s. t. i. t. i. g. n. a. a.
 o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. i. s. = I. n. p. r. i. m. i. s. q. u. a. l. t. e. d. e. b. e. t. p. u. p. i. l. l. u. s. n. o. u. g. d. i. a. n. i. m.
 p. o. m. i. t. a. t. r. o. l. i. t. a. p. n. o. u. a. t. i. o. n. e. p. r. e. c. e. d. e. s. o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. e. l. g. 1. d. n. o. u. a. t. i. o.
 n. i. b. q. u. e. t. y. l. i. n. o. u. a. t. i. o. o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. i. s. i. p. s. t. i. p. u. l. a. t. i. o. n. e. i. n. f. e. r. e. t. v. t.
 s. y. d. a. t. P. e. t. r. u. s. b. a. r. b. o. r. a. i. n. l. g. 43. s. o. l. u. t. o. a. n. o. i. s. = d. e. i. n. d. e.
 o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. i. p. u. p. i. l. l. i. f. i. d. e. i. i. u. s. o. r. a. c. c. e. d. e. r. e. p. o. t. e. s. t. l. g. s. i. p. u. p. i. l. l. u. s.
 127. h. o. r. t. l. g. 2. l. g. M. a. x. i. c. l. u. s. 25. d. f. i. d. e. i. i. u. s. o. r. i. b. q. u. e. t. a. m. e.
 d. i. x. i. t. d. m. u. t. u. o. e. s. t. i. p. u. l. a. t. e. a. c. c. i. p. i. e. n. d. a. s. r. e. g. u. l. a. n. t. i. v. i. d. e. r. i.
 e. e. t. q. d. a. l. i. q. u. a. c. a. u. s. a. p. e. c. c. i. t. q. u. e. v. n. y. c. o. l. o. r. g. h. a. b. e. a. t. e. x. q. u. o. v. i.
 d. e. x. i. p. o. s. i. t. i. n. d. e. u. s. s. t. a. t. i. g. u. i. t. a. t. g. n. a. a. l. g. = C. e. t. e. y. s. i. p. u. p. i. l. l. u. s.
 m. u. t. u. g. p. e. c. c. u. n. i. g. a. c. c. i. p. i. e. t. q. u. i. a. s. o. l. e. n. t. p. l. e. x. u. n. g. p. f. u. s. i. o. n. i. a. c. c. i.
 p. e. p. u. e. r. i. v. e. l. s. t. i. p. u. l. a. n. t. i. s. p. o. n. d. e. a. t. e. a. d. g. f. a. c. i. l. i. t. a. t. e. n. e. c. e. x. m. u. t. u. i.
 n. e. e. x. s. t. i. p. u. l. a. t. e. i. u. r. e. n. a. a. l. i. o. b. l. i. g. a. t. i. o. n. e. q. u. e. q. u. i. t. a. s. n. o. p. o. s. i. t. v. t. s. e. x.

uit fide

ut fidei inique parentis lo. 9. pupilli 2. de ditione in diuiti
lo. pupillus 9. de obligati. et action. = A deo quidem ut tunc necesse
dei iuror obligatur si pro inta ueniat. lo. secus 6. h. h. nullus sub
bet obligatio cui accedat = 9. si obligatio aliqua a deo = et sup
posito tali casu ex multis relictis precedenti inspectis, tenetur
cul dubio fidei iuror d. lo. Mancus. 25. lo. azio 7. 0 §. si a furioso
4. de fidei iuroribus ut dicebant ad dicta lo. 6. h. h. in relect. de
pupillis, n. 3.

N. 46.

Per Traianum autem videmus obligationem hanc
pupilli, quae alioquin vera et naturalis ad eos iure civili omnino
et delinquit et periculum instantis et deceptionis pupillorum frequen-
tissimum est. ut nil acceperit et tutoris auctoritate non inta uenit
remittens totam obligationem hanc (in qua forte est ex equitate
tenacem) ad effectum iustitiae ipsius naturalis. = Item si em-
pionem venditori non obligatur, lo. Iulianus 13. §. si pupi-
llo d. action. empti vel lo. alio iure 1. §. si a furioso et sequenti
emptori = Praeter remissum vel alia iure remissio nullius mo-
menti est. lo. 2. de de pactis lo. si sensus. 7. quod modis pignori vel
hypotheca soluat = Si potest nouare sua obligationem vel de iure
et sui alii delegare lo. nouare 2. §. 1. d. nouationibus lo. pupi-
llo 15. d. ad iudicibus, nec habet ad dicta lo. more 3. et sequenti
de ad quendam hereditate, si d. iudicibus si p. alio d. iudicibus iure
Praeter non tenet lo. 1. §. de pupillo 2. de pecunia d. iudicibus = nec potest
seuus in iudicibus nec orationem proponere. durat tamen et positio fac-
tate donec a tutore pupilli deuoret lo. verus 113. de ad iudicibus
lo. si quis 17. §. si impuber. 2. d. in iudicibus lo. 3. §. 1. verus ad iudicibus
lo. de iudicibus, §. et iudicibus de pecunia d. iudicibus et
x. hanc suppositionem explicandam est. in lo. 3. §. 1. de sequenti et quod
causis in possessionem eam: potest et iudicibus §. pecunia se uo
data in pupilli ueris e. x. in lo. patris 2. §. de in re uero

§. 2. §. 9. iura = similit. pupillus. & nā maior tanq̄ con-
 excus dūz dignitat. i po iure sub ducit p̄sonā pupillie. dicit
 maior obligatus manet §. si ex duobz §. 2. §. 1. de aucto b̄ rei. &
 in quo dicitur a minore, qui obligatus p̄ institutione eximitur ab
 obligat. §. si titius 42. d. si de iuroribus videndum e. nō in Va-
 lencio. l. 1. illustriū Crati & ep̄. 3. n̄ potest atq̄ adu. & videtur
 uera ongtz defere l. ius iur 17. §. 1. d. iure iurando §. 1. §. 1.
 quare act. n̄ datur. si iuro duxerit maior debet
 pupillo iuramentū dicitur, ex iuramento talis demnata
 die quare debet qui pupillo iuramentū debuit §. qui iure §. 16.
 d. iure iurando = unde pupillus imitḡ n̄ ad duxerit iura-
 rare n̄ potest q̄ deficit illa ratio §. videamz & de iuribz iur-
 do = in summa qui quid exat pupillus n̄ faciat meliorē su-
 ditionē, sustinet. sed quatenus dicitur q̄ q̄ facit vel obli-
 gatur n̄ tenet principio institutionē de aucto b̄ rei. t. aucto §.
 pupillus §. de iuribz, §. 2. de acceptationibz facit exemplū
 in p̄mō §. n̄ ditionē. De quo ex p̄f. i. n̄ cepit l. 1. r. p̄
 culoz §. 3. q̄. 2.

N. 47.

Ex his videtur exiis d. p̄ r̄u. doctrina
 cy diximus pupilli tenent obligationē n̄ tenent = unde
 ab interpretibz hinc in variis sententiis ity e. Ludouico Vitalis
 l. 1. Variarū cp. 11. Wallij agud / qui ordi querey ad fabry
 l. 3. Crati. l. 9. §. 4. negant pupillū obligari = Marcovio
 Lidam l. 6. eccle. §. 19. §. 20. aserit obligari; Leonardus in l. 24
 §. 1. d. regulis iuris agnoscit disensionē inter scholas & Me-
 nullus l. 1. portuorū & seruandū cp. 4. c. 5. quitamz l. 1.
 Variarū cp. 20. distinxit inter p̄ximū pubertati & n̄ p̄ximū =
 Omig. qui p̄a de querey v̄binuget §. 5. d. suo Fabio doce-
 bat pupillū nā aln̄ obligari obligari. & si iur nā ali = ad q̄
 opinionēs educiposunt omnes, quas auctores sedulo detulit
 Genoa in l. ligun & ciliatarū paginā mihi 345. c. 10. §. 1. =

illis

Illis tamq[ue] om[n]is mihi sen[te]ntia placuit & t[er]m[in]a Donelli in
 l. 127 h[er]ed[um] e[st] apud Sualdy l. 6. 12. c. 22. c. 13. I[tem] p[ro]p[ri]o
 pupill[ar]i iuxta nat[ur]ali obligat[i]o[n]e. I[tem] respectu pupill[ar]i qu[an]diu pupi
 llus. om[n]i p[ro]p[ri]o effectus obligat[i]o[n]is d[er]ivabitur ei, respectu
 p[ro]p[ri]o habere effectus nat[ur]alis obligat[i]o[n]is. Ideo q[ui] solvit
 repetit. l. 1. in d[er]ict[is] 29. de d[er]ict[is] in d[er]ict[is]: sitamq[ue] maior fac
 tus ex p[re]cedenti obligat[i]o[n]e solvat repetitioni, sicut in l. illud
 25. § 1. q[ui] dies legati cedat l. si pupillus 21. ad l. falci d[er]ict[is] g. 3.
 ult. c. de v[er]sue capio ne p[ro]mpt[is] = Ergo finit pupillari et
 te incipit habere effectus nat[ur]alis obligat[i]o[n]is; & et in d[er]ict[is] tamq[ue]
 in p[ro]p[ri]o tamq[ue] nunq[ua]m mor[is] d[er]ivabitur ex obligat[i]o[n]e na
 turali id est pupillari l. si 24. l. si pupillus 127. h[er]ed[um].

N. 48
 de seruo.

De iure et iure nat[ur]ali obligat[i]o[n]e oblo[qu]at[ur]
 quap[ro]p[ri]o ratio homini, qu[ia] ratio qu[ia] ratio serui nat[ur]a
 turalit[er] l. 3. l. n[on] aliquid 64 de d[er]ict[is] in d[er]ict[is] l. nec seruis
 41 de p[ro]p[ri]o l. serui 14 d[er] obligat[i]o[n]ib[us] & actio[n]ib[us] l. h[er]es
 21. § seruo l. si quis p[ro]p[ri]o § 6. § 1 de fidei iur[is] orib[us], notant schi
 f[er]on de iur[is] dicta § 5. Sualdy dicto ep. 22. l. 4. A D[omi]no la
 xat[i] qui l. 6. selectaz § 5. n. 40. § 7. aut[em] dicit in l. in p[ro]p[ri]o
 30 § 1 de p[ro]p[ri]o l. 3 p[ro]p[ri]o[n]g. 22. d[er] regulis iuris, in seruis nul
 l[us] q[ui] cadere obligat[i]o[n]is de civili accipiunt v[er]bo in t[er]m[in]is p[ro]p[ri]o
 accipi de effectib[us] nat[ur]alis obligat[i]o[n]is, q[ui] nulli d[er] respectu serui
 ipsius siquid[em] manum[us] ea et i[ur] exiit v[er]t notavit l. 4 ad
 notas claudi, in l. A u[er]bius 78 §. si Stich 0. 7, d[er] liberat[ur] lega
 t[us] t[er]minus V[er]o obligat D[omi]n[us] & D[omi]no ex t[er]m[in]is q[ui] obligat[ur], quip[er]
 culi[us] habet n[on] n[on] d[er] putat[ur], v[er]t s[er]v[us] ex t[er]m[in]is imponam[us] q[ui] d[er]
 obligat[i]o[n]e nat[ur]ali de p[ro]p[ri]o t[er]m[in]is satis p[ro]mpt[is] & v[er]su. 6. l. 3. a n[on] lecto
 de in t[er]m[in]is d[er]ict[is] v[er]bo t[er]m[in]is.

LAVS, DO. eiusque M[er]iti,
 Finita fuit h[ec] tractatio, Salmantice, Anno, Dni, 1663. d[omi]ni.

10h

101

[Faint, mostly illegible handwritten text in a historical script, possibly Latin or Old French, covering the majority of the page.]

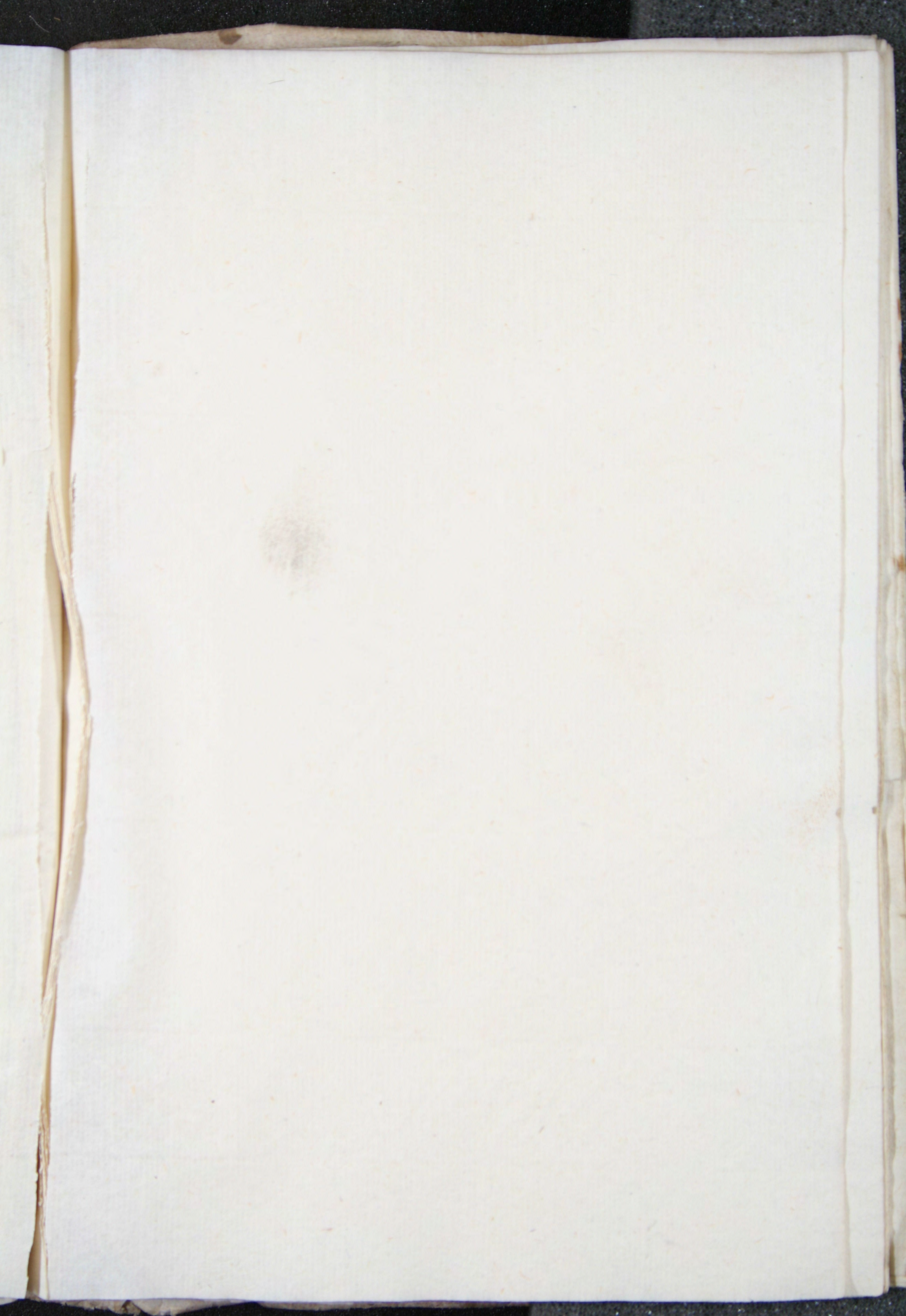
[Faint handwritten notes or marginalia on the left side of the page.]

[Faint printed text at the bottom of the page, including the words 'LVS DO' and a date 'Anno Domini 1511'.]

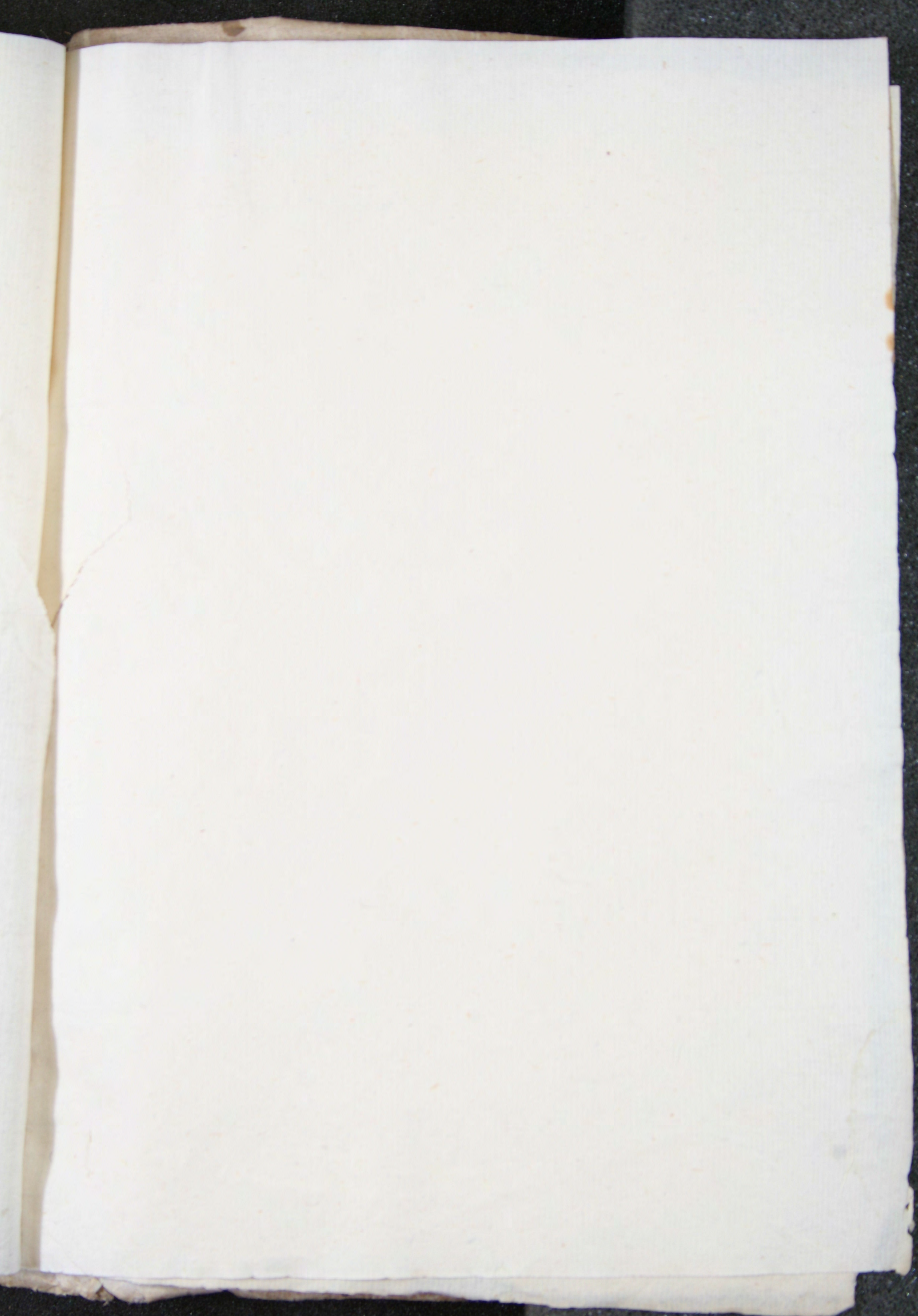

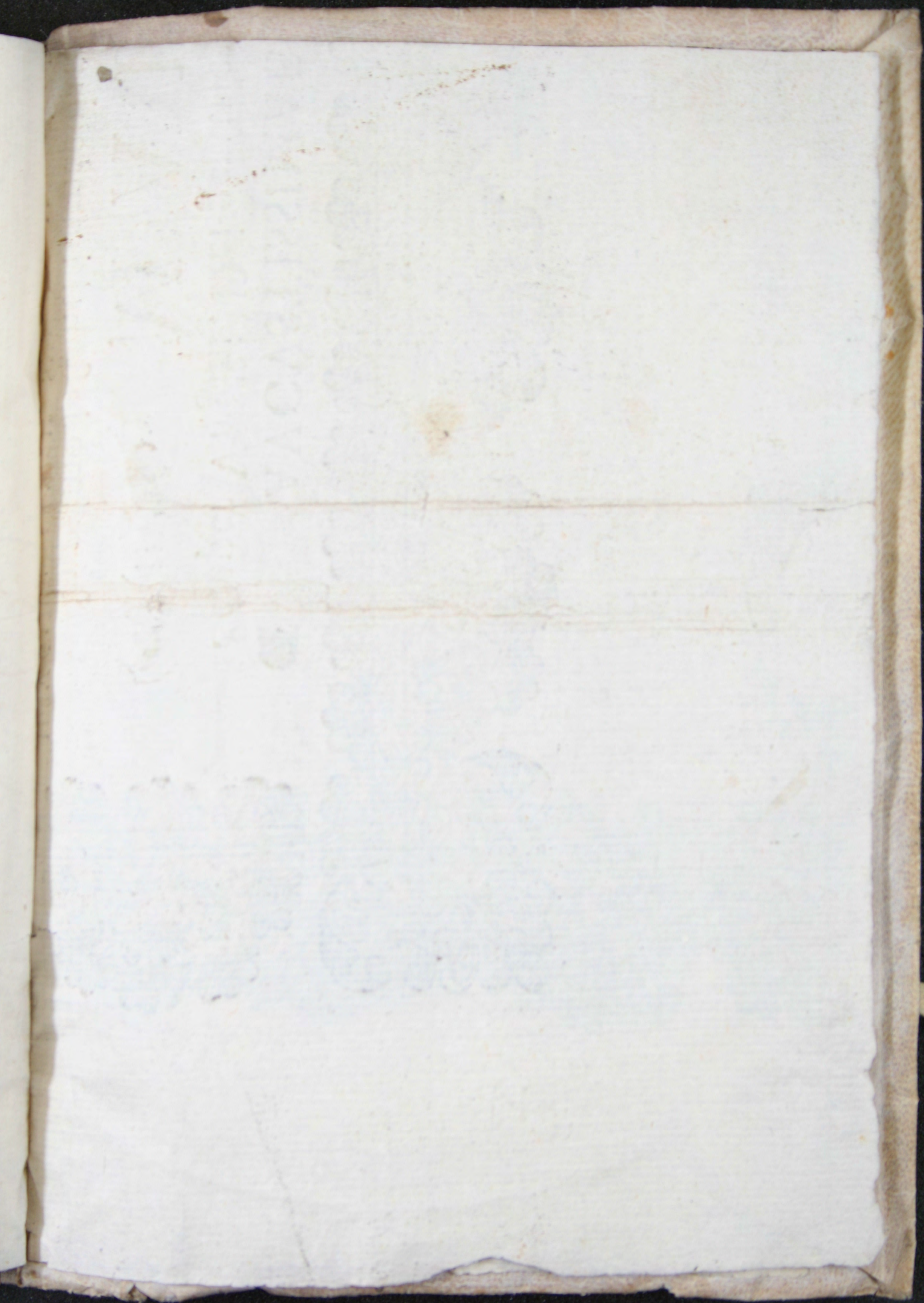

Longo de M...

B AVGVSTISSIMAE
Semper Virgini, Dei-genitrici
M A T

In primo...

In primo instanti immaculata

D. HYACINTHI DE ANDRADE, ET
SALAMANTINAE; TANTAE

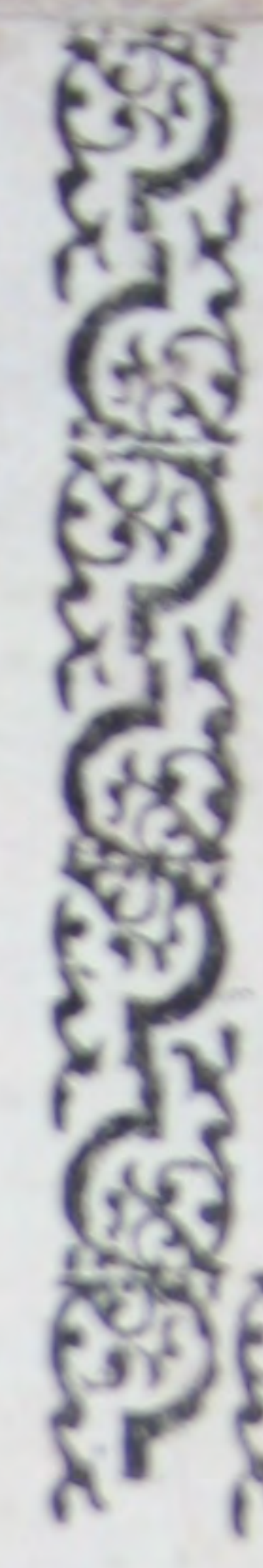
V

X quo
proprijs
referre l
mentes,
lunt nom

in Rectorem A. ademie allelus sui, Augustissima V
meritis, quibus me ad hunc iuventutis Hispanae Pri
i. Mai. T. donariolo aliquo appenso parietibus Tem
quib. imperbas. Sed cum omnia tanta Patrona my
dictioni imperuam, orationi in exhaubilem occu
e, & purissima tua conceptionis. Quippe Ego Vni
is vouendi exemplo fuit, quod ipsa non vulgari sol

Beatissimam omnes predicant, per IESV CHRISTI Filij tui, D. N. merita
tanti: in cuius voti memosynon quotannis studioy cursum auspicamur à festo
maculatae Conceptionis tue Ecclesia colebat, gratanterque venerabatur letitia,
Te feruor magis, quam in hoc asserendo explicetur. Sed ecce dubium adhuc in
Quod nupèr Sanctitas Alexandri VII. P. M. Dñi nostri, quà in terris præfulg
diffiniuit. An vota litterarj cætus (sas sit ità quæere) præluserunt diffinition
T. addidissimi? Quomodo cumque sit, ecce quod primum certamen Vniuersitati
patrocinium inuocat, & advocat. Sub hoc signo litterarj prælium inicitur. Fax
ea vis mihi esset, ea studiorum professio, vt in hoc diario agone nihil aliud asserer
Sed quando hac in re Ceres in suffragiosum: minus equidem, quam proletrarius
tela publicam hanc de iuredispulationem adorno. Nam & D. Bonauentura con
lites Te appellarunt, inuidentes matrem Iuris esse, que Iusti, & Equi mater fu
ergò forem, si generis humani, meique specialissimè, quod voueo, & opto, Matr
sequeretur. Vota, & anathemata templorum parietibus affixa, muta sunt signa de
flectio Te potius ad eò adoroque, quam eloquio. Hic sileat lingua carnis; ex
nostram, imò fortè & suam. Et datum est illi, quantum capax est pur
eloquentissimi Encomiastis tui S. Thomæ à Villanova, inter cuius apothecis celest

De quærela inossu
diaria exercit

Small decorative label with floral patterns.

Small white label with red borders, containing faint text.